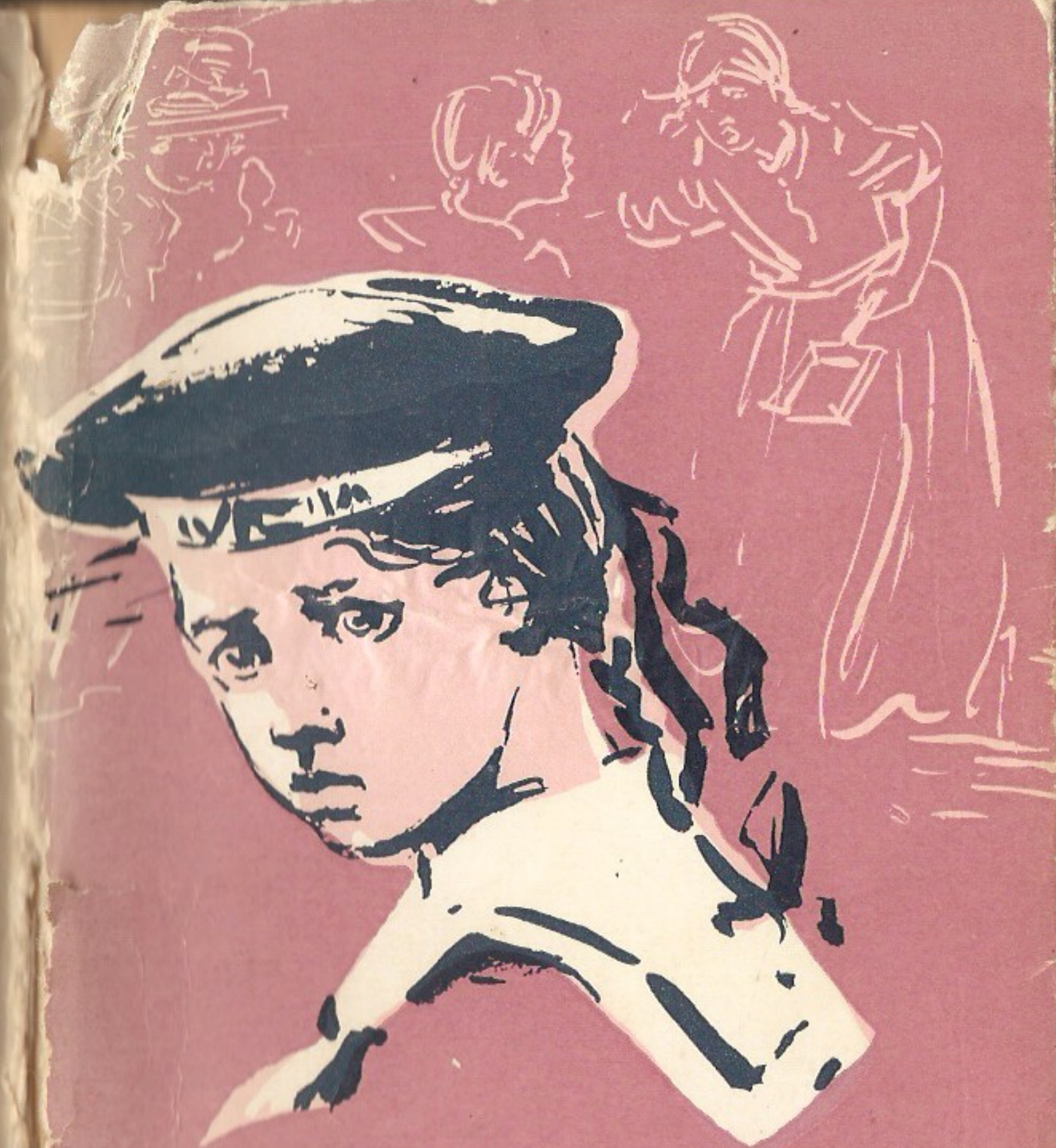

Rbl. 2.45

IRMGARD KEUN

TÜDRUK, KEDA
PEETI HALVAKS

Saksa kirjanik Irmgard Keun (sünd. 1910. a.) on tuntud oma fašismi vastu võitlevate teostega. 1935. aastal, pärast fašismi võimuletulekut Saksamaal, evakueerus Irmgard Keun välismaale. Emigratsioonis olles kirjutas ta oma tuntuma raamatu «Pärast südaööd», milles ta paljastab hitlerlikku režiimi. Pärast fašismi purustamist tuli Keun tagasi kodumaale, praegusesse Saksa Föderaalsesse Vabariiki. Ta asus elama sünnilinna Kölni, kus jätkas oma kirjanduslikku tegevust. Sellest perioodist on tuntum tema teos «Kui me kõik oleksime head».

Käesolevas jutustuses «Tüdruk, keda peeti halvaks» räägib autor mõnusa huumoriga lapsesuu kaudu Esimese maailmasõja lõpu- ja sõjajärgsete aastate elust-olust Saksamaal. Keun piitsutab tüüpilist saksa «spiessbürgerlust» ja ründab kodanluse eluideaali. Pole see tõttu imestada, et tänapäeva väikekodanlus on teda mõnikord püüdnud tembeldada vulgaarseks.

Keuni satiir on üllatavalt omapärane, sädelev ja vaimukas. Sellest annab ilmekalt tunnistust ka käesolev teos.

IRMGARD KEUN

Tüdruk,

KEDA PEETI HALVAKS

1959

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS * TALLINN

Originaali tiitel:

Irmgard Keun

*
Das Mädchen, mit dem die Kinder
nicht verkehren durften

*
Verlag der Nation

Tõlkinud

Lydia Riikoja

Kunstiliselt kujundanud
A. Vender

Minu esimene testament

Minu vanemad hoiavad alati õpetajate poole ja seepärast lähen ma alati koolist tulles kohe naabrusel elava härra Kleinerzi juurde ja räägin talle kõik ära.

Härra Kleinerz on juba vana, vähemalt neljakümne aastane, ega saa seepärast ise enam lapsi. Räägitakse, et minu isa on mind maailma toonud. Ma ei tea, kuidas ta seda tegi, aga ma usun, et on hirmus suur asi millegi taolisega niisama lihtsalt hakkama saada, ja seepärast on mu isa imetlusväärne. Aga kus ma võisin küll enne seda olla?

Nalst ei ole härra Kleinerzil ka enam. Mu ema ütles, et härra Kleinerz ei olevat oma naise pärast

pahandusi küll ära teeninud, aga et see naine oleks lõpuks tema nimel veel võlgugi teinud. Ma tohin alati härra Kleinerzi juurde aeda minna. Seal juhtub vahel, et linnupojad kukuvad pesast välja. Siis korjame nad üles ja hoolitseme nende eest, aga nad surevad peaaegu alati, sest on saanud sisemiselt vigastada, tahavad oma vanemate juurde ja piiksuvad, kuni viimaks surevad. Need linnukesed kurvastavad meid väga, kuid me saime siiski hiljuti ühe rästa ära päästa.

Ma arutan alati härra Kleinerziga, mu isa arutab ka tihti temaga maksude pärast. Härra Kleinerz ütles mulle, et inimene peab hea olema, aga ta ei tohi ka lasta ennast ninapidi vedada. Ma rääkisin härra Kleinerzile kõik preili Scherwelbeinist — ja kui laupäeval on matused, siis peab härra Kleinerz kutsuma enda juurde mu vanemad ja ka tädi Millie, et nad Melateni surnuaeda vaatama ei läheks ega näeks, et mina ainukesena meie koolist matustel pole.

Ma tõesti ei tea, kuidas ja miks see kõik nii juhtus. Kõigepealt jäin ma õigest trammist maha, ja niisugustel puhkudel jään ma alati kooli hiljaks. Imestasin juba koridoris, kui ma klassis kisa kuulsin, sest kell oli juba kümme minutit kaheksa läbi. Opetajat klassis veel ei olnud ja ma siis tegin ka natuke mürtsu. Aga mitte palju. Pistisin ainult vastikule Trautchen Meiserile juustesse mõned takjad, mida ma alati kohe pean kaasas kandma. Trautchen räägib minu kohta alati laimujutte ja tal ei lubata minuga tegemist teha, sest me oleme tema emaga suured vihavaenlased. Mu sõbratar Elli Puckbaum hakkas laginal naerma ja Trautchen pistis kriiskama — ja siis astus sisse preili Knoll, meie klassijuhataja. Kõik

jäid vakka, Trautcheni juuksed olid takjaid täis ja preili Knolli silmad olid punased. Ehmatasin nii, nagu oleks mulle terav nuga kõhtu torgatud ja palam hoog tõusis mulle näkku ja mul oli häbi, kuna preili Knoll nuttis. Ma ei või näha, kui täiskasvanud nutavad. Siis peab maailmas midagi kohutavat juhtunud olema, sest nad ei nuta ju peaaegu kunagi.

Preili Knolli nina oli punane ja ta hääl kähis: «Lapsed, on juhtunud midagi lõpmatult kurba — meie armastatud direktress, meie kõigi poolt nii väga lugupeetud preili Scherwelbein on surnud.» Siis nuuksatas ta nina luristades nii, nagu mina ei tohi söögilauas kunagi teha. Kõik olid vait ja siis heitsid mõned lapsed käed lauale ja pea nende peale ja nutsid nii, et seda oli kuulda. Trautchen minu ees väristas õlgu ja takjad ta juustes vappusid.

«Lapsed, vaesed lapsed,» ütles preili Knoll, «võtke ennast kokku.» Ja ta nuuksatas. See oli hirmus. Ma tahtsin ka midagi teha, tõstsin käe ja küsisin: «Millesse ta siis õieti suri?» Sest ma olin tõesti tihti kuulnud, et taolistel puhkudel niimoodi küsitakse ja ma ei mõelnud midagi halba. Aga siis vastas preili Knoll kohe, et ma olevat toores laps ja et mu silmis pole üldse pisaraid. Ja et ma mõelgu ainult sellele, et ma enam iialgi oma elus ei näe preili Scherwelbeini. «Lapsed, teid kõiki on puudutanud kõikvõimas surm, teie keegi ei näe enam kunagi preili Scherwelbeini.»

Siis nutsid jälle mõned lapsed valjusti üle klassi; mul tuli lausa kananahk käsivartele ja ma suutsin ainult õige tasa öelda: «Aga ma ei ole teda üldse veel näinudki.» See on nimelt tõsi. Sest me alles

saame kolmandasse klassi ja preili Scherwelbein oli hirmus vana ja juba väga kaua aega haige ja me tunneme ainult tema asetäitjat preili Schneid. Ainult Elli oli preili Scherwelbeini korra näinud — preili oli käinud kepi najal, tal olid olnud klaasistunud silmad ja ta pea oli tudisenud. Ma mõtlesin meie oravale, kes ära suri. Ta oli nii ilus nagu ime läikivate piltidega raamatust, ta oli lõbus ja turnis mu juustes, ja ühel hommikul oli

ta äkki surnud, sest ta oli närinud mu isa kirjutuslaual tindipliiatsit. Ma olin pärast seda ka nagu surnud ja meie korter oli kohe kuidagi muutunud — midagi polnud enam ilusat. Mõtlesin ka Kaltsu-Marjennile, kes kaltse korjab ja on ka kohutavalt vana ja kelle pea tudiseb, ja et me teda ikka kaitseme sellest ajast peale, kui Häschen Lachs metsiku röövljõugu asutas. Kui ma oma oravale mõtlesin, ja sellele, et Kaltsu-

Marjenn nüüd ka ehk varsti sureb, pidin juba äärepealt nutma hakkama, aga siis hüüdis preili Knoll: «Häbene ometi, tüdruk!» Ja ma pidin häbenema ja endasse tõmbuma. Ja õpetaja ütles siis: «Kas sul on nüüd häbi? Oled sa nüüd kurb?»

Kõik lapsed jätsid nutmise pooleli, kõik vahtisid minu poole ja hingasid sügavasti. Olin ju emale lubanud, et ma enam ei lase põrgulikul vihal enese üle võimust võtta. Aga kui nad kõik mulle nii ainiti ja vastikult otsa pörnitsesid, siis puges vanakuri ise mulle sisse ja ma justkui tahtsingi seda; trampisin jalgu ja kisendasin: «Mul ei ole häbi, ma ei ole kurb, mul ei ole häbi!»

Kõik lapsed saavad nüüd laupäeva pärastlõunal korralikus rongkäigus matusele minna, ja nad peavad kandma mustade lintidega valgeid kleite ja kõigile antakse kätte kimp valgeid roose. Ainult mina ei tohi kaasa minna, sest et ma surnu mälestust rüvetasin.

Vahetunnil ei rääkinud lapsed minuga üldse. Nad tegid ennast kõik kole tähtsaks, nõnda, nagu oleksid nad ise surnud. Mina hoidusin neist eemale ja tegin näo, nagu ei loeks see mulle midagi, olin külm nagu jää. Alguses mõtlesin ma õuel Trautchen Meiserile ja Minchen Lenzile vastu sääri virutada. Kuid põrgulik viha oli minust lahkunud, mu jalad olid üsna väsinud ja neil polnud mingit tahtmist lüüa. Ja mulle tuli meelde, et Elli ju ka ei nutnud ja et veel mitmed teised lapsed ei nutnud ja ma arvasin, et nad tulevad nüüd minu juurde ja räägivad minuga. Aga nad ei tulnud ja tegid niisuguse näo nagu võõrad täiskasvanud, kui ma neile otsa vaatan. Siis tahtsin ma kangesti surnud olla. Kuid ma ei näidanud seda

välja, sõin oma võileiba ega märganud üldse, millega see oli. Ja seegi oli mulle ükskõik, et ma olin tahtnud Selma Ingeliga vahetada oma maksa-vorstivõileiva kõhakompvekkide vastu.

Mul oli raske alla anda ja ma läksin koridori, sest keegi ei tohtinud näha, et mul nii paha oli. Pidin salaja hiilima, sest lastel on keelatud vahetunni ajal viibida mujal kui ainult kooliõuel. Isegi ära peita ei tohi ennast, kui keegi sinuga tegemist ei taha teha.

Pimedas koridorinurgas seisis preili Knoll meie võimlemisõpetaja preili Teigerniga. Ja preili Knoll ütles, et nüüd, kus vana Scherwelbein on surnud, lastakse võib-olla tema, suurte teenetega preili Knoll, ametist lahti, enne oli preili Scherwelbein teda hoidnud. Tal olevat pealegi veel ema, kelle eest peab hoolitsema, ja mis temast nüüd saab? Preili Knoll nuuksus jälle ja siis muutusin ma päris rõõmsaks, preili Teigern aga ütles: «Jumala eest, see oli lõpuks kõige parem nii vanale haigele inimesele nagu preili Scherwelbein, ja kõigest hoolimata on ikkagi hea, kui uut verd juurde tuleb.»

Kui ma kodus jutustasin, et preili Scherwelbein on surnud, küsis minu ema kohe: «Ah, millesse ta siis suri?» Ja tädi Millie küsis ka. Täiskasvanud tohivad alati kõike ja lapsed ei tohi midagi. Ma tahtsin juba öelda, et ma ei tohi matustele minna, aga siis hakkas tädi Millie rääkima viiest suurest hoidisepurgist, mis nad täna hommikul minu riiuli tagant olid leidnud. Ainult ühest olin ma kõrvitsasalati ära söönud, sest mul oli purki tarvis, teised purgid olid juba enne kõik tühjad. Panin sinna mitmesuguseid rõõvikuid nukkuma. Mul oli toredaid pehmeid loomi: kollase- ja rohelisekir-

jud päevakoerad-lõvid nagu väikesed harjad ja pruunid päevakoerad-karud ja siledad siidikedrikud ja haruldased õoliblikad, imeilusad rohelised, helkivate punaste täpikestega. Mul oli nende röövikute otsimisega alati nii palju tegemist, et ma ei saanudki peaaegu midagi muud teha. Et need röövikud üksteise kallale kippusid, oli mul tarvis igale eraldi purki. Iga inimene oleks sellest aru saanud peale tädi Millie. Ja röövikud olid juba nukkunud, varsti oleksid mul liblikad olnud, need oleksin ma Königsforsti metsas lendu lasknud. Purkides olid mul juba ehtsad kookonid, aga nemad kodus arvasid, et see on mustus, kraapisid kõik välja ja pealegi söimasid mind. Ja siis ma olin nii meeleheitel, et nad minu kookonid ära hävitasid, ja mulle oli kõik ükskama, ja kunagi enam ei räägi ma mitte kellegagi ühtki sõna ja hakkan päris omaette elama.

Laupäeva hommikul pidime kõik võimlasse minema. Mina pidin nurgas istuma, kõik teised lapsed aga asusid paarikaupa ritta ja harjutasid, kuidas nad pärastlõunal matusele lähevad. Minu vanemad tulevad ka matusele, ehkki härra Kleinerz oli neid just selleks külla kutsunud, et nad sinna ei läheks. Kui ma neile ütlen, et olen ainus laps, kes ei tohi matusele minna, hakkab mu ema nutma ja kaotab minusse usu.

Igas reas pidi kõndima neli last. Lõpuks jäi järele aga ainult kolm last. Siis tuli preili Knoll minu juurde ja ütles salakavalalt, et ta tahtvat mulle andeks anda — kui ma tõsiselt kahetsen ja kõikide laste ees tõotan ennast parandada, siis tohin ma kaasa minna. Trautchen Meiser olevat valmis mulle kätt ulatama. Mina aga ei ulata kunagi niusugusele vastikule tüdrukule kätt ega kõnni siis

temaga tundide kaupa ühes reas. Ja Trautchen Meiser polnud ka sugugi valmis mulle kätt ulatama ja ka need kaks teist last viimases reas, kus neljas laps puudus, olid üsna ehmunud, et pidid kõndima minu kõrval. Ja preili Knollgi tahtis mulle andestada ainult sellepärast, et tal üks laps reas puudus; ta ei tahtnud üldse minu vastu tõsiselt hea olla, keegi ei tahtnud minu vastu hea olla. Viimaks tuli mulle meelde härra Kleinerz ja ma ütlesin preili Knollile, et ma ei lase ennast ninapidi vedada ega tahagi nüüd enam kaasa tulla.

Kui ma hommikul, must lint valgel kleidil, minema hakkasin, ütles tädi Millie: «Laps näeb ju otse liigutav välja.» Tegin näo, nagu läheksin kooli, et seal matuserongi asuda. Siis aga jooksin mööda puiesteid ringi ja mul oli külm.

Nägin juba kaugelt, kuidas minu vanemad Aacheni tänaval Melateni surnuaia ees seisid ja leinarongi ootasid. Seal oli palju inimesi. Hiilisin tasapisi sinnapoole ja leinarong tuli. Hobused olid täiesti mustad, muusikahelid olid üsna aeglased ja kurvad, õhk oli nagu leinaloor ja kõik mehed võtsid mütsid peast. Mu süda peksis raskelt ja ma nihkusin oma vanematele ja tädi Milliele ikka lähemale. Kõik lapsed, valged roosid käes, läksid mööda. Paljud naised nutsid ja ma kuulsin, kuidas tädi Millie nuuksus ja ütles: «Ah, kui liigutav! Ah, kui imeilus matus.» Ja ta tõusis kikivarbaile. Kui tädi näeb pulmarongi, teeb ta täpselt samuti.

Minu ema aga kordas kogu aeg: «Aga kus on siis meie laps?» Ja tal oli minu mantel kaenla all. Ta vaatas ringi ning ei tahtnud midagi muud näha, kui ainult mind, sest ta tahtis mulle mantli anda,

et mul külm ei oleks ja et ma haigeks ei jääks. Siis tuli mul kange tahtmine nutta ja ma hüüdsin teda. Ema ehmus koledasti.

Rääkisin talle kõik — seda, et ma surnu mälestust rüvetasin ja kõik, ja töötasin heaks lapseks saada.

Õhtul tuli härra Kleinerz meile ja tõi mulle oma kõige suurema talipirni. Aga ma ei söönud seda, vaid kinkisin emale ja tema jagas selle minuga pooleks. Ma pidin tükikese ka tädi Milliele andma, aga seda tegin ma ainult ema meeleheaks, sest tädi Millie ütles, et ma olevat kogu perekonda häbistanud. Aga ema silitas mu pead. See pani mind natuke imestama, sest ta annab muidu kahjuks alati õpetajatele õiguse ja hoiab nende poole, minu vastu.

Ja siis tegin ma testamendi juhuks, kui ma suren. Härra Kleinerz aitas mind. Ma hakkasin uusi kookoneid kasvatama ja need ma pärandan emale. Ja ma ütlen selge sõnaga, et preili Knoll ja Trautchen Meiser ja Minchen Lenz ei tohi minu matusetele tulla.

Metsik röövlifõuk

Õile õhtul ei saanud ma kuidagi magama jääda, kuna pidin proua Meiseri jaoks, keda me Mürgiseks Tünniks kutsume, verise kättemaksu välja mõtlema. Olen nagunii hommikuti alati nõnda väsinud, kohmitsen riietumisel ja lasen vannitoas vee valjusti jooksmas, et nad arvaksid, nagu peseksin ma enna. Mina aga istun vanni servale, et veel natuke tukkuda. Seepärast jäangi tihti kooli hiljaks. Hänschen Lachs ütleb ka, et olevat ülekohus lapsi kiiresti tormava ajavankri ette rakendada. Ta teab seda päris täiskasvanute raamatutest. Ja meie naaber härra Kleinerz ütles minu isale, et iga töö eest tuleb maksta; tema seda oma direktorile juba ei jätnud — ilma tasuta töötamiseks polevat ta küllalt juhm.

Aga meie lapsed peame ilma tasuta töötama ja meile ei ütle selle eest keegi aitähki. Ainult pahandatakse. Minchen Lenz ja Trautchen Meiser saavad küll mõnikord ergutuskaardikesi Jumalama ja Jeesuslapse pildiga. Mina ei ole veel ühtegi saanud. Mulle meeldivadki hoopis rohkem äratõmbepildid ja hiina imelilled. Istume kahekesi emaga ja tal on seljas sinine sametpluus. Elektrilamp siriseb nagu kilk, tuba on täis sooja hõngu, oleme emaga täiesti omaette ja paneme hiina ime-

lilled veekaussi. Alguses on nad hoopis väikesed ja kägardunud, pärast aga muutuvad ikka suuremaks ja päris kirjuks ja õitsvaks meie silmade ees. Siis olen ma nii õnnelik, et ma ei saa üldse rääkidagi ja ma tahaksin nutta ja paluda, töötada, et ma enam kunagi pahandusi ei tee. Ja mõnikord paneme kaussi ujuma kreeka pähkli koori pisitillukeste küünaldega. Need on siis väikesed paadid metsikult möllaval merel, mis sõidavad kaugetele saartele, ja ma kaitsen nende valgust ja valitsen nende üle nagu armas jumal. Minchen Lenzi ja Trautchen Meiserit ei võetud metsikusse röövlilõuku, sest nad karjusid, kui neile rõskuseputukaid krae vahele pandi — ja meie ei saa vastu võtta kedagi, kes proovi läbi ei tee. Sest me peame olema tugevad ja võitlema hea ja õilsa eest.

Mina neelasin katse ajal päris suure jupi vihmaussi osade kaupa alla ja oksendasin jälle uuesti välja nagu tsirkusekunstnik, ronisin siis politseikomissari köögiviljaaeda, hiilisin ühe kõrvitsa juurde ja vallutasin selle. Nüüd olen ma juba rivaal — see on tähtsusest teine isik salgas. Kõige tähtsam on Hänschen Lachs, nimelt viitsekuningas. Hänschen Lachs teab seda kõike raamatutest. Rivaali järel tuleb sekretär, see on Ottchen Weber. Siis on meil veel puuslikud ja fetišid, puha poisid, kes on aasta nooremad — kokku neli puuslikku ja üks fetiš. Oleksime võinud ju ka lihtsõdureid vastu võtta, aga need oleksid siis kohe ohvitserideks tikkunud või mõnd teistsugust ülendust tahtnud, ja see ei lähe, sest meil Stadtwaldis¹ on oma koopas kohti ainult kolme üle-

¹ Stadtwald — üks Kölni paljudest parkidest, asub linna lääneosas.

müse jaoks; tähtsusest kolmanda jaoks isegi ainult pool kohta. Sellepärast peame puuslikke ja fetišeid alati eemale sokutama ja midagi välja mõtlema, et neil tegemist oleks. Mõnikord on meil hirmus raske neile midagi uut leida ja vahel on nad meile lausa koormaks. Aga nad peavad meil ju olema, sest muidu ei oleks me üldse kolm ülemust.

Ma ei tahaks kunagi kindraliks saada, sest ühel kindralil on ju tuhandeid ja tuhandeid sõdureid. Ma ei kujuta ette, mida ma kindralina nendega hommikust õhtuni peale hakkaksin. Ehk ei tea seda kindral ise ka ja laseb sõdureid sellepärast maha tappa. Härra Kleinerz ütles ka, et kindralid tahavad alati sõda, ja alles siis, kui sõda on kaotatud, tahavad nad rahu, lähevad erru ning kasvatavad roose. Meie maja alumisel korral elab üks kindral. Teda ei näe peaaegu kunagi, ma tunnen õieti ainult tema puujalga. See jalg on saapaga ja ülevalt poolt riidega üle tõmmatud. Kui ma hommikuti kooli lähen, seisab kindrali tentsik mõnikord uksele ja harjab jalga. Ma natuke kardan seda jalga ega sõanda kunagi otse sinna poole vaadata, aga ma tahaksin seda hullupööra kordki katsuda. Minu nukkudel on mõnikord ka jalad alt ära tulnud, aga need jäid siis kummi otsa rippuma. Kindrali juures on ju kõik hoopis teistmoodi.

Meie koopas istudes mõtlesin juba kord, et oleksin parem fetiš, aga siis Hänschen Lachs põlgaks mind ja ma ei tohiks ka koopas olla ja käske anda. Ometi on mul mõnikord külmade kivide peal igav istuda ja ma lõdisen.

Kui puuslikud ja fetišid pärast luureretke tagasi tulevad, hüüab Hänschen Lachs tumeda häälega:

«Puuslikud ja fetišid, kummardage meie kindluse kaljude ees!» Ja siis nad kummardavad. «Mida nägi teie terav silm?» küsib viitsekuningas. Ja siis nad räägivad. Kõik viis poissi peavad seda korraga ütlema, sest see on kreeka koor. Mina olen ikka kreeka koori vastu olnud ja see koor saigi meile hukatuseks.

Hänschen Lachs tunneb seda kreeka koori oma isa kaudu, sest too on professor ja kreeka keele õpetaja. Ma armastan oma isa, sest et tema ei ole õpetaja ja ei sega ennast tüütavalt laste koolitöösse. Hänschen Lachs arvas, et ei tohi hõisata enne õhtut ja võib juhtuda, et ka minu isa saab kord õpetajaks. Aga isa ütles, et tema aastates enam ametit ei vahetata ja minuga üksi olevat juba küllalt raskusi, seepärast polevat tal tarvis tervet klassitäit lapsi tülikaks kaela. Minu ema arvas, et isa on liiga äkiline ja see ei sobivat õpetaja-ametis. Siis läks isa näost päris punaseks ja siniseks, müristas koleda häälega üle toa, unustas enese täielikult ja tagus rusikatega vastu lauda: ta olevat kõige tasasem inimene maailmas. Muud ta ei tegevatki, kui hoolitsevat oma perekonna eest, ja ta ei saa lubada, et teda äkiliseks nimetatakse. Siis jooksis ta minema. See juhtus hilisõhtul, kell oli juba seitse läbi. Aga ta tuli üsna ruttu tagasi ja tõi beseekooke — neid söön ma hirmus hea meelega. Ema ütles, et see olevat ühest mehest lihtsalt liigutav. Ta ütles seda aga üsna vaikselt, sest kui isa kuuleb, et ta on liigutav mees, vihastab ta kohe uuesti ja müristab veel rohkem.

Ma oleksin isale heameelega ära rääkinud, et olen nüüd rivaal, aga me töotasime viitsekuningale vandega kõike saladuses hoida, sest muidu

muutub Fo kivine silm hävitavaks leegiks. «Fo silm» on tähtis raamat ja sealt me lugesimegi kivise silma kohta. See on ehtne ränikivi, mida me oma verrega pühitsesime ja mida peame alati endaga kaasas kandma.

Meie kohus on abistada nõrku ja rõhutuid, sellest me ei saa taganeda. Ja kuigi täiskasvanud sellest aru ei saa, peame ometi seda tegema. Meid ei tohi kohutada isegi lugu valge lapsega.

See juhtus nii. Meie koopasse tulid puuslikud ja fetišid oma luureretkelt ja kandsid ette kreeka kooris: «Kõrbestepis tormise vee ääres seisab väike mahajäetud laps.» — «Java ja Togo,» karjus Hänschen Lachs, sest see on meie sõjahüüd, ja me jooksisime kõik Stadtwaldi tiigi juurde, kus seisis väike valge kleidiga tütarlaps. «Java ja Togo,» karjusime me kõik ja piirasime lapse sisse, sest et me tahtsime teda ju päästa. Tahtsime talle koopas elustavat jooki anda ja ta siis vanemate juurde viia. Aga totter laps pistis hirmsasti kisama, võib-olla punase tindi pärast, millega meie, kolm ülemust, oma näod veriseks olime teinud.

Kui me kõik nii kõvasti ei oleks karjunud, oleksime vist kuulnud, kuidas keegi vihane mees tuli. Nüüd peame seitse aastat häbi maha pesema, sest see verejanuline kelm andis viitsekuningale ja fetišile kõrvakiilu. Mina sain ka ühe. Inimesi tuli järjest juurde ja verejanuline kelm karjus, et me olevat tahtnud teha tema vaesele väikesele süütule lapsele halba. «Kuidas neil huligaanidel küll häbi ei ole,» hüüdsid inimesed ja proua Meiser, see MürGINE Tünn, oli ka platsis ning kriiskas: «Neid ma juba tunnen!»

Kui me ära jooksisime, tatsas valge kleidiga laps

meile järele — ta ei nutnud üldse enam, vaid tahtis meiega mängida. Aga nii väikeste lastega me ei mängi, neid me ainult päästame. MürGINE Tünn rääkis öhtul kõik meie vanematele ära. Ja enne seda oli ta pargipingilt jälginud, kus asub meie koobas, ja meid siis reetnud meie kõige õudsemale vaenlasele, väga alatule pargivahile. Me kutsume seda meest Hiilivaks Metsa-

raipeks, sest niisugune ta tõesti on. On ka veel hea pargivaht — nimelt Džungli Isand. Teda me kaitseme, kord kaevasime isegi tema aeda ja ta andis meile petipiima ja ta tegi lõkke, kus küpsetasime kartuleid. Meie, kolm ülemust, istusime kord jälle oma koobas ja pidasime nõu ja viitsekuninga põsk oli

paistetanud, nagu oleks teda mesilane nõelanud. Suvitamas olles tõstsid mu ema ja tädi Millie koos teiste naistega alati metsikut hirmukisa ning hakkasid naljakalt kätega vehkima, kui herilased oma rõngastriibuliste pikkade ohtlike kehadega sumisesid ploomikookide kohal. Mesilasi pidasid nad veel kardetavamaks. Kimalasi aga, kes on nagu nurrulöövad pehmed sametpadjad, kartsid nad veel tuhat korda rohkem. Kord hiilisin Stadtwaldis puu juurde, püüdsin lehelt mesilase ja hoidsin niikaua peos, kuni ta nõelas. See ei teinud mulle üldse valu, aga mesilasele tegi küll. Ta ju kaotas oma nõela ega saanud enam ialgi uut. Minu käsi läks natuke paiste ja muud midagi. Enne seda aga arvasin, et maailm muutub mesilase nõelamise läbi teistsuguseks.

Kui me nüüd koopas istusime, tormasid äkki puuslikud ja fetišid kohale ja värisesid ärevusest. Ja viitsekuningas käsutas: «Kummardage meie kindluse kaljude ees.» Poisid kummardasid ja hüüdsid kreeka kooris, mida nad iga kord pidid enne kaua harjutama: «Hiiliv Metsaraibe läheneb, oo isand!» Aga Hiiliv Metsaraibe ei lähenenud; sõnade «oo isand» juures oli ta juba kohal ja seisis meie koopa ees. Puuslikud ja fetišid panid kohe ilma käsuta putku. Meie, kolm ülemust, istusime oma koopas vangis. Ottchen Weber, kes oli kolmas ülemus ja istus pooleldi väljas, sai esimese kõrvakiilu, sest et me ei tohi Stadtwaldis koopaid kaevata. Pealegi oli siin tegemist tolle kuuselooga. Aga see on tõesti alatu kahtlustus, ainult Kaltsu-Marjenn teab, kuidas lugu õieti oli. Marjenn korjab kaltse ja on üsna vana ja vaene. Silmad on tal haiged ja käed värisevad. Meie valvame, et teised lapsed talle «nõid» ei ütleks

ja teda kividega ei pilluks. Ja seda ei tee nad enam peaaegu kunagi, sest kõik kardavad meid. Kuuse saagisime maha enne jõule, ja õieti ainult poolenisti, siis kukkus ta ise ümber. Kaltsu-Marjennil ei oleks muidu pühal jõuluõhtul üldse kuuske olnud. Puu oli nii suur ja Kaltsu-Marjenni tuba nii väike, et me ei saanud kuuske püsti panna, vaid pidime selle asetama põiki üle toa. Siis oli tuba nagu padrik ja kuusk nagu magas. Keegi ei mahtunud enam tuppa, ka Kaltsu-Marjenn mitte. Seisime avatud uksele ja vaatasime jõulupuud ning laulsime: «Püha õõ, õnnistud õõ...» Kaltsu-Marjenn nohises väga õnnelikult ja ütles: «Helde Jeesus, kui häid pliidipuid siit saab, kui okkad küljest ära kukuvad.»

Muidugi tuleb meil nüüd uus koobas leida, sest MürGINE Tünn reetis meid. Peale selle peame veel oma koopa-varanduse ära peitma ja MürGisele Tünnile kätte maksma.

Ma tean juba üht uut koobast. Pärastlõunal läheme sügava tiigi juurde. See asub vabriku taga, kus minu isa töötab. Seal tuleb libistada ennast alla mööda hirmus järsku liivaseina, milles on teravad ränikivid. Hänschen Lachs ütleb, see on metsik uinuv katlataoline org. Tormise järve kaldale ehitame oma uue koopa.

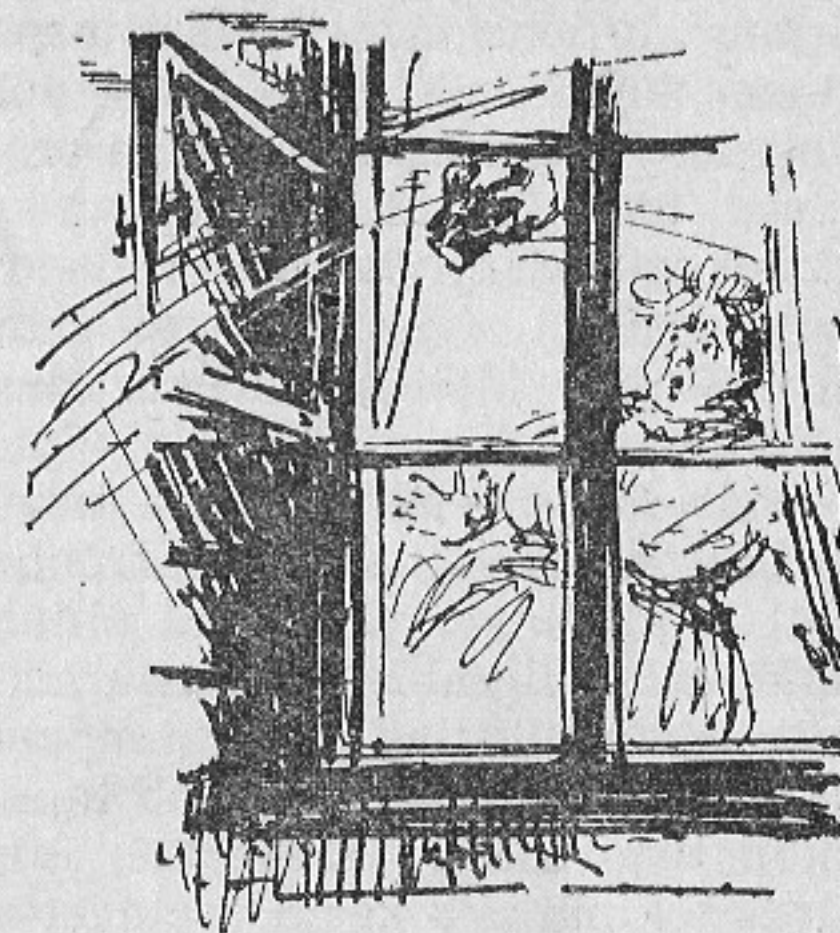
Mu isa keelas karmilt siin mängimise, sest liiv võib äkki varisema hakata ja meid enda alla matta. Aga ega me siin ju ei mängi. Me võitleme hea ja õilsa eest ja tiigist peame püüdma kulleseid, keda me siis kõige paremates hoidisepurkides kasvatame.

Alguses ma ütlesin, et me võiksime proua Meiserit surnupealuuga ehmatada, sest ta on hirmus arg, ainult oma mehe juures mitte. Härra Meiser

oli hiljuti restoranis «Zom leven Madönnche» rääkinud, et see naine olevat tulehark, kellest ta olevat juba kõrini tüdinenud. Proua Meiser käskis isegi kord oma meest maja ees olevas aiakeses muusträstaid tulistada.

Meiserid elavad alumisel korral, nii võin õhtul akna juurde ronida ja selle kohal surnupealuud hoida. Aga Hänschen Lachs arvas, et see ei ole küllalt mõjuv ja et pealuu tuleb talle tuppa visata. Ma usun ka, et see on parem, aga Ottchen Weber ütleb, et siis jääme ju pealuust ilma. Pealuu on nimelt Ottchen Weberi oma, sest tema

isa on arst. Kui ta isa üliõpilane oli, seisis pealuu tema kirjutuslaual, pärast ei tahtnud ta seda enam ja oli selle koos teiste asjadega kasti pakkinud ja kolikambrisse viinud. Sealt tõi Ottchen Weber pealuu uuesti ära ja kinkis jõugu varanduseks, mille eest me tema sekretäriks ülendasime. Enne seda oli ta lihtne fetiš. See on tore suur surnupealuu ja me teeme kindlasti kõik, et seda tagasi saada.

Me harjutasime, kes kõige paremini visata oskab. Kuigi ma olen tüdruk, läks mul see kõige paremini, ja nüüd pean mina pealuu aknast sisse viskama.

Õues on pime ja täiesti vaikne. Näha on vaid majade ja aedade varje. Meie, kolm ülemust, oleme peidus Meiserite maja ees aias. Puuslikud ja fetišid on valvepostidel. Kogu see ettevõte on

hirmus kardetav, sest Meiserite peal elavad minu vanemad ja kõrval elab härra doktor Weber.

Meiserite elutoas põleb tuli ja proua Meiser istub täiesti üksi sohval. Kõigepealt viskab Ottchen Weber väikese kiviga vastu akent — väga suure osavusega, et aken katki ei läheks, sest me ei taha mingit üleliigset pahandust. Siis viskab Hänschen Lachs, siis jälle Ottchen... Nüüd sosistab Hänschen: «Äärmist tähelepanul!» Proua Meiser on sohvalt maha veerenud, tõmbab akna lahti ja kisendab: «Kes seal pillub vastu akent?» Samal silmapilgul lasen ma surnupealuul peaaegu tema nägu riivates tuppa lennata. Kohe vaarub MürGINE Tünn tagasi ja kaob tuppa. Meie surume endid tugevasti vastu müüri, pigistame silmad kõvasti kinni, et keegi meid ei näeks, kuuleme Mürgist Tünni hirmsasti karjuvat ja jookseme minema.

Siis läksime kohe koju ja hakkasime koolitööd tegema, ja mu ema ütles isale, et ma olevat siiski korralik ja vagur laps. Siis ütles isa, et ta ei usaldavat minu korralikku ja vagurat olekut üldse, sest tal olevat inimesetundmise alal kurbi kogemusi. Selle peale ütles ema kohe, et seda ei saa ialgi võrrelda surmkindla naiseliku ema-instinktiga.

Kõik lõppes väga halvasti. Doktor Weber tundis oma pealuu kohe ära. Sellest on jälle näha, et täiskasvanud alatasa valetavad, sest nad ju ütlevad, et surnult on kõik inimesed ühesugused.

Õhtul pärast seda lugu pealuuga tuli härra Meiser mu vanemate juurde: tema naine olevat teda saatnud. Naine olevat saanud närvivapustuse, sest teda visati surnupealuuga. Ta olevat ka juba

politseisse helistanud. Me pidime kõik Meiserite juurde minema, kuigi Ottchen Weber juba magas. Meie, kolm ülemust, olime kõik kohal, ja meie vanemad ja veel politseinik. Sohval istus paks ja ümmargune proua Meiser värvilises hommikumantlis, tema kõrval vastikult paks ja laialivalguvate lokkidega Trautchen, keda me Tõuguks nimetame, sest ta on sama valge ja rasvane. Ja Tõuk põrnitas labaste läikivate silmadega meile otsa ja muudkui hüüdis oma piuksuva häälega: «Oi vuihh, oi vuihh.»

Muidugi noomisid meid kõik hirmsasti, meie aga vaikisime mehiselt kogu aeg ja vahetevahel kehtasime õlgu. Kui ma viimaks märkas, et mul ei olnud kaasas Fo kivist silma, teadsin kohe, et nüüd ei lõpe asi hästi. Proua Meiser karjus, et pealuu kuuluvat inimesele, kelle meie olevat tapnud. Politseinik ohkas selle peale kaastundlikult: «Oh issand küll! See veel puudus!» ja lisas, et tal on mujal ka veel tegemist ja et ta peab nüüd minema.

Mul aga läks süda koledasti täis, sest meie ei olnud kedagi tapnud, ja sellepärast, et Trautchen kogu aeg nii jultunult meid põrnitses ja et proua Meiser teda silitas ja ütles: «Kui kole vapustus nii õrnale armsale lapsele.» Ja ma ütlesin lihtsalt, et keegi meist pole pealuud visanud, kuid ma tean täpselt, et esivanemate luud lendavad mõnikord ise sinna, kus on alatuid ja patuseid, kellele nad tahavad aru pähe panna. Selle peale noogutas härra Meiser nurgas pead ja ütles, et ta peab seda vägagi võimalikuks.

Minu isa silmad läksid nüüd hoopis ümmarguseks ja ta ütles rahulikult ning tõsiselt, et nüüd on sellest juba küllalt. Ta viis mu kättpidi minema,

andis mulle nahatäie ning ütles, et näitab veel mulle, kuidas esivanemate luud ise lendavad.

Täna hommikul kooli minnes kohtasin ma härra Meiserit. Ta kinkis mulle ühe marga, millest ma aga kellelegi ei tohi rääkida. Tema naine olevat üsna tasaseks jäänud. Härra Meiser ütles, et ma pean selle raha eest kogu seltskonnale kooke ostma.

Hänschen Lachsile on juba plaan valmis, kuidas surnupealuud tagasi saada ja kuidas Trautchen Meiserile, sellele Tõugule, kätte maksta. Selle marga eest otsustasime osta õngeridva, et õhtuti pargitiigist hauge püüda.

Jumala tööriist

See on kohutav, kuidas ma pean kannatama, et olin jumala tööriist. Pean kogu aeg mõtlema Ristija Johannesele, kes oli jumala tööriistaks kõrbes ja pidi rohutirtse sööma. See oli vist küll palju koledam kui kõik see, mida mina läbi elasin.

Kõiges on süüdi Trautchen Meiser. See pole üldse laps, vaid kurjategija. Hänschen Lachs ütleb seda ka.

Palusin igal õhtul jumalat, et Trautcheniga midagi juhtuks, sest mina ise ei tohi talle ju midagi teha. Taevaisa ütleb: «Mina tahan olla teie kättemaksjaks.» Mõtlesin, et jumal on võib-olla valinud mind oma tööriistaks, sest Trautcheniga ei juhtunud midagi, ja sellest oli juba möödas kolm päeva, kui ta minu peale äratõmbepiltide pärast keelt peksis ja mu isa pidi tapeedid välja maksma, ehkki temal ka raha just väga laialt ei ole.

Trautchen Meiser käib minuga ühes klassis ja me elasime ühes majas. Trautcheni isa oli meie majaperemees. Ta on paks ja kena, ja ma mõtlen tihti, kuidas sellel mehel võib olla niisugune laps. Trautchen on ka paks, aga pole sugugi kena, vaid rasvane, lotendav ja salakaval. Hänschen Lachs, kes asutas metsiku röövlisõugu, mille liige ma

olen, hüüab teda Tõuguks. Minu ema ütles kord härra Meiseri kohta: «Talle meeldib klaasi põhja vaadata.» Olen kohe lausa peale passinud, aga pole veel näinud, et härra Meiser klaasi põhja vaataks. Kuid nüüd on meil temaga tüli tapeetide pärast ja sellepärast, et ma Trautcheni ära määrisin.

Kõik algas sellest leitud margast ja korsetist. Nimelt kui me suvel Reini ääres Andernachis olime, leidsin ma alati midagi. Kord ühe ehtsa meesterahva laulatussõrmuse ja siis jälle naljaka teravaks ihutud kivi. Isa hüüdis kohe valju häälega: «Petrefakt¹, kindel see, et petrefakt». Ta näitas kivi meiega samas suvepansionis elavale ringkonnakohtunikule, kes lõuna ajal alati oma naise eest pudingi ära sööb, ja tahtis seda siis muuseumile üle anda. Aga pansioni teener tegi talle selgeks, et see on kivi, millega vikatit teritatakse ja millel pole õiget nime ega ajaloolist väärtust. Laulatussõrmuse viis isa leiubüroosse. Ema ütleb alati, et isa on läbi ja läbi aus inimene, ja ta leiab, et isa läheb selles suhtes mõnikord veidi liiale. Teel Brohli leidsin ma veel hõbedast rahakotikese, see oli just enne meie ärasõitu. Leidsin selle, sest ma otsisin eriti huvitavaid eredaid mürkseeni — tahtsin neist kodus aias istanduse rajada. Ema aga ütles, et ma leidvat alati midagi sellepärast, et käin küürus, ja ma pean hakkama korsetti kandma.

Arutasin seda asja meie naabri härra Kleinerziga ja tema ütles: mul on õigus nõuda leiutasu. Mina aga ei saanud mingit leiutasu, sest isa loobus sellest. Tädi Millie ütles seepeale kohe emale, et see olevat tõesti mõttetu meeste uhkus — ka kõige

¹ Petrefakt — arheoloogiline kivileid.

suurema lugupidamise juures ei saavat ta teistki väljenduda. Mul pole sellest leiutasust sooja ega külma, sest mina poleks seda nagunii endale saanud: nad oleksid raha minu hoiukarpi pannud, kust ma seda kätte ei saa ja kust ei ole võimalik midagi välja raputada. Paremal juhul nad ainult raputavad karpi mu kõrva juures, et ma kuuleksin, kui ilusasti raha kõliseb ja kui palju seda juba on. See peab mind tiivustama, et ma saaksin heade tunnistustega õilsaks lapseks. Ja sel teel pean ma raha väärtust hindama õppima. Niisugune hoiukarp aga ei tiivusta mind üldse ega tee ka õilsaks. Mida selle rahaga siis veel peale hakata, kui ma ei saa selle eest siidpadjakompvekke osta ja sullepead, mille sees sajab lund, kui seda õieti keeratakse ja silme ees hoitakse. Tahaksin ka veel hullupööra kord hirmus palju raha selleks, et Hohe tänavale «Võlukuninga» juurde minna. See on kõige ilusam kauplus kogu maailmas ja ma olen seal salaja tihti pärast tundide lõppu käinud. Seal on õhulohesid ja hirmuäratavaid näokatteid ja paukkompvekke ja loomutruid pannkooke, mis on täidetud konfettidega, ja seebist pralineekompvekke äädikataidisega, mis on nagu ehtsad ja mida võib igal ajal teistele pakkuda. Siis veel kunstlikke tindiplekke ja «ideaalseid aknaklirinaid», need on lihtsad plekitükid, mida saab põrandale kukkuda lasta, nii et kõik inimesed mõtlevad, et nende aknaruudud on puha puruks läinud. Oh, võlukuninga juures on veel tuhat korda rohkem igasuguseid asju ja veel hulga rohkem salapärasusi.

Seebist pralineesid puistaksin ma meeleldi kord pralineevaagnale, siis kui emal on kohviõhtu. See on alati nii hirmus igav ja ma ei saa kunagi aru,

miks ma pean alati kõigile daamidele tere ütlemä. Nad kahistavad oma kleite, naeravad ja räägivad kõik korraga, kogu tuba sumiseb mu ümber, kui ma seal pean olema. Ma ei teagi, mida ma õieti tegema pean, jõuan vaevalt tähele panna, kui palju kooke nad järele jätavad, sest pärast võib-olla antakse mulle ka natuke. «Küll oled sina aga suureks kasvanud,» ütlevad nad ja küsivad: «Kas sulle koolis meeldib?» ja «Mida te täna õppisite?» Vahepeal räägivad nad kõrvade kumisemisest, loomulikust ravist, elukalliduse tõusust, esmaklassilisest majoneesist, kõhnaks jäänud Kordulast ja kellestki akadeemilisest tädipojast, kes on käest ära lastud minna — kõigest ma ei saa arugi. Siis ma mõtlen tihti, kuidas saaks paar võlukuninga väikest haisupommi jalge all kiiresti puruks vajutada ja mis häält need daamid siis teeksid, mis nagu nad oleksid ja mis siis üleüldse juhtuks. Võib-olla oleks siis kõik nii ilus ja huvitav nagu vikerkaar. Olen alati õnnelik, kui taevas on vikerkaar. Ma ei saa kuidagi aru, kuidas armas jumal saab midagi nii ilusat teha. Ma olen juba ka kahekordset vikerkaart näinud.

Kui ma pean istuma nende kohvidaamide juures, siis on mu emagi mulle alati võõras. Ta räägib ja naerab hoopis võõra häälega ja askeldab minu ümber ja ma ei usalda teda. Ma ei tunnegi piinlikkust daamide ees, mul on piinlik rohkem sellepärast, et mu ema on hoopis teistsugune ja vaatab mind nii võõralt.

Ma sooviksin väga osta võlukuninga juurest ehtsa võlukasti, millega saaks etendusi anda ja kõike moondata. Aga nad ei anna mulle raha, selle asemel ostavad nad mulle parem midagi vastumeelset.

Nüüd ostsid nad mulle korseti. Igal hommikul pean selle selga panema, aga ma lähen alati kohe Pellenzi restorani värava taha ja võtan korseti jälle ära. Pärast tunde tõmban selle jälle selga ja kui ma mängima lähen, siis võtan jälle salaja ära ja pärast panen jälle selga. Olen selle korsetiga väga õnnetu, mul on sellega nii palju vaeva ja kui see mul seljas on, ei saa ma ronida ja ennast liigutada ja paelad hõõruvad mu õlad päris punaseks. Viimaks õmbles ema õlapaelte alla sametit ja siis see vastik korsett alles hakkas pigistama. Kui ma tahtsin hommikul seda jälle salaja ära võtta ja nägin ema õmmeldud sametit, tundsin südames, et olen halb, ja siis kandsin korsetti kogu aeg kolm päeva järjest ja ma ei saanud süüa, mängida ega üleüldse midagi. Siis ma ei kannatanud enam välja. Nüüd võtan ma jälle korseti alati ära ja panen pärast selga. Palusin armsat jumalat, et ta saadaks öösel minu tuppa murdvarga, kes mu korseti ära varastaks.

Kui ma möödunud nädalal lõuna ajal koolimaja eest marga leidsin, tahtsin selle esialgu kohe ära anda. Aga siis oleks ju välja tulnud, et ma jälle midagi leidsin, ja nad oleksid mulle võib-olla veel rohkem korsette ostnud.

Algul tahtsin selle marga tänavale tagasi visata, kuid parajasti tuli Elli Puckbaum, kellega koos läksime Bosselmanni kauplusse vihikuid ostma. Sellel Bosselmannil on imeilusaid asju: klantspilte igas värvis, milledel on püha õhtusöömaaja karikas ja roosikrantse, siis veel riidest hiiri ja äratõmbepilte. Äratõmbepiltidel ei ole esiteks midagi näha, siis aga tehakse nad märjaks, pannakse paberile, tõmmatakse ära — ja tuleb välja ennekuulmatu toredus — Lumivalgeke ja põial-

poisid ja inimsööja ja inglid ja nõiad ja loomad. See on nagu ime. Bosselmannil oli terveid pakke äratõmbepilte. Mõtlesin, et kui Elli vihikuid ostab, annab Bosselmann talle võib-olla ühe niisuguse pildikese pealekauba ja mulle ka ühe.

Ma tean täitsa täpselt, kuidas täiskasvanud räägivad, kui on tegemist äriinimestega, ja ütlesin seepärast: «Noh, kuidas äri läheb, härra Bosselmann?» Ja tema vastas selle peale ka nagu täiskasvanu: «Halvasti, halvasti!» ja vangutas ärimehelikult pead. Sellepärast pidin jälle ütleva, nii nagu minu isa mõnikord proovireisijatele ütleb: «Noh, andke siis midagi, härra Bosselmann, katsume kuidagi aidata.» Ja ma ostsin viiekümne penni eest äratõmbepilte. Neid oli nii palju, nii kole palju, et ma ei saanud enam hingata, olin nii erutatud. Läksime Elliga limonaadikioski ja ma tegin talle välja klaasi valdmeistri-jooki. Mu isa ja härra Kleinerz teevad ka alati teineteisele Kölschi õllepoes välja, kui nad on erutatud, aga mu emale see ei meeldi.

Siis jooksin ma kiiresti koju, sest me parajasti kolisime. Kolisime kõrvalmajja, et oleks lähedam. Meie tädi Millie läheb ju iga päevaga paksemaks.

Kui ma lõunaks koju jõudsin, oli kogu kolimine juba möödas. Vaene laps peab ju alati koolis olema, kui midagi tõesti huvitavat juhtub. Helistasin siis Trautcheni ukse taga ja ta tuli välja. Läksime üles täiesti tühja korterisse ja seal ma näitasin Trautchenile äratõmbepilte, sest et pidin neid kellelegi näitama ja ühtki teist last ei olnud parajasti käepärast. Hänschen Lachs ütles, et äratõmbepiltidest ta enam ei hoolivat — tal on

nüüd kividekogu. Ma teen endale ka varsti kividekogu.

Meie tühi korter oli muutunud ja kurb. Esiteks ma peaaegu arvasin, et minu tuba on saal. Aga siis leidsin ma õige saali, kus ma ikka ainult jõulu ajal mängida tohtisin — seda on veel praegugi näha, sest et ma jõululaupäeval seal rulluiskudega harjutasin ja saalil on parkettpõrand.

Istusin nurka laastuhunnikule ja mõtlesin jõuludele. Jõululaupäeva õhtul seisid mu vanemad alati kuuse juures ja puu säras ja pragises. Weberite korteris juhtus kuusest kord isegi tõeline tulekahju tuletõrjujate ja kõigega. Jõulu ajal võisin oma kirjult taldrikult süüa nii palju, kui aga tahtsin. Isegi mandariinid olid olemas. Toas oli kuuseokste, uute mänguasjade, odekolonni ja konjaki lõhna, kui mu vanemad ütlesid: «Nüüd avame pudelid.» Ema kingib isale alati konjakit ja isa kingib emale alati kuhjade viisi odekolonni. Odekolonni aga ei jooda, seda ainult raisatakse. Mina tohtisin kella üheksani üleval olla ja me tegime punši ja pidime kõik üksteist armastama. Kui ma taevasse saan, siis on alati jõulud, ja ma tahan korralikuks saada, et ma lõppude lõpuks veel põrgutulle ei satuks. Sellepärast suudlesin ma jõulude puhul ka tädi Milliet, mida ma muidu kunagi ei tee.

Taevaisa ees ei tunne ma üldse hirmu, ma räägin temaga alati väga meeeldi. Ma ei või kannatada, kui preili Sevenich usuõpetuse tunnis ütleb: «Jumala-silm näeb teid kõikjal.» Aulas on meil ka pilt, kus on ainult pilved ja pilvede vahele maalitud üksainus jumala silm. See on nii hirmus, kui ma mõtlen, et niisugune üksik silm mind kõikjal jälgib, tean ka üht prillikauplust, kus on

üksikud suured silmad aknale välja pandud — ainult silmad, ilma teiste kehaosadeta. Ma ei saa seda akent kuidagi vaadata. Ma ei taha näha armsa jumala üksikuid kehaosi, tahan näha teda alati täielikult.

Käskisin Trautchenit aidata mind laaste korjata, sest et neid läheb mul ikka tarvis, ja varsti hakkasin nutma, sest mõtlesin jõuludele, mis olid olnud kunagi siin selles täiesti tühjas toas. Kuid siis märkasin äkki, et tapeedid olid muidu heledad, aga seal, kus olid rippunud pildid, oli tapeet tumedam. Ja ma mõtlesin, et nüüd teen sinna uued pildid, sest äratõmbepiltidega võin ma ju nõiduda. Ja meil poleks olnud kunagi nii palju ilusat siledat paberit, kuhu kõiki äratõmbepiltide seeriaid ritta seada. Käskisin Trautchen Meiseril märja käsna tuua ja siis tegin kolm tundi pingelist tööd. Kõik seinad olid täis suurepäraseid seeriaid. Leidsime redeli ja Trautchen hoidis seda kinni. Siis võlusin ma äratõmbepildid ka lakke. Ma polnud ilalgi midagi nii ilusat näinud ja ka Trautchen leidis, et kõik on imeilus. Mul oli ainult niisugune imelik tunne, et täiskasvanud võib-olla ei saa sellest ilust aru nii nagu meie, ja võtsin sellepärast Trautchenilt vande sellest parem mitte sõnagi rääkida.

Trautchen andis esiteks vande ja jooksis siis otsekohe oma ema juurde ütlema, et ma olevat kõik seinad ära määrinud.

Nüüd tuli pahandus, ja et ma oma süüd natuke kergendada tahtsin, viisin järgmisel hommikul kohe viimased viis penni sellest margast oma klassijuhataja kätte. Tema surus oma käe minu pea peale ja ütles valju häälega: «Ausal on pikk iga! Ole ikka niisugune, armas laps! Mulle teeb

rõõmu vähemalt üht head omadust sinu juures näha.» Mul oli kiusatus talle kõik ära rääkida, aga ma ei teinud seda siiski. Armas jumal mõistab kõike ja temale võib kõik öelda. Inimestele aga ei või kaugeltki kõike öelda, sest et nendele ei saa kunagi õieti selgeks teha, mispärast on tehtud midagi, mis on nende arust halb. Olen väga õnnelik, et armas jumal mu südamesse näeb, inimesed ei saa seda teha. Ka sellest ei saanud keegi aru, et ma pidin Trautchenile kätte maksma ja et see tuli lõpuks täiesti iseenesest ja et ma vaevalt midagi selle vastu teha sain.

Niisiis, proua Meiseri kõige suuremaks uhkuseks olid alati Trautcheni heledad juuksed. Neid harjatakse igal õhtul kümme minutit ja siis keeratakse lokid sisse ning Trautcheni pea näeb järgmisel päeval välja nagu hiiglasuur tolmuhari. Isegi tädi Millie ütles ükskord, et proua Meiseril puudub igasugune arusaamine soliidsest lihtsusest. Ma oleksin isegi võinud Trautcheni juuksed ära lõigata, aga niisugust mõtet ei oleks mulle kindlasti kunagi pähe tulnud, ja see teine mõte ei olnudki mõte — kõik tuli iseenesest, olin ainult tööriist.

Õhtul natuke enne seitset pidin ma kiiresti Bollwege juurde minema, et tuua emale tuututäis pesusinet, sest meil oli järgmisel päeval pesupäev. Kui ma täiesti korralikult ja vaikselt sinetuutuga tagasi tulin, mängisid Trautchen Meiser ja Minchen Lenz just meie uue maja ees keksu. Läksin tüdrukutest täiesti rahulikult mööda. Hõõrusin ainult natuke jalaga kriidijoont ja sasisin veidi Trautcheni kahupead. Ja rohkem mitte midagi. Siis pistis Trautchen kohe kriiskama ja karjuma ja tahtis ära joosta. Ma jõudsin tal veel põllepae-

last kinni haarata ja miski võttis minu üle võimust, nii et ma puistasin kogu tuututäie kallist pesusinet talle pähe. Rohkem ei teinud ma midagi ja lasksin Trautchenil rahulikult kraani alla joosta. Pärast seda ostsin Bollwege juurest tagasisaadud raha eest veel kord pesusinet ja ütlesin emale, et sine hinnad on tõusnud.

Sõime kõik kodus parajasti mugavalt õhtust, kui proua Meiser äkki jultunult tuppä tormas, ulas ja värises nagu puding, kui isa rusikaga lauale põrutab. Proua Meiser tiris Trautcheni enda järel tuppä. Teda ei tundnud ma alguses üldse ära, sest vesi oli Trautcheni täiesti siniseks teinud. Juuksed sinised, nägu sinine, kleit sinine. Üleni sinine. See oli imeilus ja ma värvin ennast ka kunagi nii siniseks. Ma poleks osanud kunagi mõelda, et üks Trautcheni-taoline võib nii jumalik välja näha. Selle asemel, et seda mõista ja rõõmus olla, karjus proua Meiser, et ma olen tema lapse rüünerinud, ja nõudis kahjutasu. Siis haaras mind viha, et mulle selle Meiseri perekonna pärast üks pahandus teise järel kaela tuleb. Ema ja tädi Millie oigasid, nagu oleks neil pimesoolepõletik, ja isa vaatas mind hõisuguse vihaga, mida küll ühelgi isal oma lapse vastu olla ei tohiks. Ma mõtlesin, et isa pidi nagunii juba tapeetide eest maksma, ja kui proua Meiser veelgi kahjutasust karjus ja hädaldas, et niisugust kuritegu ei saa üldse enam heaks teha, ütlesin ma täiesti viisakalt ja rahulikult: «Trautcheni-taolise lapse võin ma igal ajal kinni maksta; minu hoiukarbis peab igaüks nii palju raha olema, et osta kolm niisugust last.»

Siis juhtus aga midagi koledat. See oli nii hirmus, et ma ei võin enam sellele mõeldagi.

Õhtul hilja tuli meile veel härra Kleinerz ja ma kuulsin oma tuppä, kuidas ta naerdes isale ütles, et tal on küll ka rohkem kui üks kord siniseid esmaspäevi ette tulnud ja et ta ei leidvat selles midagi eriti halba.

Aga teistel täiskasvanutel ei olnud kellelgi minu vastu halastust. Ma ei saa enam magustoit ja mu rullisid on konfiskeeritud. Proua Meiser tegi seda, et lapsed tänaval minuga enam tegemist teha ei tohi, ja kodus räägivad nad, et mina toovad perekonnale häbi häbi otsa. Ma ei tohi ka enam tänaval mängida. Igal pärastlõunal tulevad ema ja tädi Millie minuga tunniks Stadtwaldi jalutama ja nad hoiavad mul kõvasti käest kinni. Ja nad ütlesid, et kui ma ennast lahti rebin, saadetakse mind raskestikasvatatavate laste kodusse või kloostrisse heade karjaste juurde. Juhul kui need mind üldse vastu võtavad, tulevad nad minuga toime, selles võivad ma kindel olla. Nüüd ma muudkui nutan ja tahaksin surnud olla, sest mis elu mulle nüüd enam pakub? Pean kogu aja korsetti kandma ja lisaks isegi kübara pähe panema. Mõnikord mõtlen, et emal ja tädi Milliel läheb ehk varsti igavaks mind alati nii kinni hoida, sest nad ei saa ju siis rääkida asjadest, mida laps kuulda ei tohi. «Ta isegi löövat naist,» sosistasid nad kord, aga see ei aidanud midagi. Ma saan täpselt kõigest aru ja tean ka, et nad rääkisid Lebrechtidest, kes elavad meie vastas. Lebrecht käib alati restoranis, joob kadakaviina ja pärast lõhub kodus toole, sest talle on korter liiga kitsas. Tema naine tahab küülikuid ära tappa ja ära süüa, tema aga tahab neid silitada ja hoida. Ja naine ei valvanud ka kanade järele, üks nendest oli sukanõela alla neelanud ja selle tagajärjel

surnud. See on täiesti vale, et nad mind kodus toolile istuma panevad ja mulle tundide viisi näitavad, kuidas sukki nõeluda. Lõppude lõpuks võivad selle tagajärjel kanad otsa saada, kui me neid hiljem enestele soetame. Ma tean Lebrechtidest kõike isegi paremini kui ema ja tädi Millie, kuid mul ei tule mõttesegi nendele midagi rääkida. Tädi Millie ütles juba: «Laps lõpeb meil lausa käte vahel otsa.»

Tean juba midagi toredat, mida ma kohe tegema hakkan, kui tohin jälle vabalt ringi joosta. Ma kleebin oma korseti kuldpaberiga üle ja kannan seda kleidi peal nagu rüütli soomusrüüd. Siis mängin Hänschen Lachsi, Ottchen Weberi ja Ziskorni Mathiasega legendi pühast Jürist. Ja püha Jüri olen mina.

Meil on uus laps

Ma tahaksin surra. Me saime uue lapse. Mulle tahetakse selgeks teha, et selle olevat toonud kurg. Aga seda ma muidugi ei usu, ehkki ma endamisi mõtlen, et kuskilt peab niisugune laps ju ometi tulema. Võib-olla ei tea täiskasvanud seda isegi täpselt.

Kõik on pime ja külm. Kuigi on soe suvi, on minul ometi kole ja lumeta talv. Keegi ei armasta mind ja keegi ei keela mulle midagi — ma võin teha kõik, mis tahan. Ema on haige. Tal oli ükskord varem influentsa, siis olin ma veel väiksem ja istusin tema voodi kõrval ja lugesin talle kõik pildid oma pildiraamatust ette ja jutustasin talle lugusid merevaiguhaldjatest ja hobustest, kes jooksid trepist üles ja alla ja Richmondi kaubamaja aknast välja vaatasid. Siis ma võisin oma ema armastada ja ka tema armastas mind. Kui ema on voodis, pikk valgete pitsidega öösärk seljas, siis on ta nagu Jeesuslaps. Aga nüüd on tal uus laps ja ta suudleb seda ühtepuhku ja mina ei tohi talle midagi ette lugeda. Tädi Millie ütleb, et ma ei tohi, sest ema on väga haige ja nõrk. Aga mina tean täpselt, et nad tahavad minust lahti saada, sest neil on nüüd uus laps. Nad ütlesid ju alati, et tahavad korralikumat last kui mina. Oh,

miks ei olnud ma alati korralik. Aga ma ei osanud ilalgi arvata, et mind nii hirmsasti karistatakse.

Olen nii õnnetu, et olen nagu surnu. Jooksin surnuaeda ja nüüd on juba hiline õhtu, täis rahu ja hirmu ja õhk on nagu soojast udust tehtud loor.

Tahtsin otsida oma vanaema hauda, sest vanaema armastas mind, kui ta suri — ja nüüd on ta surnud ja maetud ja armastab mind edasi. Meie naaber härra Kleinerz ütles nimelt, et ainult surnute peale võib kindel olla.

Surnuaial ei tunne ma mingit hirmu, üldse mitte mingit, ainult õige natuke. Kõik inimesed siin on surnud ja viimse sakramendi saanud ning on head ja ilma patuta. Päriskasvanud inimesed peavad igavesti elama ja neid ei maeta üldse. Oma vanaema hauda ma ei leidnud, sellepärast istusin lihtsalt ühe teise haua kõrvale, kus oli nii kõrge ja range kivi nagu härra koolinõunik, kes on juba varem meie koolis käinud ja tuleb homme jälle, nii et kõigil on hirm, isegi õpetajatel, jumalale tänu.

Ma ei taha nutta. Täiskasvanud naeravad, kui ma nutan. Ja kui ma naeran, ei kõlba see neile jälle, sest siis olen ma teinud midagi, mis neile ei meeldi. Pean nimelt õppima elusse tõsiselt suhtuma. Aga mis see on?

Nüüd olen ma kõigi surnute juures. Surnud ei naera enam, nad klõbistavad konte — see on surnute viis naerda.

Võõras haud on valge ja selle kivile on sisse raiutud kuldsed tähed. Mu pea on liiga kurb, et end püsti hoida. Aga mu sõrmedel on silmad, sõrmedega võin ma neid sisseraiutud kuldseid tähti aegamööda lugeda. Ja nii elavad pimedad.

«Siin puhkab rahus...» Oma vanast kohevast valgest siidsest peokleidist õmbles vanaema mulle roniroosid. Kannan neid tema auks pärjana, kui ma koolis jõulunäidendis inglit mängin. Siis on mul ka tiivad. Ma pole ju küll nii hea nagu ingel, aga ma oskan kõige paremini luuletusi deklameerida.

Kõik surnud on üksteisega tuttavad ja kui elavad neile midagi jutustavad, räägivad nad seda edasi, kui aga soovitakse.

Mind sasib ärev tuul, rebitud pilved lendavad üle mu pea ja suured lehtpuud kummarduvad mu kohale. Mu kõrval on valged nelgid, neid võin ma katsuda, ma ei karda. Nad õitsevad nagu meie rõdulgi. Mu ema kastab neid igal hommikul, täna ta aga seda ei teinud, sest ta on haiglas. Kõige rohkem meeldivad meile võõrasemad oma armsate sametnägudega nagu väikesed jaapani lapsed ja Pekingi lossikoerad.

Mu isa hüüdis: «Jumal tänatud, lõpuks ometi poiss.»

Tahtsin teada, kuidas see kõik nii äkki tuli. Tädi Millie tahab ka alati kõike teada. Ja kui ta ütleb, et ta kuulub ju ka ometi perekonda, siis kuulun lõpuks ka mina sinna. Aga nüüd ei tohi ma enam sinna kuuluda.

Kui perekonnaseisuametist helistati, lõõtsutas isa valjult telefoni: «Ahaa, poiss, ahaa, poiss!» Ja seda täitsa sooja häälega. Ma mõtlesin, et telefon süttib sellest häälest põlema. Ja isa ütles veel, et ta olevat alati poissi tahtnud. Miks nad siis üldse muretsesid enne minu, kui nad parema meelega poissi tahtsid? Mina olen ju tütarlaps! Võib-olla ostavad nad lapsi varjupaigast ja tütarlapsed on odavamad ja minu isa ostis minu tookord ainult

sellepärast, et ta veel nii palju ei teeninud ega jõudnud poisi eest maksta. Meile muretseti ju ka uus puhvetikapp ja vana puhvetikapi kinkisid nad ilma kahjutundeta ühele kole paksule lesele Horremis, et see hõlpsamini kirjakandjaga abielluda saaks ja et ta oli kord minu ema suure pesu ajal aidanud.

Ema ütles ka kord tädi Milliele, et lõppude lõpuks ei räägi mehed ialgi oma äriasjadest tõtt.

Ma ei tea ka, mispärast nad just poissi tahtsid. Ma tunnen poisse nagu Hubert Bulle, kes rebib ilusatel väikestel liblikatel tiivad ära, aga kes ise ei jaksa ennast ühtegi korda kätega üles tõmmata ja pistab kohe hirmu pärast kisendama ja lendab kraavi, kui ma teda natuke müksan. Mina küll ei oska ette kujutada, et niisugune poiss võiks olla rohkem väärt kui plika. See kõik on saladus, aga ma saan kunagi kindlasti selle jälile.

Tütarlapsed kuuluvad naissoo hulka. Loodusloost tean ma, et loomad on alati naissoost, kui nad on millegagi kasulikud. Kui nad on naissoost, siis saavad nad poegi, apnavad piima ja munevad. Kukekud on meessoost ja nad oskavad ainult ilusad kirjud olla, «kukeleegu» karjuda ja nurjatul kombel kanu sulgedest kiskuda. Loomadel on üldse kõik parem. Kui mina võiksin muneda, sekeldaksid nad kõik minu ümber, võiksin toita tervet perekonda ja meil ei oleks enam tarvis raha välja anda. Enne kooliminekut muneksin alati kiiresti paar muna ja müüksin need turul ära, et mul oleks oma raha. Lõppude lõpuks oleksid need ju minu munad ja ma võiksin nendega teha, mis tahan. Suurema osa annaksin ma siiski koju. Loomadel on peale selle veel karvane nahk, nad ei tunne külma ja neil pole üldse riideid tarvis. Neil pole

ka kunagi tarvis ennast hoolega hoida — nahk ei lähe ju kunagi katki ja seda pole tarvis suure vaevaga paigata. Ka plekke ei ole tarvis karta. Ma tahaksin väga, et emal ja minul oleks ilus valge villkasukas nagu jääkarudel loomaaias. Isal võiks olla tumedam nahk nagu pühvlil, sest talle ei meeldi kanda silmatorkavat riietust. Ja tädi Milliel võiksid olla rohelised papagoisuled, et ta saaks ennast nendega üles lüüa, tema tahab ju alati midagi värsket ja lõhnavat. Proua Meiserile aga oleks paras päris labane ahvinahk, nii et ta ei julgeks üldse toolilt püsti tõusta.

Leidub muidugi ka paremaid poisse kui Hubert Bulle. Ja minu isa soovis võib-olla eriti head poissi, kui ta minust mõtles, et niisugune tüdruk on kasvatamata laps ja teeb häbi kogu perekonnale ja tema pärast tuleb alati midagi kinni maksta. Üleeile tuli nimelt kinni maksta meie tänaval elava vinnis näoga preili Löwenichi valge krae. Ja ainult sellepärast, et ma preili Löwenichile päris vana täitesulepea täitmise pritsiga tinti kaela pritsisin. Seda ma aga pidin tegema, sest preili Löwenich käib alati minu ema juures ja räägib talle: «Ah, mu kallid, ma arvan, et te pole last õieti kasvatanud. Kui me selle väikese metslase iga päev paariks tunniks pimedasse tuppa kinni paneksime, muutuks meie kullake kindlasti õige pea tagasihoidlikuks ja viisakaks.» Ise räägib niisugust juttu ja siis imestab, et ma tema peale vihane olen. Kas laps võib armastada inimest, kes tahab teda tundideks pimedasse tuppa kinni panna? Too preili ütleb veel, et mulle oleks tarvis ihunuhtlust anda. Ja pärast seda tuleb ütlema: «Noh, tule siia.» Ja tahab mind oma kokkulitsunud kortsus huultega suudelda. Häns-

chen Lachs ütleb, see olevat kõige õudsem, mis tal elus kunagi võiks juhtuda, ja tema tõesti tunneb elu. Küsisin ka härra Kleinerzilt, kui ta õhtul meie juures punši jõi, et kas ta laseks ennast preili Löwenichil suudelda. Selle peale ütles härra Kleinerz, et see isik on talle füüsiliselt vastik ja ajab lausa judinad üle ihu. Emale aga ütles ta: «Kallis armuline proua, te olete langenud deemonliku, hingetu olevuse mõju alla.» Ma küsisin, mis see tähendab, aga nad käskisid mul magama minna. Nii teevad nad alati, kui ma õhtuti midagi teada tahan. Ja kui ma hommikul midagi küsin, ütlevad nad, et olevat viimane aeg kooli minna. Ja kui ma lõuna ajal midagi küsin, kästakse mul kõigepealt koolitööd ära teha. Pärastlõunal aga pole mul mahtigi midagi küsida, sest siis ma mängin oma sõpradega tänaval või Stadtwaldis, lapsel peab ju ka paar vaba tundi olema. Ja kui mul pärast seda on aega, et midagi küsida, saadetakse mind magama. Vaene laps ei saa kunagi vastust. Ei kunagil

Alati, kui preili Löwenich piinab mind ja minu ema, lähen ma pärastlõunati «Kuldse Nurga» aeda. Seal on palju kioskeid, kiikesid ja karuselle. Lasketiir ka. Ma mõtlen tihti, et hiviisi on see ka taevast. Aga taevast pole raha tarvis — seal võin ma sõita karusselliga nii palju kui süda kutsub ja minna kõikidesse, kõikidesse kioskitesse. Praegu, kus ma veel elan, ei või ma kuskile sisse astuda. Aga väljastki vaadates on kõik imeilus. Ühes kioskis on mees, kes saeb naisi pooleks. Hänschen Lachs ei tahtnud uskuda, et tal on selleks luba, aga see on kindlasti tõsi. Ma ise rääkisin selle mehega. Tal on käe peal suur sinine ankur, mis ei lähe ialgi ära, ja ma võisin seda

täitsa ilma rahata ligidalt vaadata. Mina lasen endale kunagi ka mõlemale käele väikesed purjelaevad ja oravakesed teha. Kui raha on, siis võib seda endale lubada. Soovin seda endale jõuludeks. Võib-olla saaksin ma oma korallkee selle vastu ära vahetada.

Ütlesin sellele mehele, et ma annaksin talle oma uue atlase ja onu Halmdachi kingitud ehtsa hõbesõrmuse, kui ta tuleks õhtul meie tänavale ja saeks preili Löwenichi pooleks.

Leppisime täpselt kokku, aga mees ei tulnud. Sest ta on nimelt oma erialal tõeline kunstnik, seda rääkis ta mulle ise. Ja härra Kleinerz ütles kunagi, et kunstnike peale ei või kindel olla. Siis ma mõtlesin, et mina parem ei tahagi kunstnikuks hakata. Kuigi ma ei oska naisi pooleks saagida, tahaksin ometi midagi teha. Meie klassijuhataja ütleb alati, et igaüks peab tegema seda, mida suudab. Ja nii ma pritsisingi müüri pealt preili Löwenichile tinti kaela. Küll ta karjus hirmsasti ja õhtul mõirgas isa: «Laps, laps, isegi nüüd ei või sa mõistlik olla, isegi nüüd ei hooli sa millestki.» Ema aga ütles: «Aga mees, armas mees, laps ei tea ju veel midagi.» Siis nad juba teadsid sellest uuest lapsest ja minu ema ei tahtnud mulle seda öelda.

Oh, ma tahaksin olla imeilus nagu haldjas, tahaksin, et mul oleks kullast süda ja kullast juuksed, nii pikad nagu meie tänav. Tuhat paaži kannaksid minu järel mu kullast juukseid, tädi Millie ei tohiks õhtuti enam mu pead haisva takjajuureõliga hõõruda, ja siis tuleks kuningapoeg ja ütleks: «Neid kuldseid juukseid ei tohi enam ialgi kammida.» Siis ei rebiks enam keegi mind kooli ees juustest ja kõik leiaksid, et olen ilus, ja

armastaksid mind. Või ma hakkan metsikuks meremeheks, kes nõjatub uhkelt mastipuule, ja kõik nutavad kibedasti, kui ma püsti päi sadamast välja sõidan. Oh, armas vanaema... Kui saabub kesköö, tulevad surnud oma haudadest välja ja tantsivad ringmängu.

Nüüd aga tahan noppida ära kõik lilled, siis lastakse mind ema juurde haiglasse. Sest härra Kleinerz ütles isale, et ta tahab külastada minu ema, kuid peab enne muretsema kõige ilusamad lilled. Isa vastas küll: «Kuid seda pole tõesti tarvis.» Aga härra Kleinerz hüüdis väga kindla häälega: «Seda on tingimata tarvis!» Tahan minna ema juurde.

Olin väga väsinud ja haigla oli kaugel. Küsisin ühelt mehelt, kuhu pean minema, see vastas: «Vasakule.» Mina mõtlesin, et niisugune täiskasvanud mees ei ütle lapsele kunagi tõtt, ja läksin paremale. Kõik inimesed valetavad ega tea midagi. Härra Kleinerz ju ka ei teadnud, miks see uus laps tuli.

Ekslesin ümber paljudel tänavatel, aga lõpuks jõudsin ikkagi ema juurde. Mind lasti haiglasse kohe sisse, sest mul oli nii tohutu palju lilli.

«Tule siia, mu väike tütar,» ütles ema ja ta hääl oli pehme nagu padi. Ta lebas võõras voodis ja ta nägu oli valge ja rõõmus nagu lumi. Voodi hämaras jalutsis istus isa. «Sina kohutav laps,» ütles ta, «mis sa jälle oled teinud? Kust sa need lilled võtsid?» Siis tahtsin ma nutta, lilled põrandale visata ja katki tampida. Ma tean väga hästi, kuidas see tuleb, kui ma ennast enam pidada ei saa. Kogu mu sisemus vajub nagu uttu, ma ei näe siis enam midagi ja ainult märatsen. Ma ei saanud enam midagi vastata. Toas oli võõrast lõhna,

põrand oli kaetud külma linoleumiga... ja ema jõudis veel õigel ajal ütelda: «Jäta, mees, mind nüüd lapsega üksi — meie naised tahame natuke omavahel olla.» Ja tema näol oli niisugune ilme, et isa kadus nagu tuul.

Rääkisin emale kõik ära. Tuli halastajaõde ja pani minu vanaema lilled kolme vaasi. Aga ööseks pannakse lilled ukse taha, sest muidu nad jutustavad emale öö läbi surnutest ega lase teda magada. Tema aga vajab und. Hommikul tuuakse lilled kohe tema juurde tagasi. Ema ütles, et ta armastab mind alati. Ta ei ole ka minust paremat last tahtnud, aga nüüd olevat minu jaoks vennake siiski olemas ja ma pean tema vastu kena olema. Aga minu pärast poleks neil küll tarvis olnud seda muretseda.

Maria kiriku kellad löid kaheksa. Tädi Millie tuli ja tõi uue lapse. Mulle kinnitati, et ta kasvab varsti suuremaks ja ilusamaks ka. Nad ütlesid, et ka mina olevat kord niisugune olnud, aga mina ei suuda seda küll enam kuidagi meelde tuletada. Kui mu vend rääkima õpib, siis ma näitan talle, kuidas kulleseid püüda. «Sind ei lubata siin magada,» ütles ema ja tädi Millie pidi mu koju viima. Korter on siis alati hoopis võõras, kui ema kodus pole. Oleksin parema meelega haiglasse jäänud.

Kodus äratati mind järsku üles ja isa küsis: «Oled sa rõõmus, et said vennakese? Ütle, mis sulle kõige rohkem meeldib? Kas tahad, et ma loen sulle midagi loomakaitsekalendrist või vaatame koos gloobust?» Ma ütlesin otsekohe: «Kõige rohkem meeldib mulle veepomme teha ja nendega visata.» Hänschen Lachs oli nimelt koolis selle kunsti ühelt suurelt ja targalt poisilt ära õppi-

nud. Ma mõtlesin juba voodis, et teen neid pomme homme, siis kui kedagi kodus pole. Isa ohkas raskesti ja tahtis ikkagi parema meelega mulle loomakaitsekalendrit ette lugeda. Aga ma juba tunnen neid lugusid peaaegu kõiki. Seal on inimesed kõigepealt alati halvad ja kurjad, aga pärast teeb mõni ilus ja liigutav loom nad õilsaks ja heaks. Mulle meeldiks hoopis rohkem, kui mõni niisugune inimene jääski kurjaks ja kui mõni kena ja liigutav loom ta pea ära hammustaks. Ütlesin, et parema meelega teeksin ma siiski veepomme. Olin väga erutatud ja seletasin isale, kuidas neid pomme tehakse. Paber seatakse osavasti kokku, valatakse vesi sisse ja siis virutatakse aknast tänavale. Kõige ilusam on muidugi see, kui niisugune veepomm lastakse kukkuda mõnele inimesele pähe — pea ei lähe sellest katki ja valu see ka ei tee.

Siis ütles isa väga tõsiselt, et ta on nõus minuga veepomme tegema, aga et inimestele ei tohi neid pähe visata, neid võib visata ainult sillutisele. Meil oli tohtu hulk paberit ja kolm pangetäit vett. Isa õppis kaua, aga siis tegi ta veepomme paremini kui mina. Ma armastan isa, homme ütlen seda emale. Ja me muudkui viskasime pomme tänavasillutisele, see oli imetore. Ütlesin isale, et meil pole tarviski pomme inimestele pähe visata, vaid just enne, kui keegi tuleb, sillutisele visata, et tulija natuke imestaks ega teaks, mida mõelda. Isa ütles, et seda võib teha, kuid see olevat ka äärmiselt, mida tohib.

Lõhnas pärnade järele, õhk oli niisugune, et katsu või käega. All tuli parajasti preili Löwenich ühe härraga. Ütlesin isale: «Valmis olla!» Ja siis andsin käsu: «Tähelepanu... viska... nüüd!» Ja

isa, see meesterahvas, viskas pommi mitte preili Löwenichile nina ette, vaid otse tema lehviva sulega rohelisele kübarale, mille järgi ma ta ära tundsingi. Muidugi pistis preili karjuma. Ma peitsin enda ära ja tahtsin ka isa pead koos endaga varju tõmmata, sest tal pole ju veel kogemusi. Härra Kleinerz ütles ka kunagi, et mida vanemaks inimene läheb, seda rumalamaks ta jääb. Isa peitis enda viimaks küll ära, kuid preili Löwenich oli teda juba ammugi näinud. Siis ütles isa: «Nee-tud vana kits! . . . Aga laps, ma ju ütlesin, et inimestele ei tohi pähe visata!» Ja mul oli oma pomm veel käes.

Ma ütlesin, et oleksin rõõmus, kui oleksime tabanud preili Löwenichi ennast. Isa naeris, kuigi teda alt selgesti näha võidi, ja ütles: «Nojaa, mulle meeldiks see ka . . . Aga nüüd on lõpp!»

Isa kandis mu voodisse ja ma jäin ta süles magama. Isa küsis minult veel: «Armastad sa oma venda?» Olin nii väsinud, et suutsin vaevalt rääkida. Ütlesin ainult, et arutasin emaga juba kõik läbi ja et laps on ju juba olemas. Võib-olla hakkab teda pärastpoole armastama, võib-olla laenan talle oma rulluiske, kui ta juba sõita oskab. Esi-
algu ei mõista ma nii väikese lapsega veel midagi peale hakata.

Me kirjutame keisrile

Meil Hänschen Lachsiga pole enam aega mängida. Me tegeleme väga tähtsa asjaga, nii et pärast isegi täiskasvanud imestavad. Meil on küll hirmus raske tähtsat asja koos ajada ja just selle uue maja tõttu.

Meid — Schweinwaldi lapsi, Hänschen Lachsi, Ottchen Weberit ja mind — süüdistatakse selles, et me olevat uue maja üle ujutanud. Seda ei oleks aga iialgi juhtunud, kui täiskasvanud poleks ennast jälle vahele seganud.

Pärast seda, kui müürsepad töö lõpetasid, käisime alati uues majas, sest see oli palju toredam kui mõni valmis hoone. Meil oli keelatud sinna minna, sest me ei tohi kunagi midagi toredat teha. Me mängisime seal tuletõrjujaid, sest me ju võime nendeks kunagi saada. See on ennastohverdav elukutse, kõik peavad meile teed andma, aga meie kihutame mis koe mööda tänavaid ja oleme kangelased. Võib-olla tuleb aeg, kus sõda enam üldse polegi, ja härra Kleinerz ütleb, et siis muutub nii mõndagi, mida praegu on raske ette näha. Aga tuletõrjujad jäävad alati alles, neist peetakse lugu ja neile antakse aurasid. Nad räägivad, et tulekahju võib puhkeda alati, ka ilma sõjata. Tule-

kahju on suurepärane asi ja ka kustutamine on väga tore.

Väikesed Schweinwaldi lapsed pidid alati istuma uue maja keldris, meie aga riskisime eluga ja päästsime nad. Hänschen Lachs ja mina olime pealikud ja ronisime üle kõrgete talade ja liikusime köit mööda alla ja üles ning hüüdsime: «Edasi, vennad, edasi! Kõigepealt raugad, naised ja lapsed!» Schweinwaldi Kätti oli rauk. Mähkisime ta hobusetekki, mille kunagi meie korterisse majutatud sõdurid olid maha unustanud. Me ei saanud teki neile tagasi anda, sest sõdurid olid juba rindel ja me poleks muidu kuskilt villa saanud. See tekk on ehtne sõjaväe vara ja minu isa ei tohi sellest midagi teada ja ka mina ei tohi tekiga mängida, sest ema tahab selle siniseks värvida ja sel-

lest siis mulle mantli õmmelda. Mul aga oli seda tekki tarvis raukade päästmiseks.

Meil oli tarvis ka hüppetekki. Ottchen Weberi voodivaip oli kõige suurem. Aga täiesti harilik lubi sõi sellesse suure augu sisse. Lubl on nagu tuli, seda me ei teadnudki.

Varem oli meil kodus vasest potte. Nendest tehti aga suurtükke, sellepärast me pidime Hänschen Lachsiga kandma kiivritena lihtsaid halle emall-potte.

Kõige toredam oli siis, kui meie uude majja vee-kraanid sisse pandi. Nüüd saime alles päris eht-salt kustutada. Schweinwaldi Alois ei kannata külma vett ja karjus, nagu oleks lahti päris tule-kaht. See oli imetore. Ja kõik oleks hästi läinud, kui täiskasvanud mehed poleks äkki väljast kisen-danud: «Mida te seal teete! Katsuge, et te sealt minema saatel!» Hänschen Lachs kaotas pöörasel põgenemisel kiivri, minu ema pidi selles järgmi-sel päeval juurvilja keetma. Mina kukkusin koos Schweinwaldi Kättiga niiskesse savisse, me klee-pusime surmaohus sellesse tugevasti kinni. Aga me saime kõik ennast päästa, ka raugad ja lapsed. Järgmisel päeval tulid mehed meie vanemate juurde, sest meid tunti kui ümbruskonna katku ja uue maja keldrid olid vee all. Kuna pidime põge-nema, siis jätsime muidugi veekraanid lahti. Ottchen Weber oli mõelnud, et mina keeran need kinni. Mina jälle mõtlesin, et Hänschen Lachs keerab. Hänschen Lachs mõtles jälle, et Ottchen Weber keerab. Schweinwaldi lapsed ei mõelnud üldse mitte midagi.

Oli pühapäev. Pidime kirikusse minema ja meile anti nahatäis. Ja professor Lachs luges meile aja-lehest ette loo ühest viisakast kohusetruust pol-

sist, kes oma vanematele alati ainult rõõmu val-mistas. See poiss oli kirjutanud keisrile kohuse-tundest ja agarusest. Kiri valmistas majesteedile rõõmu ja too saatis poisile poni. Mõelge ometi — päris tõelise elusa poni! Professor Lachs ütleb alati, et ta avaldab meile kasvatuslikku mõju ka vastavate ajaleheartiklite ettelugemise kaudu.

Pühapäeva pärastlõunal läksid meie vanemad halva tüjuga läbi Stadtwaldi Lindenthali kohvi jooma. Meid lapsi karistati ega võetud kaasa. Mina olin selle üle väga rõõmus, sest ma vihkan koos täiskasvanutega väljas käimist ja jalutamist. Kõik rõhub mind siis nagu tuhat korsetti. Kui mõni teine laps ka kaasas on, ütlevad nad: «Võtke nüüd ilusasti käest kinni ja kõndige ees!» Mul on väga palju sõpru, kellega ma mängin, aga me ei võta kunagi üksteise käest kinni, kui me üksi oleme ja Stadtwaldis või kuskil mujal ringi jook-seme. Ja kui ma vanematega ja tädi Milliega jalu-tan ja ühtki teist last pole kaasas, olen ma neile ikkagi tülik, alati kohendavad nad midagi minu juures ja ma pole nende jaoks kunagi ilus küllalt. Nad istuvad tundide viisi mõnes igavas lokaalis ja isegi limonaadi ei lase nad mul rahulikult juua. Pean jooma üsna väikeste lonksudega viisakuse pärast ja sellepärast, et ma oma magu ei külme-taks. Muidu öeldakse kohe, et ma muudkui kulis-tan. Siis avastavad nad kuskil nurgas täiesti võõra lapse täiesti võõraste inimeste juures ja ütlevad: «Mine nüüd selle väikese tütarlapse juurde ja mängi temaga. Näe, ta vaatab sind kogu aeg! Tee ennast tuttavaks ja ära ole nii kohmakas! Noh, mis on?» Nad vaatavad kõik pealt ja ma pean minema võõra lapse juurde. Mina aga ei taha, sest seda võib teha ainult üksi olles. Täiskasvanud ei kõneta

ju ka lokaalis võõraid naisi, isegi minu isa ei tee seda, kuigi ta pole arg.

Olin väga rõõmus, et ma ei pidanud pühapäeva pärastlõunal kaasa minema. Meid kästi koju minna ja üksi olla. Tädi Millie ei tahtnud, et ma üksi jään. Ta kartis, et ma saan hakkama mõne uue ulakusega. Tema poolt on see väga alatu, et ta mind kunagi ei usalda.

Olin alguses tõesti üksi kodus. Siis aga tahtsin hirmsasti kas või kordki näha sügavat vett uue maja keldris. Ja äkki vilistasidki Schweinwaldi lapsed tänavalt. Nende isa on ju öövaht ja magab peaaegu alati päeval, seepärast ei juhtu neil kunagi pahandusi. Hüüdsin aknalt, et ma ei tohi alla tulla. Siis vilistasid nad Hänschen Lachsi akna all ja siis jälle mulle. Hänschen Lachs vehkis oma supelpükstega ja hüüdis, et nad lähevad nüüd uude majja suplema.

Uues majas ei saanud just hästi ujuda, aga supelda, sukelduda ja allveepaati mängida sai küll. Määrisime ennast seal natuke ära ja see mustus ei läinud mitmel päeval maha. Meil oli karmilt keelatud lähemal ajal koos olla, sest et me veame teineteist vastastikku hukatusse. Kuid see pole üldse tõsi.

Hänschen Lachs ja mina kirjutame nüüd keisrile, et kõike heaks teha ja päästa. Selleks peame pärastlõunati salaja kohtuma vanas kindluses. Mina pean kodus ütlema, et lähen Alma Kubuse juurde koolitööd tegema. Ja Hänschen Lachs astus kaplan Schlauffi lasteühingusse, et vaimulikke laule laulda ja hingeülendust saada. Aga ta ei käi seal.

Kirjutame keisrile kõigepealt mustandis. Me ei räägi sellest ühelegi inimesele sõnagi. Kui me

saame hiljem keisrilt kirja või telegrammi, siis ei taheta koolis alguses seda üldse uskuda, aga pärast kõik imestavad ja hakkavad meie ees kummardama. Nad saavad teada, et me oleme head ja viisakad nagu too poiss poniga ja isegi veel palju paremad. Ja nad on õnnelikud, et neil on niisugused lapsed.

Meie Hänschen Lachsiga ei kirjuta koos, vaid kumbki kirjutab eraldi kirja. Oleks ju kohutav, kui me saaksime kahe peale kokku ainult ühe telegrammi või ainult ühe kirja. Võib-olla läheb vastus koguni Hänschen Lachsile ja siis ta ütleb, et see kuulub ainult temale. Või me peaksime selle keskelt pooleks rebima ja kui keiser kirjutab alla «Sinu Wilhelm», saaks üks «Wil» ja teine «elm» ja keskmise «h» peaksime välja loosima. Kummagi poleks aga siiski seda õiget. Mina tahan vastust täiesti endale ja Hänschen Lachs tahab seda ka ainult endale. Meie ei taha sellepärast tüli, seda me kirjutame keisrile ka.

Mina kirjutan keisrile, et olen rääkinud väga paljude tarkade täiskasvanud inimestega ja nemad arvavad, et rahu on hoopis ilusam kui sõda ja et üleüldse kestab sõda juba liiga kaua ja on sigadus. Keisrile on kindlasti meeldiv seda teada saada, sest et ta peab alati oma lossis istuma ja valitsema, aga mina võin ju ringi joosta ja kuulda, mida inimesed räägivad. Kõige parem oleks, kui ta troonist loobuks. Ma ei tea, mis see tähendab, aga keiser teab kõike ja peab alati rohkem õppima kui kõik teised inimesed. Ja ma kirjutan, et me laulame koolis alati hästi valjusti palju imeilusaid laule temast, tema aust ja kuulsusest ja ülistame teda. Ja mulle teeb muret, et ta peab alati kandma rasket krooni. Sellega ei saa ennast ju üldse lii-

gutada. Mina ei või isegi oma madrusemütsi sallida. Kirjutan talle ka pildist, mis ripub meie kooli saali seinal. Sellele on kirjutatud: «Kulda annan ma raua eest.» Seal ohverdavad naised oma laulatussõrmuseid ja oma pikki äralõigatud juukseid isamaa altarile. Minu ema tahab oma laulatussõrmust iga hinna eest alles hoida, aga mina sooviksin, et ma võiksin oma juuksed lasta ära lõigata, nad on mulle ainult koormaks. Keiser võiks need väga hästi endale saada, aga neid pole kuigi palju ja mida ta nendega ikka teeb? Kui ta nii palju juukseid kokku kogub, võivad mõned talle alati toidu sisse sattuda. Tädi Millie kannab soengus palju valejuukseid, tema tualettkummutil on neid terved hunnikud — need võiksin väga hästi salaja ära näpata ja keisrile saata. Koolis öeldakse alati, et saksa leidurivaimu jätkub igale poole. Ja ma kirjutan veel, et me tahaksime koolist rohkem vabad olla, mitte ainult pühapäeviti, vaid ka esmaspäeviti ja teisipäeviti ja võib-olla ka kolmapäeviti. Me kirjutame ka piinast, mida valmistavad meile mitmed õpetajad. Ma tahaksin, et keiser vallandaks preili Knolli, sest keiser on õiglane ja nõrkade kaitsja maa peal.

Oh, võib-olla saab ka minu ema varsti rõõmupäevi näha. Tema tahab ju ka sageli, et sõda lõpeks. See kestab varsti juba neli aastat ja venib ikka pikemaks. Ema nutab, sest kõik ta vennad on langenud. Mina pole neid üldse näinud, kuid olen nende randmesoojendajaid ja sälle kudunud, ja kui palju silmi seejuures maha jooksis!

Kui sõda enam ei ole, pole ka enam tarvis linna müügipunktides nii kaua sabas seista viletsa marmelaadi pärast — mina süön seda aga hea meelega. Mõnikord tuleb mitu tundi seista. Proua

Schweinwald langes minu ees kord minestusse. Nüüd harjutan ma salaja kodus minestusse langesmist ja varsti on see mul selge. Tuleb ainult tähelepanelik olla ja vaadata, kuhu pea kukub.

Varem rahu ajal sõitis minu isa kord Ameerikasse laevaga, mis oli nii suur nagu meie tänav ja nii kõrge nagu toomkirik. Siis võis ta kogu aeg süüa nii palju, kui tahtis, päev läbi. Õhtuti räägib ta meile mõnikord sellest. Oli olnud torte, ja mitte sahariin, vaid ehtne suhkur. Ja banaane, apelsine, võileibu, nii suured nagu laev, ja nende peal paks kord ehtsat võid. Ja kooke ja mett nii palju, kui süda soovib. Ta tõi mulle ju Ameerikast isegi paari ehtsaid indiaanlaste jalanõusid kaasa, neid kutsutakse mokassiinideks, ja ma ei olnud tol ajal veel üldse õieti sündinudki. Aga need jalanõud on mul veel praegugi alles. Kanda ma neid ei saa, nad seisavad iluasjadena mu riiulil. Emal on puhvetikapis ka väikesed tuhvliid. Neid kandsin ma kord, kui olin beebi. Need on millegagi roheliseks värvitud ja kivistuda lastud. Ma ei saa aru, kuidas seda tehakse. Ma ei saa sellest ka sugugi aru, kuidas ma ikka veel ei mäleta, et ma kunagi nii väike olin. Võib-olla mulle valetatakse. Nüüd kannan ma puusandaale. Nendega käin ma majaelanikele närvidele ja kõige rohkem klõbistan nendega, kui ma trepist alla jooksen, sest ka trepp on õõnsast puust ja sellel pole enam vaipa nagu varem. Olen siis nagu kajav trompet ja nagu neegrite indiaani sõjatrumm. Mulle endale meeldib hirmsasti seda kuulata.

Meil oli ka kord mett, tõelist mesilasmett, kui käisime Dimmelskirchenis. Ma pidin kaasa minema, et aidata kanda, ja ei pidanud olema nii nagu lõbusõitude ajal, et loodust nautida.

Tunnitee kaugusel Dimmelskirchenist elas keegi talumees, keda mu isa töö kaudu tundis. See ei tahtnud midagi anda ja ütles, et linnainimesed olevat talle koormaks ja et ta ei kannata inimesi, kellel midagi süüa pole. Kuid isal oli kaasas petrooleumi ja nii me saime mune, mida keegi ei tohtinud näha. Ema pani need endale pluusi sisse ja sellepärast ei tohtinud keegi temast kinni võtta ega teda puudutada. Ja meepurgid pidin mina oma madrusepluusi peitma. Talumehe juurde me ei tohtinud magama jääda ja sellepärast tuli meil palju kõndida. Oli väga hilja ja pime, kui me Dimmelskirchenisse jõudsime. Seal tahtsime magada, ma ei jõudnud enam käia. Kuid polnud ühtki tuba. Külas oli ainult üks võõrastemaja ja seal polnud vaba ruumi. Ma oleksin väga hea meelega tahtnud olla tallis, kus lõhnab sooja ja sõnnikuse naha järele ja kus lehmad aeg-ajalt kette kõlistavad.

Isa käis majast majja, kuid ei leidnud ühtki tuba, kus magada. Kuu ei paistnud ja polnud ka ühtki laternat. Kukkusin tänaval kolm korda maha, aga meepurgid jäid terveks, ainult mu põlved olid katki. Võib-olla oleks meie tuttav talumees meid oma köögis istuda lubanud, kuid pimedas ei saanud me ka enam tagasi tema juurde minna ja ära sõita ei saanud me ka, sest Dimmelskirchenis pole raudteejaama — see on sealt umbes tunnitee kaugusel. Pimedal ööl aga ei leia teed, see läheb läbi metsa, kus on juuri ja sügavaid lohke, kuhu võib sisse kukkuda.

Lõpuks lubati meid jääda haiglakloostrisse. Aga ka seal ei tahetud meid alguses. Istusime ühes suures tühjas saalis pingil, üsna tihedasti üksteise kõrval, sest oli nii külm.

Ühe meepurgi sõime isa taskunoaga tühjaks. Purk käis ringi käest kätte. Ma söön meeleldi noaga, aga tavaliselt mul seda ei lubata. Ema ütles, et ehtne kärjemesi annab sooja ja teeb tugevaks. Kell viis hommikul läksid töölised jaama, et vabrikusse sõita. Need roheliste ja kollaste nägude ja juustega inimesed töötavad laskemoonavabrikutes. Seal muutuvad nad niisugusteks — ma tunnen paljusid.

Kõigil olid kaasas lambid, mis õõtsusid vaikselt ja väsinult. Meie kõndisime nende järel. Keegi ei rääkinud, võib-olla oli kõigil hirm pimedas metsas ja röövlite pärast, kes seal elavad. Üks väga väike vana naine nagu käabus komistas ühtelugu oma seljakotiga, mis oli palju suurem kui ta selg. Isa tahtis tal aidata seda kanda, kuid selle peale urises eit nagu koer ja pistis hirmu pärast kiiresti jooksma.

Perroonil põles latern, kuid see polnud sugugi valge. Me ootasime rongi ja külmetasime, minu silmad ei püsinud enam õieti lahti. Kõik seisis nii vimmas ja kurvalt, raudteerööpad läikisid mustalt. Hakkas vähehaaval sadama, kuid see oli ükskõik. Siis tuli sandarm, ta nõõbid läikisid. Kohe hakkas hirmu pärast rohkem sadama ja sandarm rääkis valjusti, võttis väikeselt naiselt seljakoti ja raputas selle sisu välja. Kotist veeresid kividele kartulid nagu pruunid hiired ning nende keskel purunes muna, mis helkis valguse käes. Naine tõmbus päris väikeseks nagu rōskuseputukas, kes kardab, et teda ära nokitakse. Kõik olid jahmunud ja vait. Siis ütles keegi: «Niisugune ametnik täidab ju lõpuks ainult oma kohust.» Ja meie vaatasime kõike pealt nagu unes. Ma vihkan seda politseinikku ega taha täita mingit kohust. Üks vana

mees minu kõrval tõmbas soonelise kõnksus käe taskust ja haaras korra maast. Aga kartulid olid liiga kaugel — ta pistis käe tühjalt uuesti tasku ja see käsi värises.

Viimaks tuli rong ja me trügisime vagunisse. Seisime kokkusurutult, rongis hakkas soojem. Inimesed olid küll kõik head, kuid vagunis lehkas vastikult ja mul hakkas halb. Siis märkasini äkki, et minu keha hakkas imelikult kleepima. Kompasini oma madrusepluusi alt — seal oli meepurk õnnelikult katki läinud ja ma kleepusin rüsinas kõvasti teiste inimeste külge.

Ma soovin, et keiser teeks rahu, ja ma kirjutan seda talle. Keiser võib ju kõike, sest et ta on keiser. Preili Knoll ütles, et ta on jumala asemik maa peal, ja härra Kleinerz ütles, et tal on ka hirmus palju raha. Hänschen Lachs ütles, et on kindlasti huvitav olla jumal ja keiser, kellel on peas kroon, ja omada kohutavalt palju raha. Ja mis on hermeliin? Hermeliin on tal ka. Nii et ta võiks teha, et iga puu otsas kasvaksid saiad ja et Reini jõgi oleks marmelaadist ja et inimestel oleks neli kätt, et siis oleks kergem, kui üks käsi otsast ära lastakse, ja et surnud sõdurid jälle ellu ärkaksid. Oleme ju lugenud õilsast sõjamängust ja mängime ka ise Schweinwaldi lastega tihti sõda ja kukume nagu surnud maha. Kuid me tõuseme alati jälle üles. Ja kui ma kord mängides oma pea veriseks löin, ütles isa: «Pole viga, küll ta varsti ära paraneb!»

Härra Kleinerz kaotas sõjas ühe käe. Ta ütleb, et sõjas juhtub veel palju halvemat, aga mina ei taha seda uskuda. Kui ta oli Kolmainuse kloostri haiglas, külastasime teda isaga iga päev. Viisime talle ja ka teistele haavatutele rohelist mirabelle ja

kõik õied meie punastelt roniroosidelt ja kõik oma kannatusmängud. Jutustasin talle tuhat lugu huntidest, kelle hambad on nii suured nagu paplid ja kes tahavad kõik rohu ja lambad ära süüa. Aga korraga muutub rohi okkaliseks ja torgib huntide kõhtu. Siis tuleb üks suur lammas kääridega ja lõikab hundi kõhu lõhki nagu Punamütsikese loos. Ja ma jutustasin veel, kuidas ma sügavale merre sukeldun ja otsin korallisaart ja kuidas haikalad ujuvad minu ümber, aga ei hammusta mind, sest ma annan neile merevaiku. Ja haavatud jutustasid ka. Me jutustasime koos ja üks nendest mängis üsna vaikselt suupilli ja laulis: «Mu tõmmu peaga neiu . . .» Käisin sageli päris üksi haavatute juures, ilma isata. Kuid ma ei ole ju keisrinna. Keisrinna paneb palavikus vaevlevale haavatule sõbralikult pehme käe laubale ja kõik haavatud on siis rõõmsad ja tahavad õnnest surra. Seda aga mina ei saa.

Härra Kleinerz rääkis mulle, et rahu ajal on nii palju ehtsat saia, kui süda ihaldab, on tarvis ainult poodi minna. Lapsena olevat ta alati saia piima sisse kastnud ja sünnud. Ma tahaksin ka seda, sest see ei tee inimest haigeks. Meie doktor Bohnenschmidt on juba hirmus vana ja teab kõike ja tema ütles, et koeranaelad minu jalgadel tulid leivast. Sellest ajast peale ma kardan leiba süüa ja ema ei anna ka mulle enam, sest ta on minu pärast juba liiga palju kannatanud. Ta ise nälgib, aga annab parema toidu alati mulle. Nüüd on mul jalgadel veel ainult armid ja need ei tee enam valu. Aga varem pigistati nendest alati mäda välja, nii et tekkisid tõelised augud, ja pandi joodi peale. Igal õhtul. See oli õudselts valu. Kui ma hommikul tõusin, tundsin juba hirmu õhtu ees. Kui jood

aukudesse sattus, karjusin ma nii, et kord tuli isegi politseinik kohale, sest naabrid olid arvanud, et mulle tehakse liiga ja teatasid jaoskonda. Mengersite võõrastemaja aias kaevab üks võõras sõdur peenraid. Ta on sõjavang ja on sakslaste oma. Kui kedagi võõrastemajas pole, lubab proua Mengers mul mõnikord piljardipallidega piljardilaua mängida. Siis kujutlen, et pallid on lilled, mida ma veeretan üle suure rohelise aasa. Ma ei tohi palle pika kepiga lükata, vaid ainult käega, et midagi katki ei läheks. Kord ütles mulle proua Mengers, et ma viiksin sõjavangile aeda kohvi — too olevat ju ka inimene.

Alguses ma kartsin, sest sõjavang oli ju vaenlane. Aga tema istus rahulikult kivi otsas, käed labidavarrel. Ta silmad olid väsinud ja tummad, lõug hall, ja tema näos ei naeratanud midagi, kõik oli nii kurb. Mina seisin, kohvikruus käes, taevast oli suur ja sinine ja peenrad pruunid, ilma lõputa. Ühtki lindu ei lennanud, olin sõjavangiga täiesti üks. Tema müts lebas maas, ta juus oli nagu närtsinud rohi ja lehvis tuules. Vang tahtis koju, ta tahtis kindlasti koju. Ta ei rääkinud sõnagi, aga ta tahtis kindlasti koju. Ta on ju teiselt maalt. Teised maad on kaugel, me pole neid koolis veel õppinud, aga minu isa ütleb seda. Isa käis kord ka Rumeenias ja tõi emale sealt tikitud pluusi. Rumeenia, kus on siis Rumeenia? Ja Aafrika on ka olemas, seal on neegrid, mustad neegrid, ja päike kõrvetab kuumalt. Nendel pole tarvis päikesevanne võtta, et end pruuniks päevitada, nemad on niisugused juba algusest peale ja veel pruunimad kui preili Löwenich, kes käis ekstra sellepärast Borkumis, et tema tuttavad daamid ütleksid: «Teie olete ju pruun nagu neeger!»

Mõnikord lamab ema rõdul vanas lamamistoolis, mis kukub vahel kokku. Ema saab siis kehale sinised plekid, külmetab koledasti ja ütleb nuttes isale: «Oh jumal, Victor! Aga märtsipäike võtab hästi!»

Kui ma oskaksin rääkida selle võõra vangiga! Hakkasin meelde tuletama võõraid sõnu, sest ma ju tunnen mõningaid. «Simselabim,» ütlesin ma. «Seesam, ava end!» ja «Abdullah» ja «Vodka» ja «O lala, Mademoiselle» ja «Libeeria vabariik» ja «Thurn ja Taxis». Viimased on kirjamargialbumist. Rohkem ei tulnud mul nii järsku meelde.

Vang vaatas mulle otsa ega vastanud midagi. Aga ta noogutas mulle sõbralikult, jõi suurte sõõmudega kohvi ära ja pani mütsi pähe. Siis kinkis ta mulle väikese elevantiluust krutsifiksi.

Tahtsin pärast jälle piljardit mängida — pallid veeresid väga kurvalt. Vaatasin aknast välja — vang kaevas üsna kaugel ega katkestanud enam tööd. Ma soovisin, et ta saaks koju. Mina ei taha vangis olla, armas jumal, ma ei taha kunagi vangis olla, nii et ma koju ei saa.

Kui on rahu, siis saab vang koju ja meie sõdurid tulevad koju, kõik saavad siis koju. Minu sõdur saab ka koju. Ta on Prantsusmaal ja ma ei tunne teda. Tegin kord välipostipaki ühele üksikule sõdurile, kellel ei olnud vanemaid. Härra kaplan andis meile koolis üksikute sõdurite aadressid. See sõdur kirjutas mulle ja mina kirjutasin talle iga nädal. Kord oli meil väike rullsink, poole sellest sõime ära ja teise poole võisin saata oma sõdurile. Ta saatis mulle oma joonistatud ilusaid pilte tankidest ja mägedest, mis olid täis traattõkkeid, ja aasadest, kus oli palju okastraati. Kleepi-

sin need pildid albumisse. Aga niisuguses paigas ma elada küll ei tahaks.

Meie kirjad keisrile tulid väga pikad. Mina kirjutasin roosale paberile ja Hänschen Lachs sinisele. Marke me peale ei kleepinud, sest mõtlesime, et keisrile võib ka niisama kirjutada.

Ja jälle lõppes kõik väga halvasti. Me ootasime vastust ja olime õnnelikud. Me poleks iialgi uskunud, et ka seekord kõik jälle halvasti välja kukub. Aga kõrged isikud Berliinis võtsid meie kirjad ära ega andnud neid keisrile. Oleme Hänschen Lachsiga selles täiesti kindlad. Mõtleme kogu aeg, mispärast nad nii kurjad on. Professor Lachs ja minu isa peavad nüüd meie kirjade pärast käima iga päev politseis. Seal arvatakse, et meie isad kirjadest midagi teadsid. Nagu meie, lapsed, ei oskaks midagi saladuses hoida! Meie isad vihkavad nüüd meid rohkem kui kunagi varem — nendel oli niigi palju pahandusi ja muresid, meie aga valmistasime neile uusi, hirmus kardetavaid raskusi ja põhjustasime lakkamatuid sekeldusi. Peale selle saadetakse kirjad ka veel kooli, et meid seal häbistataks. Minu ema ei ela üle seda häbi, seepärast peavad meie isad kõik ära korraldama. Meie ei tahtnud ju teha midagi halba, tahtsime teha head. Aga keegi ei ütle meile, miks see halb oli. Kõik ütlevad ainult, et me oleme nii hirmsad ja et nad ei leia selle puhul isegi sõnu. Hänschen Lachs nuttis ja ütles, et ta usub nüüd ise ka, et see temp oli hirmus. Mina aga ütlesin, et peame endile raha muretsema, isiklikult keisri juurde sõitma ja talle ütlema, et teised loevad tema kirju. Seda ei tohi nimelt olla. Tean seda täpselt, sest tädi Millie tahtis kord minu ema kirja lugeda. Hänschen Lachs jättis kohe nutu katki ja

tahtis ka koos minuga keisri juurde sõita. Ja et raha saada, pidime karuga võitlema.

Stadtwaldi kõrval lagendikul asub tsirkus Platoni. See käib siin igal aastal ja jääb igal aastal väiksemaks. Minu isa ütles, et see olevat nii väike, liigutav ja kurb. Aga see on imetore, seal on arvutav kits, madu-inimene ja maadlev karu. Härra Platoni on kloun ja pritsib suust vett teisele klounile näkku. Seda oskan mina ka. Peale selle ta maadleb karuga ja võidab. Ja kes publiku seast tahab karuga maadelda, saab suure summa raha. Seisime tsirkuse ees — Ottchen Weber, vanemad Schweinwaldi poisid, Hänschen Lachs ja mina. Keegi ei rääkinud — Hänschen Lachs ja mina heitsime liisku vana õllekannu kattega, mida me üles viskasime. Mina kaotas ja kõik teised ütlesid: «Sa ei tee seda ju nagunii.» Mina aga tegin seda ometi. Olin hirmust kange ega teadnud midagi, ei saanud üldse mõelda ja olin poolsurnud, kuid tegin seda siiski. Jooksin tsirkusesse, tormasin kõikidest inimestest mööda klouni ja karu juurde.

Tahtsin karuga maadelda ja kloun seisis seal juures. Võtsin karu kõrvadest kinni ja tahtsin ta pead alla tirida. Karu vaatas mind väga kurbade silmadega ja kukkus pikali. Sain teda vaevalt mük-sata — ta oli palju nõrgem kui mina. Pärast rääkisid tsirkuses kõik, et karu olevat jõuetuks jäänud. Ta pidi muudkui nälgima ega saa üldse liha ega muud. Hänschen Lachs tahtis maadluse eest raha välja nõuda, aga meile ei antud midagi. See oli alatus, kuid ega ma ju ka õieti ei maadelnud. Ja karu oleks võinud mind ära süüa, kuid ta ei teinud seda. Pidin õnnetu karu pärast nutma, aga Hänschen Lachs tahtis nutta ülekohtu pärast.

Schweinwaldi lapsed seisisid meie ümber ega nutnud üldse. Seisime murul, meie jalad said rohu-
märjaks — oli hilja — ja jälle ootas meid pahan-
dus. Siis tuli meie juurde keegi haavatud, puhku-
sel viibiv sõdur, kes oli tsirkuses olnud, ja kinkis
mulle ühe marga.

Olime nii rõõmsad, et marga saime, ja nüüd pol-
nud meil enam keisri juurde asja. Kui ta ise kõike
ei tea, siis polegi ta midagi väärt. Hänschen Lachs
ütles, teda huvitab nüüd üldse hoopis rohkem
härra Zeppelin, kes olevat palju rohkem väärt, ja
temale tahab ta kirjutada.

Tahtsime tolele vaesele karule kunstmett osta,
seda sööb loom kindlasti heameelega. Pärast taht-
sime minna «Kuldsesse Nurka» ja sõita õhukii-
gel — ikka kõrgemale, päris kõrgele, kuni pilve-
desse. See on kõige toredam.

Kui me koju jõudsime, teadsid kõik juba karu-
lugu. Ema kallistas mind. Härra Kleinerz oli ka
meil ja ütles: «Ma imestan, kurat võtaks, et veel
üldse on lapsi maailmas ja et inimkond juba ammu
välja surnud pole. Kui mõelda hädapõhjustele, mida
see poiss ja tüdruk taluma peavad!»

«Palun ärge vanduge nende koledate laste kuul-
des,» sõnas tädi Millie.

Isa tuli koos meiega karu juurde. Tahtsime loo-
male kunstmett viia. Karu aga oli surnud. Tal pol-
nud liha — sõda oli selles süüdi. Ma soovin, et
oleks rahu, ma soovin, et karu elaks, ma tahan,
et karu jälle elaks!

Mul on hirm

Kui nad arvavad, et lapsel pole muresid, siis on see neist rumal. Nad ütlevad alati: «Ah, muretu lapsepõlv, ial ei tule ta tagasi.» Aga lapsel on kindlasti palju rohkem muresid kui täiskasvanul. Ma tunnen nii kohutavat hirmu, kuid ma ei või seda kellelegi öelda, isegi emale mitte, sest ta peab mind siis rumalaks. Minu isal on raamat, kus on pilt koledatest vanadest naistest, siisugustest pikkade sõrmedega nõidadest, kes kükitavad maa all. Kõik ütlevad, et nõidasid pole olemas, ja mina tean ka, et ei ole. Aga ma nägin öösel unes, et parajasti, kui ma jooksin, avanes äkki maapind, nõiad haarasid mu jalgadest kinni ja tõmbasid alla. Minu pea kohal läks aga maa jälle kokku.

Hommikuti ma ei tunne hirmu ja ka siis mitte, kui olen teiste laste seltsis. Aga kui ma õhtuti üksi mööda tänavat lähen, hoian ma alati majade plankude ligi, et millestki kinni haarata, kui nõiad tahavad mind jalgupidi maa alla tõmmata. Mõnikord pole aga ligidal ühtki planku ega midagi muud ja see on kohutav — ma jooksen, jooksen, nii kiiresti kui jalad võtavad. Kui sillutis on tehtud kiviplaatidest, siis ei astu ma kunagi joontele nende vahel, vaid alati keset kivi. Siis ei salli ma ka seda paha laulu, mida lapsed mängides laula-

vad: «Kokaemand must ja kole . . . jaa . . . jaa . . . jaa . . . üks kord pean ma ringi käima, teine kord pean peata jääma, kolmas kord . . .» Mulle ei meeldi see musta koka lugu, kuid ma ei räägi sellest kellelegi.

Alati kui ma õhtul end riidest lahti võtan, tahaksin, et Elise või ema oleksid juures, kuid nemad arvavad, et olen tüütu ja juba küllalt suur. Ma ei saa neile midagi öelda. Riidest lahti võttes hoian alati ühe käega voodist kinni ja kui ma pean vannituppa minema, siis lähen alati nii, et saan kuskilt kinni hoida. Üle vannitoa läve peab hüppama. Pesen end ainult ühe käega, teisega hoian kõvasti kraanikausist kinni.

Kui mu tuba on pime, siis näen kõikjal nõianägu- sid ega saa uinuda, süda klopib. Tõmban käed teki alla: võib-olla on voodi all nõid, kes raiub kirvega mu käe otsast, kui see teki alt välja ripub.

Alati pean ma hirmu tundma ja kui ema nüüd jälle minu kasvatamatuse pärast kooli kutsutakse, muutub lugu hirmsaks. Kui ema on koolis olnud ja ma siis lõuna ajal koju tulen, istuvad nad pahaste tardunud nägudega, uurivad mind sõnagi lausumata ja raputavad pead. Isa on tööst närvi- line, ta käsi trummeldab laual, kohe hakkab ta karjuma: kogu eluaeg on ta olnud aus ja töökas ja ema samuti, kuid tütar on laisk, lohakas, häbe- matu, sõnakuulmatu ja halval teel. Viimane kord oli see nii kohutav, ja kui jälle midagi juhtub, läheb veelgi kohutavamaks.

Pühapäeval oli mu käes Hänschen Lachsi väike juturaamat «Aadlimehe verine pea». Peitsin selle kaustiku vahele. Isa aga leidis raamatu üles ja lõi mulle sellega vihaselt vastu pead. Niisugune raa-

mat olevat halb ja kahjulik, sellist verist asja ei tohtivat lugeda, käigu ma parem kirikus.

Värisesin ja ulgusin. Aadlimehe verine pea on ju ainult ühe haavaga. Vapper kannupoiss seisab tema juures ja varjab teda saratseenide eest ja üks türklanna katab teda oma mustade pikkade voogavate juustega. Need lõhnavad ja kõik muutub jälle heaks. Isa kinkis mulle jõuluks Grimmi muinasjutud ja seal on kõik hoopis hullem. Seal ujub noid hommikul oma voodis vere sees, pritsitakse verd trepiastmetele, sest see on nõidus. Ja niisuguseid jutte pean ma lugema, sest minu isa tahab seda. Loen muinasjutte kole hea meelega, aga mul on nende ees hirm. Verd ma nii väga ei karda, aga muinasjuttus «Imelind» on üks väga õudne nõid, kes ütleb alati kurjalt ja pilkavalt «Sa lollpea!» põgenenud lastele, kui ta nad jälle on kinni püüdnud, ja seda sõna kardan ma nagu nahkhiirt.

Verega on kõige halvem lugu kirikus. Seal ei loeta sellest, vaid seal peab seda lausa nägema. Kirikus on pühakud kõik verised — see on nii kole. Pean tihti pühale Sebastianile mõtlema. Tunnen, et kõik tema nooled on siis minu kätes ja igal pool. Ma palun, palun ja katsun oma käsi — nooled peavad kaduma. Mõnikord tahan ma märtriks saada — siis võiksin päästa inimesi ja minu vanemad peaksid mulle kõik andeks andma ja nutma.

Minu voodi kohal ripub suur pilt. See ei ole verine, vaid imeilus, ja selle nimi on «Notre Seigneur Jésus Christi sur la mer». Sellel astub issand Jeesus väga pehmelt ja hõljuvalt üle suure vee ja tõmbab Peetruse välja, et ta ei upuks. Rõivad on Jeesusel imeilusad nagu õnnistus. Täna-

päeva meeste ülikonnad ei ole õieti üldse ilusad ega rõõmustavad. Kui inimesed käiksid maa peal niisugustes riides nagu sellel pildil, poleks nad kindlasti ei kurjad ega häbematud, vaid head ja abivalmis nagu kaitseinglid ja nad oleksid kõik ka palju ilusamad. Ma ei oska ainult päris hästi ette kujutada, kuidas minu isa ja härra Kleinerz niisuguses riides ametisse läheksid. Võib-olla ei lähekski nad siis ametisse, vaid jalutaksid ainult vaikselt ja unistades mööda Stadtwaldi aasu. Muidugi ei söimaks siis isa mind enam kunagi. Ma armastan ju küll isa ja härra Kleinerzit, aga ilusad nad siiski välja ei näe. Neil pole ju enam kuigi palju juukseid, aga pikad juuksed kuuluvad ju ka niisuguse riide juurde. Võib-olla meeldib mulle siiski rohkem, kui nad jäävad niisuguseks, nagu nad on.

Issand Jeesust palun ma igal õhtul, et ta teeks, et kõik läheks minuga hästi ja et ma saaksin järgmisel klassi ja et kodus keegi midagi teada ei saaks ja et ema ei peaks kooli minema. Jeesus on mind juba tihti aidanud ja ma toon talle ka ohvreid — seda peab tegema. Kord istusin öösel terve tunni ainult öösärgis külma avatud akna juures ja hoidsin silmi sõrmedega lahti, et nad kinni ei vajuks. Mu sõrmed muutusid kangeks ja samuti jalad, mu hambad plagisesid — oli nii külm. Taevas olid nõianäguudega pilved, toas oli kuulda hingamist ja kahinat, üks kirikukell lõi: pimm, pomm, pimm... See oli märk, et võin jälle voodisse minna. Ma ei tahtnud issand Jeesusele valetada — see polnud õieti terve tund, mille ma ohverdasin, aga mele kaplan ütles kord: «Issand ei mööda aega maise möödupuuga.»

Nüüd pean ma paluma ja ohverdama selle koleda loo pärast, mis juhtus klassipäevikuga. Kui see välja tuleb, olen kadunud. Ma lihtsalt pidin selle ära võtma ja oma aeda maha matma — mul ei jäänud midagi muud üle.

Asi on nimelt nii. Kui käitunud mõne õpetaja tunnis halvasti, teeb too oma taskuraamatusse märgi. Ja kui seda juhtub tihti või kui oled käitunud väga halvasti, kirjutab õpetaja märkuse klassipäevikusse. Klassipäevikusse märgitakse ka, kui jääd kooli hiljaks, kui puudud, ja kõik, ja see päevik seisab kateedril õpetaja ees. Kui klassipäevikus on juba kolm märkust, siis nad kirjutavad koju kirja, vanemad peavad kooli tulema ja asi on väga halb. Minul oli juba kuus märkust sellel kooliaastal — ühelgi teisel lapsel ei olnud nii palju — ja minu ema pidi kaks korda kooli tulema. Tahtsin pärast seda heaks saada, aga siis tehti mulle korraga kaks märkust ja kui ma veel kolmanda oleksin saanud, oleks jälle kiri koju saadetud ja mu ema oleks pidanud jälle kooli tulema. Seekord oleks võetud tarvitusele juba kõige tõsisemad abinõud ja see oleks olnud kole. Näen tulist vaeva, et korralik olla, aga siis juhtub ikka midagi — ma ise ka ei saa aru, kuidas.

Nüüd sain ma kolmanda märkuse, sest et vilistasin ühe lapse vaikse kangelasteo peale. Parajasti oli preili Knoll, meie klassijuhataja, haige. Meil pidi olema saksa keele tund ja preili Plautz asendas preili Knoll. Preili Plautz on päris väike ja kleenuke, suure lameda peaga nagu ploomipannkook, kui Elise unustab taignasse küpsetuspulbrit panna. Muidu annab ta meile loodüslugu. Asendustunnis tahtis ta meile rõõmu valmistada ja lugeda ette imeilusa jutu — «Ühe

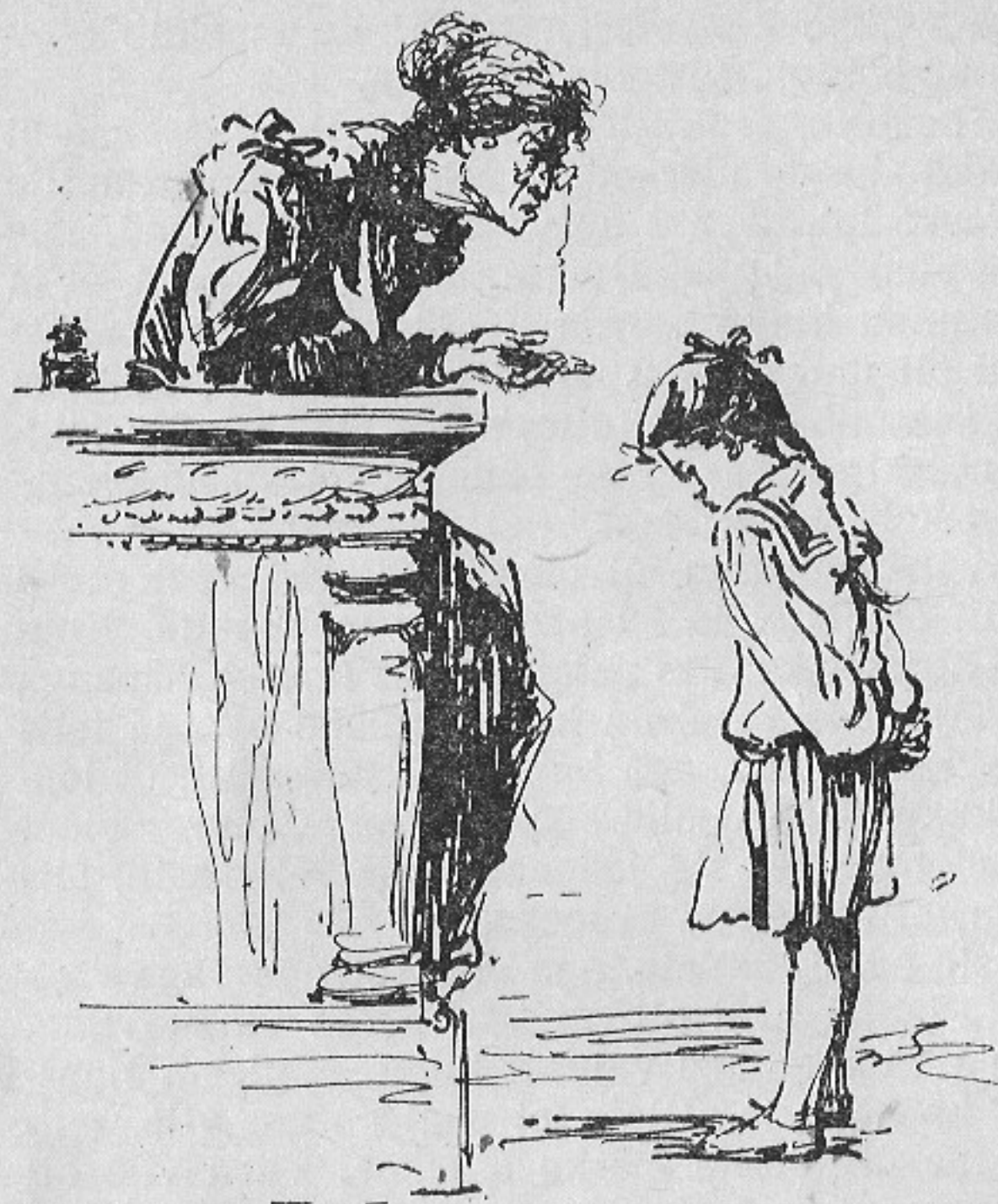
lapse vaikne kangelastegu». Meile meeldib ettelugemine väga, sest siis ei küsita.

Olin õnnelik, et preili Knoll oli haige, sest ma ei olnud koduseid ülesandeid valmis saanud. Knollile on raske luisata, tal on väga teravad silmad, mis nagu puurivad näkku, ja ta ütles ise ka kord, et ta võib minu hinge uurida. Kord ma ütlesin: «Eile õhtul oli mul õppida antud laul täiesti peas, aga täna hommikul kooli tulles sõitis mulle peale jalgrattur, sain müksu otse pähe ja unustasin ehmatusest kõik ära.» Seda ta ei uskunud.

Nüüd ma mõtlesin, et olen päästetud, sest preili Knoll ei olnud ja Plautz lugese meile ette. Kuulasin alguses ka: üks poiss tõmbas lapsed jääpanga alt välja. Ma tahaksin ka kangelane olla ja teha midagi niisugust, aga kunagi ei juhtu nii, et lapsed kukuksid jää alla siis, kui mina juures olen. Ja kui ma neid ise jääpanga alla lükkaksin, siis arvan, et see enam ei loeks.

Tahtsin edasi kuulata, aga olin korraga väga väsinud. Plautzi hääl oli nii igav nagu vihm, vihm, vihm — mu silmad vajusid kinni. Mõtlesin Hänschen Lachsile ja sellele, et meil on uus vile, millega me üksteisele märku anname. Vana vile oli täiskasvanutele teatavaks saanud ja seda ei tohtinud olla. Ma olin selle uue vile unustanud ja mõtlesin ja mõtlesin ja vilistasin mõttes — ja korraga vilistasin valjusti. Preili Plautz lõi raamatu pakkudes kinni ja ma ehmusin surmani. Plautz mõtleb alati, et meie lapsed tahame teda narrida. Selle ees on tal hirm ja ta muutub siis vihaseks. Ta kirjutab mulle märkuse ja ma pidin ukse taha minema ega tohtinud enam kuulata. Kuid see polnudki nii hull. Sulgesin enda klosetti, et direktri mind ei näeks ega hakkaks pärima, ja

kus siis mujal veel võiks laps rahulikult järele mõelda?

Päevikus ei vaata märkusi keegi peale klassi-juhataja preili Knolli. Tema kirjutab ka kirju. Kui ma aga päeviku ära võtaksin, siis ei leiaks Knoll märkust. Nii võtsingi lõuna ajal salaja päeviku kateedrilt — keegi ei näinud midagi — ja matsin selle meie aia tagumisse nurka surnud rästa haua lähedale. Oleksin meeleldi ka surnud rästa välja

kaevanud ja vaadanud, mis temast on saanud, aga ei julgenud. Hauad on mõnikord koledad. Päeviku pärast on koolis suur ärevus, hullem veel kui õhuhäire ajal või mõne võidu puhul. Nad kahtlustavad mind. Pidin preili Knollile sügavalt silma sisse vaatama — ma tegin seda. Pidin talle käe andma — ma tegin seda. Pidin rahulikult kõik üles tunnistama — seda ma ei teinud.

Asi ei oleks saanud üldse välja tulla, kui ma Alma Kubusele poleks ära rääkinud, aga nüüd on mul kohutav hirm. Lebrecht meie vastaskorterist karjus ka kord oma prouale: «Naised ei saa iialgi oma neetud lõugu pidada.»

Minu klassiõde Alma Kubus on kahvatu, korralik ja õhukeste pruunide patsidega. Ta pandi minu kõrvale istuma, sest ta on nii väga korralik ega lase ennast minu poolt ühessegi ulakusse kaasa tõmmata. Varem istus mu kõrval minu sõbratar Elli Puckbaum. Siis polnud tunnid kaugeltki nii igavad ja meil oli kahekesi alati palju nalja. Olin väga kurb, kui Elli minust lahutati. Ta pandi istuma teise pinki, päris kaugele. Ma võin teda ju veel näha, aga see pole enam see, mis varem, kui ma võisin talle iga hetk midagi tähtsat kõrva sosistada. Ilma Ellita on mu pink päris võõraks muutunud ja pole enam üldse kodune. Me mõlemad teadsime iga tindipleki tähendust oma pingil, tundsim iga kriimustust, sisselõigatud märki ja tähte. Võõrale ei saa seda kõike seletada. Kui ma koos vanematega kolisin teise korterisse, siis tundus see mulle väiksema muudatusena kui see, et mu kõrvale pandi istuma teine tüdruk.

Ma ei tunne ennast ikka veel Alma Kubuse kõrval hästi. Alguses proovisime Elliga märkidekeelt, aga see läks suure kauguse tõttu pikapeale liiga

raskeks. Alma Kubus ei rääkinud minuga tundide ajal, ehkki need on alati nii lõputud, et ma lihtsalt ei pea vastu. Seepärast pidin katsuma Alma Kubusega harjuda. Aga ta nägu oli alati tardunud, nagu oleks see rasvasest vahast, sest talle oli öeldud, et teda usaldatakse ja et ta peab kindlasti vastu minu hukatuslikule mõjule. Nüüd ma olen Alma juba niikaugele saanud, et ta usuõpetuse tundides mängib minuga «surma ja elu». Mängime päris väikeste kaartidega, mis pole suuremad kui pool tikutoosi. Onu Halmdach kinkis need kord mulle.

Almal on kodused ülesanded alati tehtud. Nüüd ta juba laseb mul mõnikord maha kirjutada, aga mitte sageli. Ma sooviksin, et ma talle meeldiks ja et ta minuga naeraks nagu Elli, aga tema juures ei tule see kõne alla. Ta teeb ainult mõnikord vastu tahtmist seda, mida mina tahan.

Väljaspool kooli ei teeks ma Alma Kubusega üldse tegemist, aga tal on tantstõbi¹. Ma pole seda kunagi näinud, aga tal on see olemas. Ta ise rääkis mulle seda ja ta ema rääkis ka. Hänschen Lachs ütles, et see, olevat ulgivate dervižite, inimsööjate ja sõjakirvest vibutavate indiaanlaste tants. Palusin Alma Kubust, et ta tantsiks kord. Tema aga ütleb, et ta ei saa seda teha, et see tuleb iseenesest ja täitsa äkki. Nüüd käin alati koos Alma Kubusega ja ootan, et talle tantstõbi peale tuleks. Tahaksin seda nii hullupööra näha ja õppida.

Mu ema on õnnelik, et ma sõbrustan nii korraliku lapsega, kellel on klassis kõige puhtam käekiri.

¹ Tantstõbi — *chorea minor*. Lastehaigus, mille sümptomideks on hooti esinevad lihaste krampid.

Ma võin alati Alma Kubuse juurde õppima minna, aga seda ei tee ma kuigi hea meelega. Proua Kubus nutab alati, sest tema mees sõitis juba viie aasta eest Ameerikasse ega kirjuta talle enam. Mulle teeb see ka muret, sest ma kogun ju postmarke. Proua Kubus arvab, et sõja tõttu kirjad ei käi. Aga Elise ütleb, et härra Kubus ei kirjuta, kuna ta ei taha enam tagasi tulla. Ta sööb seal konserve ja verist biifsteeki, aga proua Kubus on absoluutne taimetoitlane. Elise ise rääkis seda mulle. Alma on ka taimetoitlane. Sünnimisest peale on nad alati söönud ainult taimi, ja seda armastusest loomade vastu, samuti tungist kõike hautada. Proua Kubus annab ka mulle mõnikord tüki porgandikotletti, kui ma talle keldrist briketti toon. See pole küll maitsev, aga sellest muutub inimene heaks ja õilsaks. Riivitud kaalikast samuti. Olen pidanud juba palju kaalikaid sööma, sest meil on ju ikka veel sõda, kuid ometi ei leia kodus keegi, et ma oleksin hea. Alma on oma kaalikest küll väga korralikuks muutunud, aga ta on kindlasti äraandlik ja räägib tagaselja minu saladustest oma emale, see aga räägib edasi. Tema ema muudkui räägib ja räägib ühtevalu, vahetpidamata — tänaval, poes ja õmbleja juures... Alati tuleb ta Alma ja minu juurde, kui me õpime, ja räägib. Isegi töötavaid lapsi ei või ta rahule jätta.

Ta on pikk ja must nagu nende korteri koridor ja ta ütleb, et kõik mehed, kes liha söövad, olevat alatud ja toored ja et nendel ei olevat muud mõttes, kui ainult noorte tütarlaste päid saatusliku tagamõttega segi ajada. Kui me suuremaks saame, ei tohi me ühtki meest usaldada. Need ajaksid meil tingimata pead segi, nimelt napsiga.

mis olevat kõige suurem alatus. Kui Elise mind kord õhtul Kubuste juurest ära viis, küsisin temalt järele. Elise ütles, et ta on proua Kubust näinud ja võib vanduda, et ükski mees pole kunagi proua Kubuse pead segi ajanud, selleks on meestel napsist kahju. Proua Kubus olevat üks spinati-vutt ja temalgi olevat kindlasti tantstõbi. Ah, kui nad lõpuks ometi kord tantsiks!

Ja nüüd ma rääkisin Almale ära selle loo klassipäevikuga. Ma ei tahtnud seda sugugi teha, aga mu suu hakkas iseenesest rääkima. Iga hetk võib nüüd meie uksekell heliseda, iga minut võib proua Kubus minu vanemate juurde tulla või minna preili Knolli juurde. Olen nii õnnetu.

Võib-olla päästab mind sõda, seda on mõni kord juhtunud. Sõja tõttu olid meil juba kord koolis gripipühad ja küttepuiduse tõttu söepühad. Ma pidin kord peaaegu grippi ära surema, siis armastasid mind kõik ja keegi ei öelnud midagi, et ma joonistusklassist täistopitud merekotka kaasa võtsin ja tädi Millie voodisse panin. Mind päästsid gripp ja gripipühad.

Nii... ka seekord oli mul õnne, sest sõda lõppes. Vaherahutingimused on juba olemas ja need avaldati tuhandetes ajalehtede eriväljaannetes. Täiskasvanud on erutatud, õnnelikud ja õnnetud. Kõik, kõik sõdurid tulevad tagasi Kölni. Me toome Stadtwaldist kuuseoksi, isa andis mulle raha, et ma ostaksin hästi palju iga värvi siidpaberit. Sellest teeme traadi külge rosette ja kinnitame need väikeste kuuseokste külge, mida anname lähimarssivatele sõduritele. Tänavatele seatakse üles auravad supikatlad. Proua Meiser ja preili Löwenich tahavad ka suppi jagama hakata. Preili Löwenich ütleb, et ta tahaks nutta, sest

meie kaotasime sõja. Aga kui juba on kord sõda, siis peab selle lõpuks ometi keegi kaotama. Peaasi, et nüüd on kõik möödas ja et kedagi enam maha ei lasta ja et kõik nüüd imetaoliselt muutub — seda arvab ka härra Kleinerz. Ka hobused lähevad meie linnast läbi — võib-olla lubab mõni sõdur mind natuke kaasa ratsutada.

Alma rääkis selle klassipäeviku loo kõik oma emale ära. Proua Kubus tahtis minu ema juurde tulla. Mina avasin talle ukse ja ütlesin ruttu, et mu ema on ajutiselt ära sõitnud ja isa ning tädi Millie on Westerwaldis metskitsi küttes. Teadsin, et proua Kubus ei taha tegemist teha inimestega, kes liha söövad. Mul oli sellest hoolimata ikkagi hirm ja ma mõtlesin, et kõik on läbi, ja pakkisin juba sisse oma öösärgi ja hõbedase roosiga hõbeketi. Selle tahtsin kinkida proua Schweinwaldile, et ta mind lähemaks ajaks enda juurde võtaks. Schweinwaldidel on lugematu hulk lapsi ja sellepärast ei tähenda neile midagi, kui üks laps on rohkem. Nad elavad kaugel, peaaegu linnast väljas. Härra Schweinwald on öövaht ja magab päeval või töötab oma väikses alas, mis on tema elu. Ma tahtsin kirjutada emale sedeli, et ma võib-olla tulen kunagi hiljem tagasi, siis, kui olen teeninud palju raha, ja et ma armastan teda ikka. Ma poleks mingi hinna eest koju jäänud, kui lugu selle päevikuga oleks välja tulnud. Nad oleksid mu saatnud võib-olla raskesti kasvatavate laste kodusse ja siisugust ohtu ma ootama ei jäänud.

Siis aga tuli rahu ajalehtede eriväljaannetega. Rahu ei tahtnud alguses vastu võtta. Ma ei teinud miks — aga nüüd juhtub alati midagi täiskasvanutele ja laste peale pole neil üldse enam mahti

mõelda. Proua Kubus keelas Almal minuga läbikäimise ära ja päeval pärast seda tuli Almale tantstõbi. Kindlasti puhtast alatusest, ja nii ma ei saanudki seda näha.

Kuid mul on nüüd hoopis muud mõttes. Meil pole tarvis segaste aegade, rahutuste ja ohtlikkuse pärast kooli minna ja päeviku kohal kasvab rohi. Ka proua Kubus ei mõtle enam sellele. Ta mõtleb, et nüüd, kui pole enam sõda, kirjutab Ameerikast ta mees, kes sööb verist loomaliha, kes teda armastab ja kes tahab tema juurde tagasi tulla, et saada tema kaudu õilsaks. Mina aga ei usu, et ta tahaks vaadata proua Kubuse tantstõbe, sest Ameerikas näeb ta ju ehtsaid indiaanlasi tantsimas. Mida ta peale hakkab selle salakavala tagarääkija proua Kubusega ja tema porgandikotletti-dega, kui ta saab seal süüa ehtsaid konserve ja näha ehtsaid metsikuid indiaanlasi uhkel sõjatantsul?

Peened inimesed ja hobusepabulad

Hobusepabulate pärast ei tohi Letta Mitterdank minuga mängida ja ma oleksin peaaegu laostanud oma isa äri. Kuna ta ärimees on, peab ta nimelt äri tegema. Härra Mitterdank on väga rikas. Meie oleme ka rikkad, aga mitte väga.

Mitterdankid tulid just meie vabriku pärast Kölni. Nad on selles osanikud.

Tädi Millie ütles, et isa ei saavat öösiti mure pärast silma kinni, seejuures ei või tädi seda üldse teada, sest et ta öösiti isa ei näe. Aga minu ema ütles seda ka ja kui Mitterdankid tulevad, pean ma olema hästi viisakas. Isal on mõnikord nagu täiesti hall — ta silmad on niisugused, nagu oleksid ristiga ämblikud neile võrgu ette kudenud. Ma tegin talle kõige paremast tulipunasest läikpaberist rahatasku ja kleepisin sellele väikese õnnepõrsa, et ta hakkaks naerma ja tunneks rõõmu. Aga tema hakkab seda kasutama alles siis, kui meil jälle rohkem raha on.

Kui istume söögilauas ja uksekell heliseb, oigavad kõik, sest siis tuleb nimelt härra Hornschuh oma munakujulise kiillaspeaga ja pikkade kollaste paberitega. Ta on väga kena ja kehitab õlgu ning ütleb, et tal olevat endalgi kahju, ja siis kleebib

ta meie mööbli marke täis. Elise ütleb, et ta teab, mis see tähendab, ja et tänapäeval pole see mingi häbiasi, sest maksukoorem on väga suur. Elise on kuulnud seda oma politseinikult.

Hiljem viiakse meie mööbel võib-olla ära, aga voodeid ei viida. Olen rõõmus, kui suur puhvetikapp ära viiakse, sest siis saan elutoas vürri mängida. Ja kui nad klaveri ära viivad, pole mul enam tarvis harjutada neid idiootlikke etüüde, mida ma vihkan.

Inimesi ära ei viida, ainult mööbel, ja see pole paha. Ema ütles ka tädi Milliele, et see ei tähenda talle midagi. Ta võib ka kitsamates tingimustes elada — peaasi on alati, et perekond oleks terve ja koos.

Tädi Millie ütleb, et tema oma jalga enam tänavale ei vii, sest inimesed hakkavad tema peale sõrmega näitama. See pole aga sugugi tõsi. Ainult Ottchen Weber teeb talle mõnikord pikka nina, mille eest ma annan poisile kolm penni. Et me nüüd aga peame raha kokku hoidma, teeb ta seda ka tasuta.

Ma mõtlesin juba sellele, mida me siis teeme, kui meil ei ole enam lauda ega ühtki tooli. Siis ma teen aeda laagritule, me istume kõik selle ümber maha — ema võib endale padja alla panna —, teeme rahupiipu ning sööme vaikides nagu üllad mohikaanlased. Kuna mina seda asja kõige paremini tunnen, siis olen ma pealik, kui ainult isa laseb. See oleks imetore ja Hänschen Lachs ütleb, et ta peaaegu kadestab mind.

Et nüüd aga Mitterdankid tulid, ei viida meie mööblit võib-olla siiski ära. Kodus oli hirmus ärevus, kogu aeg räägiti Mitterdankidest. Nemad tahavad ka meie eeslinna maja ehitada — otse

Stadtwaldi juurde, kus asub vana mõis ja algavad põllud. Seal on ka vana kindlus, kuhu oli kõvasti keelatud sisse minna, sest see on elukardetav. Mina püüdsin kord Hänschen Lachsi ja Ottchen Weberiga kindlusest väikese öökulli. See lõi nokaga vastu mu sõrme, nii et veri tuli välja, ja siis kinkis meie naaber härra Kleinerz öökulli loomaiale ja tõi mulle suure tuutu pähklitäidisega siidpadjakompvekke. Öökull oleks mulle siiski rohkem meeldinud. Oleksin ta hiiglasuureks kasvatanud. Öösiti ta silmad hiilgavad — oleksin ta tädi Millie toas lendu lasknud. Tädi oleks mõelnud, et kurat lendab tema voodi kohal, ja oleks ära sõitnud. Nüüd ehitavad Mitterdankid kindluse juurde maja.

Päev enne Mitterdankide saabumist sõitsime tädi Millie ja emaga linna ja ostime mulle Petersi kaubamajast helesinise tikitud froteekleidi, valged kingad ja valge batistist kübara, kuigi nad ise alati ütlevad, et ka kõige halvem riietus on minu jaoks liiga hea, sest ma rikun kohe kõik riided ära. Teised meie klassi lapsed on peaaegu kõik hoopis ilusamini riides kui mina, aga see on mulle ükspuha. Kõige rohkem meeldib mulle mu madrusepluus kummipaelaga ümber kõhu, sest sinna saan ma kõike sisse toppida ja ära peita, mis ma parajasti leian: õunu ja marmelaadipurke, raamatuid ja kõike. Mõnikord olen nii paks nagu omnibuss.

Nad harjasid mu juukseid ja panid mu riidesse ja ema patsutas mu põski, et need oleksid õitsvad ja punased. Siis sõitsime autoga Toomhotelli, sest Mitterdankid olid palunud meid lõunale. Keegi kapteni moodi mees pööras meile ust, mis käis ringi nagu vurr. Kõndisime mööda pikki punaseid

vaipu nagu lossis. Ma tean palju losse, suvepuhkuse ajal oleme vahel käinud mõningaid vaatamas. Aga see Toomhotell on loss ja restoran ka. Ma tean ka restorane, sest ema ei taha mõnikord pühapäeviti süüa teha. Aga need olid kõik ainult restoranid, mitte lossid.

Ema tõmbas mind käest. Kõik seinad Toomhotellis olid lauagarnituurist — minu isal on ka üks niisugune —, nimelt marmorist. Emal oli seljas imeilus roosa siidpluus, mille isa talle sünnipäevaks kinkis. Ema ütles siis: «Aga Victor, sa hellitad ju mind nagu printsessil!» Trautcheni emal ei ole nii ilusat pluusi, aga minu ema on ka palju ilusam kui proua Meiser.

Ja meie kõndisime mööda vaipu — ikka edasi, ikka edasi. See polnud üldse tänav, aga seintel olid tõelised vaateaknad hõbedast kingadega, kuldsete kettidega ja teemantprossidega. Isa astus rahulikult, ta ei rääkinud meiega, oli kahvatu, pikk ja must. Ma ei julgenud talle «isake» öelda — ta oli peaaegu niisama range ja esinduslik nagu Gildehofi kelner, kui see toob emale ja tädi Milliele omletti seentega ja ütleb: «Lubage, palun!» Olin nii erutatud, et ema viis mu ettevootuse pärast veel kord tualettruumi — seal olid hõbedast toosid ja harjad ja igal pool peeglid. Ja põrand oli niisugune, et seal võis liugu lasta, aga selleks ei antud mulle mahti.

Me istusime laua ümber. Tapeedid, valgus, vaibad, kelnerite ja inimeste sammud olid kõik mahedad. Meeste paksud kõhud puhkasid vaikselt tugitoolides ega pannud kedagi tähele. Kõik oli vaikne. Ainult laudlina läikis kangesti ja valgelt, samuti meie taldrikud ja kelnerite salvrätikud, mida nad veinipudelite ümber keerasid.

«Te lubate, et ma koostan menüü?» küsis härra Mitterdank minu emalt ja tädi Millielt ja need lubasid. Mina pidin mitu korda kniksu tegema ja mind pandi Mitterdankide lapse kõrvale istuma, kelle nimi oli Letta ja kes saab kolmandasse klassi, kus mina praegu juba olen. Sellel lapsel oli seljas šoti siidkleit ja tal oli valge nägu hiiglasuure lõuaga. Täiskasvanud ütlesid, et me peame teineteisega sõbraks saama, kuid see ei klappinud kuidagi, sest Letta ei rääkinud midagi. Ma juba mõtlesin, et ta on tumm, kuid siis ütles ta oma emale: «Mamaaa, ma tahan Brie-juustu, Brieeee-juustu.»

Siis toodi täiskasvanute jaoks midagi lauale. Ma lihtsalt ei suutnud uskuda — need olid nimelt teod, ehtsad teod teokarpides. Mitte nii väikesed teod, nagu neid meie aias pajudel ronib, siledade keerdunud väikeste karbikestega, vaid suured, helepruunid. Tunnen neid Reini äärest, seal ronisid nad viinamarjakeppidel. Juhtus midagi kohutavat: oma roosade poleeritud padjataoliste kätega võttis täiesti ümmargune härra Mitterdank väikese hõbedase pulga ja tõmbas sellega teo tema korbist välja. Proua Mitterdank tegi samuti. Ja minu isa ka. Tädi Millie ja minu ema vaatasid, kuidas teised seda tegid, ja tegid siis samuti.

Seda ometi ei tohi, nii ju ei või... Meie emaga ei raatsinud väikestele tigudele ialgi isegi peale astuda.

Ja ema ütles alati, et nende õrnade kartlike loomade vastu peab olema kena. Kui me koos emaga aias istusime, tohtisin ma mõnikord panna teokarbi rohelisele lehele ja siis me laulsime koos emaga teo meelitamiseks:

Tigu, tigu, teeme nalja,
tule oma majast välja,
olen sinu vastu hea,
pista välja oma pea!

Seda tuli laulda vaikselt ja hirmus tihti. Siis tuli väike tigu välja ja roomas julgesti üle puulehe. Teda ei tohtinud siis ühelgi juhul kinni võtta. Nemad Toomhotellis aga urgitsesid tigusid nende karpidest välja. «Kui teiega ka nii tehakse,» karjusin ma härra Mitterdankile ja pidin peaaegu nutma hakkama. Nemad aga ei kuulnud mind, pistsid teod otse suhu ja neelasid alla. Minu ema tegi ka seda. Siis karjusin ma veel kõvemini ja ütlesin, et nad peavad tigudele laulma ja kui need siis oma karpidest välja tulevad, tuleb neil elada lasta. Aga issand jumal, kui alatud ja salakavalad on täiskasvanud. Lastele ja loomadele ütlevad nad ikka: tule, tule siia, ma ei tee sulle midagi. Ja kes on rumal ja läheb, sellele teevad nad alati liiga.

Emal oli just esimene tigu suus, kui ma teolaulu laulsin. Siis läks ta näost täiesti punaseks, hoidis taskurätikut suu ees ja läks tualettruumi. Ja kuigi ta teo klosetti oksendab, ei hakka loom ometi enam elama.

Kõik vaatasid mulle tighedalt otsa, kõige vihasem oli isa. Ma näen ta näost, kui ta lüüa või karjuda tahab. Tahtsin kangesti sealt kaduda. Pealegi oli mul kokku lepitud, et teen Schweinwaldide aias hobusepabulate maailmarekordi. Härra Schweinwald on õõvaht ja kui ta päeval ei maga, joob ta oma lehtlas õlut ja on kena. Hänschen Lachs, Ottchen Weber ja mina oleme Schweinwaldi lastega sageli nende aias ja mõnikord tohime melegi

lonksu õlut juua. See pole küll nii maitsev kui vaarikalimonaad, aga me joome pudelist nagu mehed, kes ehitavad maju ja tänavaid. Ja nüüd tuli Schweinwaldidele pealegi veel koer, kes on täitsa karvane must kera ja vihaste silmadega. Ta haugub kui meeletu ja hammustab ka ja kõik kardavad teda. Härra Schweinwald ristis ta Mariaks — tema naise nimi on ka Maria ja ta tahtis naist ärritada, sest muidu ta oma naise vastu ei saa. Koer aga on tüdruk. Kõik kardavad seda koera. Seda aga, kes on tema peremees, ta ei puutu, ta hammustab teisi. Meile kõigile meeldib see koer ja me tahaksime olla tema peremehed. Ma tean juba, keda ma tal kõik hammustada laseksin. Härra Schweinwald ütleb, et see olevat haruldast äge koer, jakes korjab kõige rohkem hobusepabulaid, saab ägeda hammustava Maria auhinna. Me oleme tänavalt juba tihti korjanud hobusepabulaid Schweinwaldide juurviljapeenarde väetamiseks. Nüüd aga anti igaühele suur pang ja kes kolm pangetäit sõnnikut toob, see saab auhinna.

Kell kolm päeval pidime kõik Schweinwaldide aiast startima. Seepärast ei saanud ma kauemaks Toomhotelli jääda. Ma pidin ära minema, ma tahtsin võita, ma tahtsin ägedat Mariat. Ja ma ei tahtnud ka enam olla täiskasvanute juures, kes tigusid söövad. Härra Mitterdank sõi neid kaks-teist tükki ja proua Mitterdank samuti. Niisugused sead! Hänschen Lachs ütles ka, et lapsed peaksid tohtima oma vanematel niisuguste inimestega läbikäimise ära keelata. Ausõna, see on õige, et vanemad keelavad lastel halbade sõpradega mängimise, aga ise teevad seejuures tegemist palju halvemate inimestega. Meie mängime kindlasti

ainult nende lastega, kes alatult ei kaeba. Kaevu-
punne aga kolgime, kui nad ligi kipuvad.

Asi seisab ka selles, et täiskasvanutel on alati tar-
vis hirmus palju raha. Lastel on ka mõnikord
raha tarvis — kiikede, karussellide ja kompvek-
kide jaoks. Aga meile ei anta peaaegu kunagi
raha ja me mängime siiski ja meil on hästi lõbus.
Kui täiskasvanud natukenegi tahavad lõbusad olla,
siis maksab see kohe hirmus palju raha. Kui nad
õhtuti veini joovad ja suitsetavad, maksab see
hirmus palju raha — kohviõhtu maksab ka hir-
mus palju raha. Kui nad välja lähevad, maksab
see jälle hirmus palju raha, ja Toomhotellis mak-
sab ka kõik kindlasti hirmus palju raha. Hiljuti
ütles professor Lachsi proua minu emale: «Me
ei või endale enam midagi meeldivat lubada, ei
mingit väikest rõõmu — see maksab liiga palju.»
Raha pärast peavad nad ikka ja alati vastikute
inimestega läbi käima. Hänschen Lachs ütleb, et
mõnikord teeb see teda kurvaks. Kas meie ka
hiljem niisuguseks muutume?

Mulle ei meeldiks sugugi, kui see proua Mitter-
dank saaks minu ema sõbrannaks, sest ta ei
armasta ju minu ema ega üldse midagi. Ta on
täitsa kleenuke, punaste juustega, kitsa näoga,
kohutava ninaga, mis on nagu hõõvli käepide, ja
kitsa värvitud suuga. Ta tuhmid silmad on liiga
peened ja surnud, et nendega kellelegi korralikult
otsa vaadata. Niisugune ei ole kunagi lapsele
õige ema, sest ema peab alati olema nagu padi,
iseäranis eestpoolt, muidu ei saa laps ju oma pead
kuskile panna, kui on tahtmine nutta oma ema
rinna najal või rääkida talle saladust enne jõulu-
sid või ka muidu. Ainult niisugusele emale, kes
on eest nagu padi, võib saladusi rääkida. Iialgi

ei räägiks ma neid kellelegi, kes on nagu kõva
puu. Sest niisuguse juures pole kuskil varjupaika.
Kuid ma ei tahaks ka, et minu ema oleks paks
nagu proua Meiser ja niisugune nagu suur gloo-
bus. Minu ema peab olema niisugune, nagu mu
ema on.

Mitterdankid kutsusid meid küll Toomhotelli lõu-
nale, aga kindel on see, et nad ei olnud meie
vastu head. Ema ja tädi Millie vestlesid kogu aeg
proua Mitterdankiga ja rääkisid talle Kölni teatri-
tükkidest ja väga praktilisest pesumasinast, rää-
kisid, et paljudes asjades on kõik mehed ühesugu-
sed. Nad rääkisid, et varsti võib Lettakene
minuga koos koolis käia ja suvel minuga meie
aias mängida, et ta põsed muutuksid punaseks ja
sääred pruuniks. Proua Mitterdank liigutas vae-
valt huuli ja vaatas kogu aeg väsinult. Härra
Mitterdank rääkis mu isaga vedela ja tuhmi hää-
lega.

Ütlesin lihtsalt, et pean kohe minema käsitöö-
tundi. Kõik olid rõõmsad, et minust lahti said.
Jooksin veel korra kiiresti põialpoistekaevu
juurde, sest mulle meeldib seda vaadata. Meenu-
tan siis muinasjuttu uudishimulikust rätsepanai-
sest. Rumal vastik naine rikkus kõik ära. Pärast
seda, kui põialpoisid olid rätsepale kõik tööd
salaja ära teinud, hirmutas ta naine väikesi mehi
sellega, et puistas põrandale herneid. Põialpoisid
komistasid, kukkusid maha, kadusid, ja pärast
seda ei nähtud neid enam kunagi. See naine oli
samasugune kui proua Mitterdank. Soovin nii
tihti, et põialpoisid tuleksid öösel ja teeksid val-
mis kõik mu koolitööd ja käsitööülesanded. Ma
vihkan käsitööd. Jõuludeks pean ma alati kogu
perele salvrätte välja õmblema, et näidata

oma armastust. Kuid ma ei jõua kunagi valmis, ja siis on kõik natuke mossis. Parema meelega õpiksin pähe kakskümmend luuletust, koguksin perekonnale igasuguseid loomi ja tooksin salaja, ehkki see on kardetav, Stadtwaldist kuuseoksi ja terveid jõulupuid. Ainult kirjut pärlilõnga käsitöö jaoks ostan ma meeeldi, sest see on katsudes nii siidine ja särab nii värvirikkalt, et teeb mind rõõmsaks. Kui ma aga tikkima hakkan, pole midagi enam ilus.

Astusin trammi, mis viib meie eeslinna, ja tegin istudes kohe rahuliku näo, nagu oleksin juba sõidu eest tasunud, nagu oleks mul juba ammu sõidupilet. Konduktor ei märganud midagi ja nüüd võisin ma sõidupileti arvel kokkuhoitud raha hoopis paremini kasutada.

Sõitsin läbi kitsaste hallide linnatänavate, mööda vaateakendest, kus olid välja pandud kirjud kleidid ja pluusid. Minu vaesele emale kingitakse alati riideid, kui on mõni tähtpäev, ja mitte kunagi enam mänguasju. Tema ei tahagi neid enam. Mõnikord mõtlen tõesti, et täiskasvanutel pole maailmas mingit rõõmu. Kui ma täiskasvanud olen, ei valmista mulle ka enam ükski mänguasi rõõmu ja ma ei taha siis rulluiske, vurrkanne, rattaid, nukke ega midagi. Kuidas ma siis küll elan, kui mulle enam miski asi rõõmu ei tee? Mõnikord tahaksin nutta, et pean saama täiskasvanuks, mõnikord aga tahaksin hästi ruttu täiskasvanu olla. Aga kui ma jälle selle peale mõtlen, et mulle kingitakse siis alati jõuluks ainult vajalikke asju, nagu kleite ja taskurätikuid ja lõhnavaid seepe, siis olen kurb ega saa enam rõõmus olla.

Konduktor annab kella, vaatan aknast välja:

varsti on lihavõttepühad, kauplustes on kirjuid mune, väikseid jäneseid, suuri jäneseid siidlehvidega. Mul on kodus üldse kolmteist nukku igasuguses suuruses ja üheksateist riidest looma. Tahan neid kõiki hoida ja armastada nii kaua, kui elan.

Trammi tulid inglased — meil asub nüüd nende garnison. Inglastel on apelsine ja «Custard Powderit». Nad kõik räägivad inglise keelt, nagu ei tähendaks see neile midagi. Meie lapsed õpime ka juba seda keelt. Mina oskan juba kolme keelatud sõimusõna ja laule «Little Tom Tucker'ist» ja «To bed, to bed, says sleepy head...» Ingliseid lõhnavad mundri, sigarettide ja hobuste järele. Ma turmen rahva hulgas kohe lõhna järele inglase ära, ilma et ma üldse vaataksin.

Inglased ei ole enam vaenlased. Meil on ju nüüd rahu ja võid ja liha ja martsipanist lihavõttemune ja šokolaadist jäneseid. Šokolaadijäneseid ei maksa haletseda, sest muidu võib end ära määrada ja tuleb veel pahanduski. Eelmisel pühapäeval kinkis onu Halmdach mulle šokolaadist jänese, see oli nii kena nagu päris loom, rõõmsate kõrvaldegade. Ma ei tahtnud ta pead ära hammustada ega ka jalgu ja saba, sest et ta oli hea väike loom. Kandsin teda alati endaga kaasas ja olin äkki räpane nagu pörsas, sest šokolaad oli kõik ära sulanud. Lakkusin oma käsi ja madrusepluusi, aga šokolaad ei maitsenud mulle, sest pidin mõtlema pahandusele, mis nüüd tuleb, ja sulanud lihavõttejänesele. Oleksin pidanud ta pea kohe ära sööma, kui ta teistsugusele kohtlemisele vastu ei suuda panna. Parema meelega tahaksin šokolaadi-tahvleid ja -mune. Šokolaad ei tohi kujutada endast midagi niisugust, mida ma armastan.

Sokolaad peab olema midagi niisugust, et ma tahan seda süüa ja muud midagi. Ma muidugi ei usu enam ammu lihavõttejäneseid, aga ma armastan neid ikkagi. Minu isa armastab neid ka, aga jõuludeks laseb ta endale väikseid jäneseid kütida — nende kõhud on nagu valgest vatist. Härra Gumpertz käib Eifelis jäneseid laskmas, minu isa maksab nende eest, ema pikib nad ära, Elise torkab silmad välja. Nad kõik söövad jäneseid, mina süüa neid juba ka, aga minu väike vend veel ei söö. Täiskasvanud söövad ka tiguseid, nad söövad üldse kõike ja ise räägivad lastele, et tigudele on tarvis laulda ja lihavõttejäneseid peab armastama. Ma ei tea tõesti, miks nad parem ei söö kurje pakse mehi, keda nad ei salli ja kes pole kenad ja kellel on ju rohkem lihagi küljes. Üldse ei või enam midagi uskuda. Meie klassijuhataja ütles pärast vaherahu, et me peame inglasi kartma ja neist mitte välja tegema, sest et nad on ühenduses salakavala Albioniga. Meie pidavat olema väarikad ja ka mitte enam tänaval mängima. Ta mõtles vist, et vaenlane võib meid tänaval tulistada või ära varastada. Muidugi oli see jälle kõik vale. Ükski inglase pole huvitatud sellest, et lapsi, varastada, sest neil on endilgi lapsi. Nad isegi kingivad lapsi. Ma ise kuulsin, kui Elise tädi Milliele rääkis, et kojamehe Mariechen Heuser saab varsti inglise seersandilt lapse. Elise teab alati täpselt kõike, mis naabruses juhtub. Mariechen on suur ja paks, osavasti kõrgele kuhjatud lokkidega ja punaste põskedega, mis on nagu mooniõied. Näüd ta mõnikord nutab, sest paljud inimesed on õelad tema vastu, kuna inglase ei tohi uhkuse pärast midagi vastu võtta ja endale kinkida lasta. Siiski on kõik

rõõmsad, kui nad midagi saavad. Meie pesuköögis on inglase supiköök — seal on alati sadu lapsi, neid on isegi võimatu lugeda. Nad söövad ehtsat saia džemmiga ja viivad koju suppi, kus on sees tõelised lihatükid — proua Meiser ütleb, et see olevat kõige puhtam rahuaegne kraam. Kõik emad teevad, nagu nad ei teakski, et supp on inglase. Samuti oli ka brikettide ja kaalikutega, mida me alati salaja kaubajaamast tõime.

Meie korterisse majutati üks šotlane, ta nimi on Mac ja veel midagi. Mina olen temaga hea sõber. Ta pole just hirmus vana, aga siiski juba kakskümmend aastat. Tal on Oldhamis väike õde. Oldham asub kaugel. Tema ei armasta ka täiskasvanuid ja on mulle juba kinkinud sada väikest siidist šoti vappi. Neid ta saab koos sigarettidega pealekauba. Ma õmblen nendest enesele telgiteki. Kui Mac meile tuli, siis kartsin teda, sest me ei tohtinud ju ühegi võõra sõduriga rääkida ja ma ei tahtnud seda kunagi teha. Siis aga vaatasin ma kord tema tuppa, kui ta oli parajasti loendusel. Toas oli tõesti terve põrand täis apelsine ja «Custard Powderi» purke. Ühes nurgas põrandal oli seda tohutu hunnik. Minu isa oli kord käega apelsine otse puude otsast võtnud — see olevat tõsi, aga ma ei saa seda uskuda. Et me ei tohtinud inglasele endile midagi kinkida lasta, seepärast ma lihtsalt võtsin kolm apelsini ja ühe purgi «Custard Powderit» — ma ei teadnud, mis see on. Hänschen Lachs arvas, et sellest saab pudingit teha, aga täpselt ei teadnud tema ka. Tahtsime teha pudingit Lachside köögis, kui seal parajasti kedagi kodus ei olnud. Aga me kattsime vedela massiga nagu soomusrüüga ja kogu köök kleepus sellega kokku. Hänschen Lachs

kavatses pärast emale öelda, et tõenäoliselt kukkus lubi laest alla. Niisugune asi on ju võimalik. Ja Hänscheni ema usub nagunii alati kõike, sest ta ütleb, et Hänschen on tema laps ja et tema laps ei valeta kunagi. Hänschenil on oma emaga palju õnne olnud, seda ütleb ta ise ka. Minu vanemad on selles suhtes hoopis teistsugused ega usu mind kunagi ja kõige vähem usuvad nad mind siis, kui ma tõtt räägin. Tõde on tihti nii naljakas ja väheusutav, et ma hakkan kogeleva, pea läheb täiesti segi ja ma ei tea enam üldse, kuidas asi tõeliselt oli. Seejuures vaadatakse mulle veel puurivalt ja karmilt otsa. Mõnikord ütlen ma siis lihtsalt jah, et tegin nii, nagu nad arvavad — et nad ainult jäta need teravad pilgud ja pärimise, sest et ma sel silmapilgul ise ka enam ei tea, kas ma seda tegin või ei. Kord viisin kõik lemmikpärlid oma mängukauplusest Stadtwaldi, sest tahtsin need linnupesade vahel ära jagada. Kui ma aga linnupesasid ei leidnud, puistasin pärlid lehtedele laiali. Minu meelest olid need pärlid nii väikesed ja punased ja hõbedased ja kirjud, et pidid meeldima väikestele lindudele, sest need ju sobivad nii hästi väikestele lindudele. Aga teistele ma sellest nii ei räägi, sest mul on häbi ja ma ei tea ise ka, miks. Vanemad küsisid, kuhu mu pärlid jäid, ja ma ütlesin, et puistasin need Stadtwaldi lehtedele laiali. Kõigepealt küsis ema ja ta tahtis, et ma üles tunnistaksin, et ma pärlid ära sõin. Mina aga rääkisin ikka tõtt. Siis kõneles isa minuga tõsiselt, et ma pean lõpuks ometi tõtt rääkima. Selle peale ei öelnud ma üldse enam midagi. Siis rääkisid minuga mõlemad korraga, ma hakkasin nutma ja ütlesin, et sõin pärlid ära. Nemad aga ütlesid, et jõuavad alati tõe jälile.

Seejuures ma ometi valetasin. Kui ma tõesti valetan, usutakse mind palju rohkem, sest siis olen ma kõik juba enne välja mõelnud ja võin kõigest paremini rääkida. Miks siis ei tohi valetada? Ma küsisin seda kord, aga ma ei tee seda enam iialgi, sest kõik olid väga kohkunud. «Sellepärast, et see on paha,» vastasid nad mulle. Jah, aga mispärast see paha on? Mispärast ei tohi valetada? Selle peale nad ei vasta, aga ise valetavad küll.

Hänschen Lachs ja mina tahtsime oma koopale Stadtwaldi betoonist põranda teha, seepärast võtsin veel kolm purki seda tsement-pudingipulbrit. Pärast seda ei saanud ma terve öö und, sest kartsin, et satun sõjakohtu alla sõjaväe toidumoonna varastamise pärast. Siis oleks mind muidugi maha lastud.

Järgmisel päeval tuli Mac, ajasin temaga juttu ja ta tahtis, et ma sööksin ära kõik apelsinid, nii palju kui aga soovin, ehkki need kõik ei olnud tegelikult tema omad. Võisin süüa miljon apelsini, aga selle eest pidin hakkama õpetajaks ja õpetama Macile saksa keelt. Nüüd ei olnud mul enam aega koolitööd teha, sest pidin ju tunde andma. Nüüd oskab Mac juba esimest salmi laulust «Oh jõulupuu, oh jõulupuu, kui haljad on su oksad...» saksa keeles ja peast. Kuid ta ei tea veel õieti sõnade tähendust ja arvab, et jõulupuu on meie Elise nimi, sest ta võttis köögis Elise käe ja ütles talle: «Oh jõulupuu.» Nüüd lasen ma tal õppida luuletust «Härra Heinrich istus linnupüünisel». Mis linnupüünis on, seda ma ei tea. Teised inimesed, kellelt ma seda küsisin, ei teadnud ka. Härra Heinrich ise on kuningas, nii tuleb lõpuks välja. Ja polegi tarvis alati kõike teada, peab ainult kõike oskama.

Sõin apelsine hommikust õhtuni ja võtsin mõned isegi voodisse kaasa. Siis läks mu kõht rikki. Ma ei saanud enam midagi muud suhu võtta, sest pidin kogu aeg apelsine sööma. Mul on üks läikiv postkaart, mille isa saatis mulle Ameerikast, kui ma ei osanud veel lugeda. Postkaardil sõidab vedur apelsinipuude alt läbi. Kui ma suureks saan, sõidan ka sinna ja võtan ema kaasa. Seisan siis veduri astmelaua ja nopin kiirel sõidul emale apelsine. Ema muidugi nutab, sest et ma olen suures ohus kihutava rongi astmelaua. Isa aga imetleb mind ja tal on hirm hüüda «Tule alla!», sest ma võin siis kukkuda. Võib-olla jään ma ka kuutõbiseks ja see on midagi täiesti iseäralikku. Kõik, kõik apelsinid on väikesed kuud. Koolis laulame alati: «Kuldne kuu, sa loojud vaikselt...» Paljud väikesed kuud lähevad minu kõhtu. Tädi Millie aga ütles, et minu kõhuhaigus tuleb sellest, et ma õhtuti salaja voodis loen. Mõtlesin sellest kõigest, kui ma Toomhotellist trammiga Schweinwaldide juurde sõitsin, et võita endale ägedat Mariat. Jõudsin just õigeks ajaks. Oma batistist kübara andsin härra Schweinwaldi kätte hoiule, proua Schweinwald sidus mulle veel ruttu oma põlle ette — see oli nii pikk, et kukkusin kolm korda maha.

Hobusepabulate leiukohti peab teadma, sest enam ei ole palju hobuseid. Igal pool on autod ja nendelt sõnnikut ei saa. Tõttasin vanasse mõisaõue, Hänschen Lachs samuti. Hänschen Lachs tõttas õlleköögi juurde, mina ka. Meie luurasime hobuseid tagantpoolt ja võitsime kaks korda pangetäie sõnnikuga Ottchen Weberit ja Schweinwaldi Aloisi. Minu ja Hänschen Lachsi vahel polnud asi veel otsustatud ja me tormasime jälle minema.

Me võistlesime teineteisega ägeda Marla pärast ja võistluses ei armastata teineteist ega tunta mingit sõprust. Jooksin vanasse mõisaõue ja mulle tegi viha, et Hänschen Lachs kohe minu järel ka sinna jooksis, ehkki ta oleks võinud otsida enesele teise leiukoha. Minu hea tuttav tööline vanas mõisaõues lubas mulle salaja hunniku hobusepabulaid värava juurde kokku kaapida. Ja ta oligi seda teinud. Mina olin esimene, kes seda hunnikut nägi. Hänschen Lachs aga karjus, et tema olevat seda enne näinud, ja siis tormasime mõlemad vihaselt sinna. Pärast öeldi, et meie olevat hobusesõnnikusse karanud nagu pörsad, aga mitte nagu inimeselapsed. Ükski sõna sellest pole õige. Just hunniku juures pörkasime Hänschen Lachsigi täie hooga kokku ja kukkusime sõnnikuhunnikusse. Otsekohe tõusime jälle püsti ja kuulsime vastikut kisa: meie ees seisis tädi Millie ja tema kõrval seisis minu vanemad, unine tüdruk Letta ja Mitterdankid. Nad tahtsid vaadata kohta, kuhu maja ehitada, ja nägid nüüd hoopis meid.

Muidugi ei saa keegi olla kammitud juustega ja väga korralik ning puhas, kui käib äge võistlus. Mu isa oleks meelsamini teinud näo, nagu ei tunneks ta mind ja nagu poleks ma üldse tema laps. Aga Mitterdankid tundsid mind juba, sest olime koos lõunastanud. Proua Mitterdank ütles: «Kohutav!» ja Letta ei tohtinud mulle lähedale tulla, nagu oleksin ma sülgav laama loomaaiast. Siis hakkas isa karjuma ja mult päriti aru. Mina aga ei öelnud midagi, sest vihasele inimesele ei saagi midagi selgitada, siis muutub ta ainult veel vihasemaks. Hänschen Lachs seisis minu kõrval ja müksas mind trööstivalt vastu säärt. Akki kuulsin ma enda taga vaikset reetlikku sahinat. Pöör-

dusin ümber ja nägin, kuidas Schweinwaldi Alois alatult Hänschen Lachsi ja minu pangest hobusepabulaid oma pange kühveldab. Siis ma ei suutnud end enam vaos hoida. Schweinwaldi Alois tormas minema. Mulle oli nüüd kõik ükskama, ma tormasin talle järele, samuti Hänschen Lachs. Ainult selle rumala pahanduse pärast täiskasvanutega kaotasin ma napilt. Kõik ei läinud ka täiesti õiglaselt. Hänschen Lachs võitis ägeda Maria. Ta pidi Maria aga jälle tagasi tooma, sest koer oli hammustanud tema isa kätt, kui too Hänschenit lüüa tähtis. Niisugune tore loom! Õhtul oli meil kodus suur ärevus. Hänschen tuli oma isaga, kelle käsi oli koerahammustuse pärast kinni seotud ja kes oli väga tõsine. Härra Kleinerz naabrusest oli ka meil. Minu isa oli natuke paremas tujus, sest et härra Mitterdank ei olnud, jumal tänatud, minu pärast mingit numbrit teinud. Seda tegi ainult tema naine — võib-olla saab ka teda kunagi hiljem hammustada lasta.

Siis tehti professor Lachsi värskendamiseks kevadbooli. Minu ema ütles, et härra Schweinwald olevat üsna kaval sell, et oskas lapsi nii hästi ära kasutada. Ja ta oli kurb, et mul on alati rohkem tahtmist abistada võõraid inimesi ja et ma alati liiga laisk olen, kui on tarvis abi oma aias. Muidu ei paneks ta seda sõnnikukogumist pahaks — ega sobigi ajaga kokku, kui laps oleks liiga peen snoob. Härra Kleinerz hüüdis ka, et ta on kurb, kuna ma kunagi tema aiale

ei mõtle. Isa ohkas ja ütles, et tema ei märka minus küll jälgegi kardetavast kalduvusest peenutsemisele ja et ajaga ei passi kokku ka see, kui ma pean ennast üleval nagu naismarkitandi metsik ja järelvalveta laps kolmekümneaastase sõja päevilt. Oleksin tahtnud heameelega lähemalt kuulda, kui ilus elu võis olla nendel lastel. Aga isa lisas ainult niipalju, et ma ei tohi mõeldagi Schweinwaldi hulkuva karjakrantsi majjatoomisele. «See on lausa põrgukoer!» ütles professor Lachs ja kõik vaatasid Hänschenile ja mulle otsa. Meile ei meeldi kunagi, kui meid niiviisi vaadatakse, aga nüüd rõõmustasime, et midagi hullemat ei juhtunud. Olime kõigi vastu kenad, lubasime igati ennast parandada ja laskisime professor Lachsil meie peale kasvatuslikult mõjuda.

Professor ei löö lapsi peaaegu üldse ja mõjub nendele peamiselt kasvatuslikult — sellega, et loeb ette ajalehte. Ja see on kindlasti hoopis parem ja lastele kasvatuslikum kui muud karistused.

Professor Lachs luges meile ette «Õnnetusi ja kuritöid», seda, et politsei on saanud jälile vargale, kes ronib sisse majaakendest, ja et varas peagi tabatakse. See roniv varas oli ka nooruses üleannetu, sattus halvale teele ja nii saigi temast lurjus ja kurjategija. Ta mängib oma eluga ja ronib mööda katuseid. Ükski maja pole talle küllalt kõrge ja ükski sein küllalt sile ja järsk. Professor Lachs luges tõsise ja manitseva häälega, milles kõlas ähvardus, ja vaatas vahetevahel meile otsa. Kõik teised vaatasid ka meile otsa ja noogutasid päid. Meie noogutasime ka ja siis ohkasid kõik ja jõid booli.

Meie Hänschen Lachsi ja Ottchen Weberiga leid-

sime pargi lähedal ühe tühja maja. Seal mängime nüüd iga päev ronivat varast. See on väga tore — meil pole juba kaua aega enam nii põnevat mängu olnud. Hiljuti ronisime Ottchen Weberiga mööda vihmaveetoru kuni kolmanda korruseni ja Hänschen Lachs kukkus eile teise korruse aknast alla, kusjuures tõmbas rumala peaga oma püksid lõhki. Ka äge Maria elab nüüd meie majas, aga keegi seda veel ei tea. Tegin talle aseme pööningule ja toon talle Breueri võõrastemajast iga päev konte ja toitu. Saan seda sealt nii palju kui tahan. Lõuna ajal, kui majas kõik magavad, toon Maria alla ja jooksen temaga staadionile. Ta kuulab täiesti mu sõna. Aga majas on juba koera haukumist kuulnud ja keegi ei saa aru, milles asi seisab. Ma ei taha enam elada ilma ägeda Mariata ja mul on juba plaan valmis, kuidas ta mulle jäetakse. Kõigepealt ronime pimedas koos Hänschen Lachsi ja Ottchen Weberiga meie korteri ümber ringi ja teeme akende taga kahtlasi hääli, nii et nad peaksid meid ronivateks varasteks. Pärast seda tulen ma rahulikult tuppa ja loen lehest ette, et ainult terava kuulmisega valvekoer võib inimeste elu kindlustada. Tädi Millie ja ema on sellega kohe nõus ja räägivad ka isale augu pähe. Siis toon ma ägeda Maria kui perekonna päästja välja ja ütlen, et ma dresseerisin teda juba Schweinwaldide juures. Ma dresseerin teda tööpoolest tähtsate juhtumite jaoks. Kavatsen teda varsti kooli kaasa võtta, koos temaga direktriksi juurde minna ja küsida, kas ma saan järgmisse klassi. Direktriis hakkab muidugi kohe seletama, et ma pole selleks veel küllalt küps, et mu käitumine on võimatu ja et mu hoolsus jätab soovida ja... Mina aga annan ägedale Mariale väikese

müksu, ta läheb kohe kurjaks, ajab karvad turri, uriseb kui hull ja lõgistab hambaid. «Oh sa mu kallis, kallis hea virk laps,» hüüab siis direktriss kohe, «ära üldse muretsegi. Muidugi saad sa järgmisse klassi!» Tahtsin juba ammugi, et mul oleks siisuguste juhtumite jaoks kuningatliiger või lõvi, aga äge Maria oskab veel metsikumalt ja kohutavamalt uriseda kui lõvi ja ta välimus on palju-palju kurjem ja kardetavam.

Ma võlun välja tõe

Kasigu nad minemal Tahan, et tädi Betty ja täditütar Liina läheksid meilt ära. Meie Elise ütleb ka, et nende auerbahlastega on võimatu koos elada. Kui mõelda, et Auerbachis on koos ainult siisugused inimesed, siis alles saad aru, kui hea on elada teistes paikades.

Tädi Millie, kes on minu ema õde ja temast palju vanem, elab meie juures. Tema ongi selles süüdi, et tädi Betty ja täditütar Liina Auerbachist meile kutsuti. Nende pärast on mul terve suvistepühade koolivaheaeg mokas. Nad ütlevad, et minu täditütar Liina on eeskujulik laps ja peab olema mulle hiilgavaks ja innustavaks eeskujuks. Nüüd magame koos minu toas. Ta on juba kolmeteistkümne aastane ja näeb välja nagu kaelkirjak meie loomaaiast. Nii väga pikk ja kõhn on ta oma kõike kuulvate kikkis kõrvadega ja pruunide pungis silmadega. Ainult ilusat tähnilist nahka tal ei ole. Tädi Millie süü pärast rikub see kaelkirjak nüüd terve mu elu ära. Ta õmbleb kogu aeg välja padjakatteid oma emale — ja mina pean sedasama tegema, kuna mind muidu peetakse südametuks. Kõik räägivad, et ma pean lõpuks saama tütarlapsele kohase kasvatuse.

Lõunalauas keerutab kaelkirjak oma käsi nagu korgitõmbajaid üht- ja teistpidi, vaatab siis minu omi ja hüüab ehmunud häälega: «Oh sa issand! Ma ei saa süüa, kui näen sinu määrdunud sõrmi!» Minu käed on juba kord niisugused, et nad alati määrduvad. Pesemine ei aita siin midagi. Peale selle põrnitab kaelkirjak kogu aeg minu taldrikusse. Iga suutäie juures on mul hirm, et ma võin alla neelata tema silma, mis sellest põrnitamisest minu taldrikusse kukub.

Ma vihkan seda, et ta kogu aeg mind vahib. Ma ei või nimelt süüa lihakamarat ja pekki, samuti läikivat heeringanahka. See on mulle nii vastik, et ajab iiveldama, kui suhu satub. Täiskasvanud ütlevad, et ma pean sellest üle saama, et ma ei tohi kallist jumalaandi raisata, et teised vaesed lapsed oleksid õnnelikud, kui nad nii head toitu saaksid. Ja tingimata tuleb taldrik tühjaks süüa. Seejuures pannakse mulle taldrikule seda, mida ma üldse ei taha. Isa ei sööks iialgi oma taldrikut tühjaks, kui sellele pandaks terve kuhi porgandeid, vaid tal läheks süda täis. Ta vihkab porgandeid ja seepärast saab alati eraldi kapsarulle, kui meie porgandeid sööme. Mina aga vihkan samamoodi pekki. Ma löikan selle alati salaja küljest ära ja lükkan lõpuks noa ja kahvli alla peitu. Kuni viimase ajani ei olnud seda keegi kunagi märganud.

Nüüd aga jõllitab see kaelkirjak minu taldrikule ja ütleb: «Aga sa peitsid selle nii hea ja maitsva pekitüki noa ja kahvli allal!» Ja siis ohkab tädi Betty minu emale: «Kullake, on sinu väike aga ära hellitatud. Minusugune lesknaine ei saa seda küll endale lubada, et oma lapsi niiviisi hellitada. Meil pole nii palju pekki, et võiksime seda solki

visata.» Kõik vaatavad mulle otsa ja ma pean pekki sööma. Ma katsusin süüa, tahtsin seda teha, kuid mind ajas iiveldama ja mu silmad valgusid pisaraid täis.

Siis ütles kaelkirjak: «Noh, aga nüüd söö ilusasti kõik ära.» Mina aga võtsin järelejäänud pekitüki taldrikult, viskasin üle laua kaelkirjakule otse näkku ja kisendasin, et ma ei taha head pekki lasta solki minna, aga ma ainult ei taha seda süüa. Ja ma ei sööks seda ka siis, kui oleksin vaene nälgiv laps. Ma karjusin, et tädi Betty pole ühtigi nii vaene, aga vana Kaltsu-Marjenn, kes kogu aeg kaltse korjab ja pühkmekastides tuhnib, on vaene. Tema on kindlasti tihti näljas. Aga ma ise nägin, kui härra Meiser tahtis talle taldrikutäie karploomi anda, sest et Meiseritel oli neid nii palju, et läksid pahaks. Kaltsu-Marjenn raputas siis ägedalt pead ja ütles, et seda kraami ta ei söö, ka siis mitte, kui härra Meiser talle selle eest kümme marka pakuks. Härra Meiser ei saanud sellest aru, sest temale on karploomad kõige suuremaks maiusroaks. Ta mõtles, et Kaltsu-Marjenn on peast segaseks läinud ja et tal on toidupoolist hoopis rohkem kui üldiselt arvatakse.

Ema ütleb, et ma pean sööma selleks, et tugevaks saada. Ma tahaksin hullupööra hirmus tugev olla ja kujutan mõnikord endale ette, mis siis juhtuks. Siis võiksin mägedes kaljupankasid ühest kohast teise loopida, võiksin oma isa ilma pikema jututa ühe käega toast tuppa kanda, võiksin vangimaja uksi lahti murda, võiksin tänaval kolmekümne lapsega võidelda, võiksin tiigrite ja lõvide seljas läbi linna ratsutada, võiksin kihutavaid autosid kinni pidada, neile vastu hüpatēs, võiksin pesumasina pliidile tõsta, ilma et emal tarvitseks

mind aidata. Ma olengi juba üht-teist teinud, et tugevaks saada. Leidsin tädi Millie öökapist «Idamaa jõupille». Neist süön ma ikka vahetevahel salaja mõned ära.

Sel päeval lõunalauas öeldi mulle veel, et ma olevat ääretult valelik kasvatamatu laps ja mind saadetud ilma magustoiduta söögitoast ära karistustootama. Läksin kööki Elise juurde. Tema andis mulle pudingi ülejäägi ja me laulsime koos kahel häälel toredat laulu «Ma lasksin hirve suures laanes...» See on ühe väga kena politseiniku lemmiklaul. Teistele politseinikele, kes ennast tähtsaks teevad, laulame me Hänschen Lachsiga alati: «Seal seisab kordnik, seal seisab kordnik, kes kogu päev midagi ei tee...» Siis politseinik vihastab ja me jookseme ruttu ära. Elise politseiniku nimi on Erich ja Elise käib temaga. Elise ütles, et ta läheb tuleval pühapäeval Erichi vanemate juurde Grevenbroichi nendega tutvuma. Ma küsisin, kas politseinik ei võiks lihtsalt tädi Betty ja kaelkirjaku kinni võtta ja Auerbachi tagasi saata ja teha samuti ka tädi Milliega. Elise ütles, et tema sooviks seda ka. Siis ta aga raputas pead, nii et ta väikesed pruunid lokid siia-sinna tuiskasid ja ütles, et selleks on tarvis kahjuks ametlikku käsku.

Kui vastik on ikka elu! Öhtuti ei saa ma enam voodis salaja lugeda. Kaelkirjak jälgib mind hooliga. Juba võeti mult ära suurepärase indiaanlastejutt «Valge naise skalp». Mulle laenas selle Hänschen Lachs, ta ise sai selle Ziskorni Mathiaselt ja Mathiasel oma polnud see ka. Nüüd ma kaotan oma suguharu au, kui ma seda juttu tagasi ei anna. Kaelkirjak loeb mõnikord raamatut «Punapäine komteš, millal kõneleb su süda?»

Tahtsin selle sisse vehkida ja anda Hänschen Lachsile «Valge naise skalpi» eest. Aga see on nii loll ja igav raamat. Indiaanlastest seal ei räägita, samuti mitte inimsööjatest, kuu-haldjatest ega metsloomadest.

Tädi Betty ütles, et meie Elise on uudishimulik ja laisk. Elise aga ütles, et kaelkirjak on õel ja kaval laps, et tädi Betty on kade tüüp ja teeb tädi Milliega rääkides minu vanemate kohta alatuid märkusi. Ema ka ükskord nuttis ja kaebas isale: «Oh, armas mees, ma ei suuda neid Betty alatise teravusi enam taluda.» Isa arvas, et naissoost inimestel olevat juba loomupoolest üksteise suhtes vaenulikke kalduvusi, mis alatasa välja löövad. Seda leian mina ka, kui näen, kuidas vastikul proua Meiseril, Knollil ja preili Löwenichil alati alatused minu vastu välja löövad. Ja minus lööb ka alati midagi nende vastu välja. Kuid ema ja Elise vastu ei löö minus midagi välja — ja nemad on ju ka naissoost.

Elise ütleb, et kogu majal lasub nagu sünge koorim ja kui need auerbahlased jäävad meile veel kümneks päevaks, siis juhtub mingi kohutav õnnetus. Selles ei ole enam mingit kahtlust, sest Elise nägi veel halba und — purunenud supitirinat ja kärbinahka mähitud hallitanud leiba. Elisel on ehtne egiptuse unenägu deselektaja, kust saab iga unenäo tähenduse kohe kätte.

Mina hoidsin ära selle kohutava õnnetuse, mis kümne päeva pärast pidi tulema. Tegin nii, et see juhtus varem ja et auerbahlased ruttu ära sõitsid. Ja see juhtus nii.

Ema korraldas tädi Betty auks väikese peo, et tema parema tahtmise kohta ei saaks keegi midagi ette heita. Ta ütles Elisele: «Näeme vaeva ja

teeme kõik kõige paremini. Valmistame täidetud tuvisid, sest toit olgu kerge. Minu meheõe seedimine on väga õrn.» Ja nii nägid nad tundide kaupa köögis vaeva. Isa tuli punkti pealt täpselt töölt koju, sest et meeste ülesanne on valmistada valdmeisterbooli.

Peol olid tädi Betty, tädi Millie, härra Kleinerz naaberkorterist ja onu Halmdach, kes on minu isa onupoeg. Tädi Millie ei või teda sallida, sest ta tuli kord tuhkapäeval meile ja jäi kohe meie heleda siidsohva peale magama nii nagu ta oli — nokkmüts peas ja porised saapad jalas. Mul jooksis ärevusest ja rõõmust kanaanahk üle ihu, sest ma vihkan seda sohvat, millel võivad istuda ainult külalised, ja sedagi ei nähta heameelega. Kui ma ainult vaatan selle sohva poole, siis juba kisatakse, nagu oleksin ma selle ära määrinud või siidriide ära hõõrunud. Kord tõi meile Christinchen Moosbachi ja veel paar last, sest ema ja tädi Millie olid linnas uusi hügieenilisi korsette ostmas. Niisugune tegevus kestab ju kaua. Ma unistasin ainult sellest, et nad ei tooks mulle jälle midagi õudset: hõõruva täisvillase pihiku või eriti mugavad kingad, millega ma ei saa joosta ja mille üle teised lapsed ainult naeravad, või hügieenilise praktilise vahariidest põlle kooliskäimiseks, mida ka ainult naerdakse, või hügieenilise praktilise korseti keha sirge hoidmiseks. Ema ja tädi Millie ütlevad, et nad ostavad armastuse pärast, aga kõik see hügieeniline ja praktiline, mida nad toovad, valmistab mulle kohutavat piina. Nad ei saa aru, kui vastik tunne on minna kooli ainukese lapsena, kes kannab vahariidest ja flanellist valmistatud praktilist ja hügieenilist vihmakapuutsi, kusjuures ühelgi teisel pole

midagi nii koomilist. Vihm ei tee mulle midagi, aga see kapuuts rikkus tuju. Ja kui ma pidin selle halva ilmaga pähe panema, võtsin ma ta kohe ära, kui majast väljusin, ja toppisin koolikotti. Pealegi pidin trammipeatuses hirmu tundma selle ees, et keegi võib mind näha palja peaga vihma käes. Ja kui kapuuts koolikotis natuke ära kortsus, tehti mulle etteheiteid, et ma ei hoia oma kalleid asju, et vaene isa peab suure vaevaga selleks raha teenima ja et iseenestele ei saa nad kunagi midagi niisugust lubada. Ma sooviksin, et neil poleks üldse võimalik minule midagi lubada. Pealegi tahetakse alati, et ma veel tänulik ja rõõmus oleksin, kui mulle midagi niisugust ostetakse.

Kui ema ja tädi Millie tookord linnas olid, viisin ma Christincheni ja teised lapsed võõrastetuppa ja panin kõrvuti siidsohvale istuma, sest et ma tahtsin neile midagi meeldivat teha. Lapsed istusid siidsohval ega olnudki eriti õnnelikud. Nad ootasid, et ma mõtlen välja mõne mängu või teen fookust. Siis tuli tädi Millie ootamatult koju ja tardus kohkumisest. Lapsed ei saanud millestki aru, sest ma ütlesin neile, et mu isal on sada sohvat, et nad võivad rahulikult sellel sohval istuda ja selle isegi ära lõhkuda, siis ma lubasin teha midagi erakordset ja võib-olla isegi kroonlühtriga kiikuda. Minu meelest oli ilus, et nii palju lapsi istus korraga sellel rumalal surnud sohval. Tädi Millie meelest ei olnud see ilus ja mind koheldi pärast nagu seda kurjategijat, kes rüvetas valjusti naerdes ära ühe altari. Nii oli kirjutatud misjonijalehes, mille tellimist tahab isa ikka ja jälle kokkuhoiu pärast katkestada. Tookord lebas onu Halmdach täiesti muretult sellel

siidsohval. Ta ütles, et pole pärast karnevalilau-
päeva üldse voodit näinud ja et nüüd on tal tar-
vis vaikust ja kakskümmend marka. Ja üsna hil-
juti tahtis ta meie konjakipudeli tühjaks juua. Isa
polnud kodus ja tädi Millie ütles, et meil ei ole
kahjuks korgitõmbajat. Siis ütles onu Halmdach
selge sõnaga, et see ei tee viga, et tal ei ole küll
palju andekust, aga ometi on talle looduse poolt

kaasa antud võime avada iga pudelit tavalise küü-
neviiliga. Ja ta tegigi seda. Pärast joonistas ta
uuele valgele laudlinale tädi Millie nagu puhkiva
auruturbiini. Siis sai tädi Millie vihaseks ja onu
Halmdach hüüdis, et kui tal oleks auto, asetaks ta
tädi Millie talismanina radiaatori korgile — siis
jookseksid kõik liikluspolitseinikud laiali. Aga
igal juhul peaks see olema väga suur ja tugev
auto või parem juba tank.

Tädi Millie ei või sallida ka seda, kui keegi nime-
tab teda suure mastaabiga naiseks, sest see tähen-
dab paksu ja suurt naist, kes sööb tõsise ja
pahura näoga pärastlõunati kohvikus üle viie hol-

landi kirsitordi viilaku rõõsa koorega, et maha võtta, kuna arst ei luba tal rasvast kastet ja suppi süüa. Tädi Millie ütles kord, et tal on põhiliselt õrn hing nagu kartlikul linnukesel ja vastuvõtlik, paindlik loomus nagu nõtkel eefeul. Seepärast ei või ta sallida, kui onu Halmdach ütleb: «Kuule, Millie, su taguots on nagu Friedrich Suure aegsel lahinguratsul.»

Minule meeldib onu Halmdach väga. Ta joonistab ajalehtedele naljakaid pilte ja kinkis mulle kord karbikese, millest kurat välja kargab.

Pärast pidusööki istusime kõik elutoas. Kaelkirjak ja mina tohtisime ka seal olla ja väike portveini-klaasitäis booli anti meile ka. Meid lubati kella üheksani üleval olla, aga juba ammu enne seda tegin ma suure pahanduse.

Kõik olid üksteise vastu viisakad, nagu oleksid nad alles nüüd tutvavaks saanud. Läbi kardina paistis kollane kuuvalgus, ema asetask vaasi kanikestega lauale õitsva mandlipuu kõrvale, mille härra Kleinerz oli toonud, sest et üle kõige meeldivad mu emale mandliõied. Need tuletavad talle alati meelde tema esimest ballikleiti, mis oli ka nii roosa ja rõõmus. Surmaputke peab ema halvaks ja inetuks, sest et see on mürgine. Mina aga pean surmaputke niisama ilusaks kui priimulat ja halb ta ka ei ole, sest et ta ei tee kellelegi midagi ega mürgita ka teisi surmaputki ega teisi lilli, mille kõrval ta kasvab. Ainult süüa ei saa teda nagu spinatit, aga ega enamikule inimestest ka ei meeldiks, kui neid läbi hakklihamasina aetaks ja spinatina söödaks.

Kui ema saab kingiks potililli, siis võtame alati paberi, mis seal ümber on, ära ja istutame lilled meie aeda. Ema ütleb, et siis nad elavad kauem

ja tunnevad ennast paremini. Kuid mõnikord närivad nad ikkagi ära. Lillepoti ümbert võetud pabereid kanname me Hänschen Lachsiga mõnikord nagu kroone, kui me India kuningaid mängime ja oma riike valitseme.

«Kui õrn kevadelõhn!» ütles tädi Millie. «Sa lubad, Betty?» ütles isa, valas tädile booli ja süütas sigari. «Täna väga, Victor,» ütles tädi Betty ja kohendas oma soengut. «Sinu majas valitseb kosutav rahu, Victor. Sinu naisuke on armas inimene, kuigi mulle näib, et ta on pisut pillaja.» «Joo oma klaas tühjaks, Betty,» ütles isa. Mul oli süda täis, sest tädi Betty ütles emale, et Elise varastab. Ema just enne seda kiitis köögis Eliset selle eest, et ta oli olnud nii virk ja püüdlik. Ema käskis Elisel võtta ka enesele täidetud tuvisid, palju kooke ja kõigest küllalt, nii et Erichile ka jätkuks. Et kui juba, siis juba. Aga pärast seda sosistas tädi Betty koridoris salaja minu emale: «Oled liiga helde, kullake. See tüdruk võtab endale nagunii sinu selja taga küllaltki palju.» «Miks ta peab siis just minu selja taga võtma, Betty, kui ta võib minu silme ees võtta nii palju, kui tahab?» küsis ema ja lisas: «Ta on ju veel päris laps. Loodan, et ma tal lõbu ära ei rikku nud. Minu kasvatamatu tütar tahab ka parema meelega neid õunu, mis ta sahvrist näppab, kui neid, mida talle antakse!» «Vabanda, kullake, aga niisuguste originaalsete vaadetega võid välja jõuda väga kaugele,» sosistas tädi Betty, «kui ta sul viimaks veel mõne teemantsõrmuse ära varastab...» Ema hakkas vaikselt naerma: «Kuidas mõne, Betty? Mul on ainult üks teemantsõrmus. Rohkem mul neid pole ja pole tarviski.» Tädi Betty jõi oma klaasi tühjaks, haaras tuge-

vasti ja kindlasti ilma armastuseta mu põsest kinni ja ütles: «Sinu tütrekene on ennast märgatavalt parandanud, kallid vend, täditütrecese eeskujul on talle hästi mõjunud. Sinu tütrekese pärast tahan ma ohvri tuua ja jääda Liinaga siia elama.» Ehmusin surmani.

Onu Halmdach tuli isa juurde ja tahtis saada konjakit või vägeva kahekordse napsi, sest tema booli ei seedi — abielumehed ei oskagi korralikku booli segada. Isa ütles vaikselt, et ta tuleks pärast heameelega onu Halmdachi ja härra Kleinerziga välja ja teeks kannu õlut. Ometi on onu Halmdach mõnikord pööraselt meeleheitel ja ütleb, et ega see joomine head ei too, et sellest tulevad ainult sigadused ja hingepiinad, et kõik vaevaga teenitud pennid lähevad kuradile ja et ta ei võta enam tilkagi suu sisse. Aga pärast unustab ta selle kõik jälle ära, kui tal enam nii paha ei ole. Tädi Millie lõi härra Kleinerziga kokku ja hüüdis: «Oih, ma võin niiviisi vintigi jääda!» «Siis sa räägid meile kõigile tõtt, Millie,» hüüdis tädi Betty. «Kas pole tõsi, onupoeg Halmdach, et lapsed ja purjus inimesed kõnelevad alati tõtt? Nii ütleb ju ka rahvatarkus?» «Vana pipratoos!» sosistas onu Halmdach isale. «Kui see õnnetu kahel jalal liikuv sapipõis hakkab targutama rahvatarkusest, siis on tal nii loll nägu, et ma lihtsalt kaastundest pean käituma psühhoanalüütiliselt ja kinkima talle kimbu lilli. Aga olgu sulle teada, et mina olen purjus peaga väga hästi valetanud.» Siis tuli mulle mõte, et kui laps neile tõtt räägib, ei usu nad teda kunagi ega lase isegi lõpuni kõnelda. Seepärast tahtsin vähemalt ükski kord elus joobnuna tõtt öelda. Ma tean väga hästi, missugused joobnud inimesed on. Tean seda Lebrechti

kaudu, kes elab meie vastas ja kelle eesnimigi on Pankratius. Mulle meeldib niisuguseid eesnimesid mõnikord omaette valju häälega öelda ja siis need maitsevad mulle nagu salapärased koogid. Ma süön neid ja seejuures tuleb mul hirmus palju mõtteid pähe. Meil Kölnis on ju ka Mauritiuse käik ja Mauritiuse tänav ja kui ma trammiga sõidan, ootan alati, et konduktor hüüaks sõna «Mauritiuse» — see rõõmustab mind niisamuti ärevalt nagu lokkide, lillede ja sametpaelte bukett. Kooli minnes on mul tarvis sõita ainult kuni ooperiteatrit, aga ma sõidan mõnikord just sellepärast ühe peatuse edasi, et tahan kuulda, kuidas konduktor hüüab: «Mauritiuse käik». Mõnikord ta ei hüüa ja siis ma lähen trammist maha ja loen tänavasilti, kuni mu silmad seda nimetust kuulma hakkavad.

Lebrecht longib ühest kõrtsist teise, joob kadaka viina ja vaarub siis tänaval nii, et vaevalt jalul püsib. Lapsed jooksevad ta kannul. Tema jalad nõtkuvad, ta jõllitab silmi ja tema naisel pole midagi head oodata. Mõnikord jääb ta paigale seisma, sirutab käe välja ja sõimab ja sõimab ja ähvardab ja ähvardab, siis komistab, kukub maha ja peab jälle kõnet. Ta silmad on pimedad, ta ei näe midagi, aga ta teab, et lapsed on lähedal. Ta räägib taevasse ja õhku, lastega ta ei räägi. Kõik on nii nagu müristamine. Lebrecht on aeglane müristamine. Ta ütleb kõik välja, mida parajasti tahab.

Ma teadsin, missugused on joobnud inimesed, ja ma tahtsin, et tädi Betty kaelkirjakuga ära sõidaks. Seepärast ma tegin ennast joobnuks, lasksin oma liikmed lõdvaks, nagu vastikus ravivõimlemise tunnis olin õppinud, ja kukkusin põran-

dale. Tõusin siis jälle üles, vaarusin sinna-tänna, näitasin seisma jäädes käega kaelkirjakule, oigasid ja vangutasid pead — täpselt nii nagu Pankratius Lebrecht.

Kõik kargasid püsti ja vaatasid mulle otsa. Mina aga ütlesin tuhmi häälega: «Ta on paha, täditütar Liina on paha. Tädi Betty on ka paha. Ta ütles, et minu ema raiskab raha ja et niisuguse naiseiga võib isa alla käia. Ja tädi Betty ütles veel, et minu emal ei olnud vaesuse tõttu võimalik ühtki teist meest saada, muidu poleks ta iialgi abiellunud niivõrd hoolimatu ja südametu türanniga nagu

minu isa. Seda kõike rääkis ta tädi Milliele. Elise kuulis seda ja mina kuulsin ka. Ja kui meil hiljuti oli lõunaks ainult kapsasupp ja muud midagi, siis ütles tädi Betty, et tema lihase venna majas tahtakse vaesust simuleerida. Ja alles nüüdsama ütles ta, et minu ema tahab oma täidetud tuvidega vaese lesknaise ees uhkustada, ja päranduse jaotamisel olevat teda ka petetud ja pitsist rinnahoidja olevat meestele ahvatlev. Ja nad ütlesid veel, et Elise varastab — seda ma räägin ka Erichile, seda ma räägin politseinikule... Laske mind lahti, laske mind ometi lahti! Ma tahan... Ma räägin kõik politseinikule ära, ma...» Joobnu peab ju ikka lõpuks ühtesid ja samu sõnu ajama. Kõik askeldasid minu ümber. Kukkusin jälle põrandale ja tegin ainult veel «lalalala». «Ta on hullumeelne,» kisendas tädi Betty isale ja: «Oh, häbi! Ah, kui kurb!» ja: «Victor, meie perekonnas pole ialgi vaimuhaigusi esinenud.» «Joobnud,» oigas tädi Millie ja tal oli kindlasti kohutav hirm, et ma ka temast rääkima hakkan. «Meeltult purjus! Issand hoidku! Vaene laps...» hüüdsid kõik. «Ei saa olla,» sõnas onu Halmdach, «tüdruk pole mingil juhul lihtsalt purjus — tal on tüüpiline deliirfumihoog. Suurepärase!» «Aga ta pole ju oma klaasist tilkagi joonud,» ütles äkki tädi Millie tuhmi häälega. «Tüdruk on juba loomu poolest kurjategija, ta simuleerib.» «Aga paistab, et ta rääkis tõtt,» tähendas äkki härra Kleinerz. «Ma armastan seda last — ta on tark ja aitab mind alati.»

Mõtlesin, et isa lööb mind, et kõik löövad mind, aga isa hakkas pahandama hoopis tädi Bettyga, tädi Betty aga tädi Milliega ja tädi Millie omakorda Elisega, kes tõi parajasti keeksi. Mina ei

saanud kahjuks üldse keeksi võtta, sest pidin joobnuna põrandal aelema.

Täiskasvanud unustasid mu täiesti ja võib-olla oleks mind surnuks tallatud, kui ema ja härra Kleinerz poleks mind toast ära kandnud. Jäin täiesti vait ja kangestunuks. Tahtsin kogu aeg, et kõik läheks hästi, aga ma ei teadnudki enam, mis pidi hästi minema ja mida ma õieti tahtsin.

Ema nuttis ja tahtis kutsuda meie arsti Bohnenschmidt, sest ta arvas, et ma olen joobnud ja vaimuhaige. Siis sain ma otsekohe terveks ja suudlesin ema. Ema viis mu voodi, me palvetasime ja siis tuli Elise. Laulsime temaga: «Ma lasksin hirve suures laanes, ma põdra tapsin seal, ma kotka lasksin taevakaarelt ja pardi järve peal...» See kotka koht on kõige ilusam, seal me alati nutame ja laulame valjusti nagu mehed ja nagu metsikud kõlavad trompetid.

Siis tuli jälle ema ja ütles: «Miks sa laulad nii tooreid laule? Sulle ju loomad meeldivad. Miks sa tahad neid kõiki maha lasta?» Aga ma ei ole ju kedagi maha lasknud. Tahtsin ainult valjusti laulda. Ja suurepärasest kotkast, kes lendab taevakaarel, armastan ma ka. «Elise,» ütles ema, «minu meheõde sai telegrammi, ta peab oma tütreaga kohe muretsema pileti Leipzigi rongile magamisvagunisse. Meheõde soovib, et te aitaksite tal pakkida. Ma ise aitan ka. Ega te väsinud ei ole?» «Oh, ma aitan neid väga hea meelega,» ütles Elise väga õnnelikult ja rõõmsalt.

«Jää nüüd magama, mu väike saatan,» ütles ema mulle, «ära ainult arva, et sinu hirmsat kasvatamatust niisama jäetakse.» Siis otsis ta kaelkirjaku asjad kokku ja — jumalale tänu! — suud-

les mind veel kord, et ma rahuneksin ja näeksin head und. «Jää nüüd magama.» Aga ma olin nii erutatud, et mulle ei tulnud und. Pidin mõtlema kaelkirjakule, kes sai nüüd sõita magamisvagunis. See on voodi, mis kogu aeg sõidab. See on kõige toredam, mida ma üldse oskan mõelda. Ma ei ihalda midagi nii väga, kui kas või ükski kord oma voodiga sõita — ruttu ja libedalt läbi kõikide tänavate, mäest üles ja alla, üle orgude ja mägede. Ja siis ma unistasin, et lendan oma voodiga aknast välja — ikka, ikka kõrgemale, kuni pilvedeni. All on majad, tuled ja rongid vooditega, mis sõidavad. Kaelkirjak ka sõidab. Aga mina lendan oma voodiga, lendan... lendan...

Tädi Millie hakkab mehele minema

Viimane kui üks inimene räägib, et tädi Millie on juba liiga küps. Keegi ei suuda teda enam taluda ja me ei saa temast iialgi lahti, kui ta mehele ei saa. Elise ütleb, et iga naine peab minema kord mehele, kes on siis päriselt tema oma. Mina pean ka kunagi mehele minema, midagi pole parata. Isa on ema oma, tädi Milliel ei ole isaga midagi tegemist, ehkki ka tema elab meie juures. Ja meie lapsed oleme ka ema omad. Mind poleks tädi Millie endale kingituseks tahtnud — ma ei oleks ennast talle kinkida lasknudki —, aga minu väikest venda tahaks ta küll, kui poiss ei karju ega tee ennast märjaks. Korter on ka ema oma, tädi Milliele ei kuulu midagi. Aga ta tõreleb minuga, kui ma midagi ära lõhun, tahab mind kasvatada ja kaebab ühtelugu minu peale. Häda kohe temaga. Ma ei teagi, kuidas abiellumine õieti käib. Mu sõbratar Elli Puckbaum ütleb, et siis tuleb ennast võõra mehe ees paljaks võtta. Ma ei saa seda uskuda, mina häbeneksin hirmsasti ja Elli Puckbaum tahaks ka parema meelega taevaseks pruudiks saada — siis pole tarvis midagi niisugust teha, vaid tuleb hoopis rohkem ennast riidesse panna.

Nüüd rääkis mele Elise mulle midagi hirmus tähtsat, nimelt, et tädi Milliele saadetakse ajalehekuulutuse peale palju mehi valikuks. Keegi ei tohi seda teada. Tädi Millie hoiab kõike salajas, aga Elise teab kõik ja rõõmustab meeste pärast. Me hoiame mõlemad põialt, et nad meilt tädi Millie ära viiksid. Tädi oli kirjutanud ajalehele: «Südame kutse. Nooruslik neljakümneaastane lõbusa loomuga Juno tüüpi õrna ja tõsise hingega loodusearmastaja brunett neiu, kellel on väike varandus, soovib tuua soojust ja päikesepaistet kindlustatud positsiooniga ausa idealisti üksikusse ellu.» Elise ütleb, et tema küll ei suuda ette kujutada, et niisugune irisev tülinorija peab ennast lõbusa loomuga inimeseks, aga võib-olla muutub ta meeste juuresolekul ja on päris magus ja päikesepaisteline. Naiste juures on ju kõik võimalik.

Elise tahab ka, et tädi Millie majast ära läheks, sest tädi kontrollib teda alatult ja ajab ühtelugu taga. Selle eest aga loeb Elise salaja neid kirju, mis ajalehekuulutuse peale tulevad, ja räägib neist minule, mina räägin neist naabrihärri Kleinerzile, härra Kleinerz räägib emale ja ema räägib isale. Keegi ei usu, et on olemas mees, kes tädi Milliet tahaks. Aga kogu maja on lausa ärevil ja erutatud. Ühtepuhku ostab tädi Millie pluuse, lindikesi, kraesid ja uusi tallatugesid lampjala tarvis.

Igaüks pidi märkama, et tädi Milliega on midagi naljakat lahti. Ja viimaks rääkis ta ise ka emale kõik ära, sest et härra Lothar Broselius tahtis pärastlõunal, väga sündsal ajal, meile tulla, et tädi Milliet silmast silma ja suust suhu tundma õppida. See härra oli tädi Milliele kirjutanud ja

oli ideaalidega üksik lesk, veel üpris ergas ja sügavate vaimuannetega. Elisel kästi keeta puhast oakohvi ilma lisanditeta ja pudel vana konjakit toodi puhvetikapist välja, nii et ma hakkasin kartma.

Ema oli nimelt seda vana konjakit alati hoidnud ja varunud erakordsete juhtumite jaoks. Kuid kord oli see erakordne juhtum juba onu Halmdachi tõttu esinenud. Too tuli kord meile. Kedagi polnud kodus peale minu. Alati, kui onu tuleb, küsib ta: «Ega teil majas midagi mõistlikku juua ei ole?» Ema ja tädi Millie ei taha ialgi, et ta midagi saaks. Aga seekord lubas onu Halmdach mulle, et ta viib mind õhtul tõelisse suurde tsirkusse — ta saab ju igale poole sisse, sest et ta joonistab ajalehtedele. Siis ta lubas mulle veel jalgpalli kinkida ja alatut preili Löwenichi meie tänavalt saatana maskiga ehmatada. Ma tahtsin ka, et onu Halmdach minuga mängiks ega ära ei läheks, ja seepärast tõin ma salaja ema puhvetist selle vana konjaki pudeli. See oli juba avatud ja üks klaas oli prooviks ära joodud. Konjak oli mitu aastat vanem kui mina. Ma ei tahtnud lubada onul kõike ära juua, aga tema lihtsalt jõi kõik ära ja mul oli suur hirm. Siis me laulsime kahekesi kõva häälega ja väga ilusasti: «Siis kui metsas öitseb kibuvits, kibuvits...» Pärast kallasin ma meeleheitel köögis pudelisse külma teed. Teel on ju sama värv mis konjakil. Siis panin pudeli puhvetisse tagasi.

Nüüd pandi see pudel härra Lothar Broseliuse jaoks lauale — kuidas saab see hästi lõppeda? Nartsissid pandi ka lauale. Tädi Millie pühkis juba sajandat korda kõigilt mööbliesemetelt tolmu. Elise ütles ka kohe: «Just nagu meesterahvas seda

vaataks! Ainult naised võivad niisuguse labasusega hakkama saada.»

Tädi Millie pani oma tumesinise siidkleidi selga. Ema ütles, et see läheb talle paremini kui lilleline. Siis ütles tädi Millie, et ema tahab teda vanemaks teha, ja ta võttis tumesinise kleidi seljast ja pani lillelise selga. Siis aga võttis jälle lillelise seljast ja pani tumesinise selga — ühtepuhku edasi ja tagasi. Pärast seda ta nuttis, minu vanemate suur peegel magamistoas lõi ülalt kuni alla tuhmiks — nii väga hingas tädi Millie sellele peale. Mu ema käed värisesid ja mul kästi lõpetada vilistamine, sest uksekell helises. Nüüd karjusid kõik nagu hullumeelsed. Elisel kästi ruttu veel üks valge pitskrae ära triikida ja samal ajal avada uks. Mina tahtsin seda teha, aga kõik pistsid kisen-dama, et mina pean ennast igal juhul eemale hoidma, sest üksnes minu juuresolek võib iga õnne juba eos surmata. Siis ma läksin elutuppa ja vaatasin läbi lukuaugu, mis võõrastetoas juhtus. Pidin ju ometi teadma, mis selle vana konjakiga saab ja kas me vabaneme tädi Milliist.

Elise läks ust avama ja kisa magamistoas lõppes. Võõrastetuppa tuli üks ümmargune mees üsna lühikeste jalgadega. Kus ta kõht lõppes, seal olidki juba kohe jalad. Ta hõõrus käsi ja vaatas rahulikult pilti seinal, mille onu Halmdach oli kunagi minust maalinud ja millel ma näen välja nagu mu

ema siis, kui ta mõnikord näeb välja nagu mina. Keegi poleks märganud, kui ta oleks ruttu võtnud laualt vahukoort, aga see ümmargune mees oli täitsa korralik. Tema juuksed olid hallid ja korralikult kammitud ning ta nägu oli punane ja sile nagu tomat. Vestil rippusid tal hirvehambad. Need huvitasid mind väga ja ma oleksin heameelega neid lähemalt vaadanud.

Tädi Millie tuli tuppa, ümarik'mees virgus, — tema näol säras päike. Tädil oli lilleline kleit seljas, käsi oli tal surutud rinnale, mis oli nii suur nagu tsepeliin. Punane mees puhus õhku läbi nina nagu vedur. Tädi Millie tegi näo nagu haldjas jõulunäitemängus, kui see noogutab põlvitavale printsile peaga, et teda aidata.

Nad rääkisid kohvist ja kookidest ja sellest, et härra Broseliusel oli delikatesside kauplus, mis kuulub nüüd tema väimehele. Mees ütles, et tädi Millie välimus meeldib talle. Elatanud mees tahab meeeldi näha midagi rahulikku ja ümarat, mitte aga vibalikke. Ja ta lisas, et tädi Milliele meeldib kindlasti loodus, samuti kui temalegi. Muidugi mitte higistama ajavad matkad, vaid rahulikud tunnid mõnulemist Reini kaldal ja kontserdid vabas looduses. Selles suhtes ta olevatki idealist ja tundvat kõiki oopereid. Tema kadunud naisel olevat olnud kirglik nõrkus Wagneri vastu, kadu-

nuke olevat olnud just sama täidlane nagu tädi Millie. Ta loodab, et nad võib-olla joovad järgmisel korral koos Metsarestoranis ühe maibooli. Kuulsin kõike väga hästi. Siis kallast tädi Millie enesele ja härra Broseliusele klaasikese vana konjakit. Mu süda hakkas peksma. Aga kõik läks hästi. Sest tädi Millie ei joonud üldse ja härra Broselius võttis ainult ühe lonksu, võpatas ja jättis sõnagi lausumata ülejäänud klaasi. Kõik ütlesid pärast, et selle mehe mõõdukus oli jätnud parima mulje ja konjakipudel teega pandi jälle kappi tagasi, sest konjakile teeb seismine head. Kõik oleks võinud härra Broseliusega hästi minna. Me oleksime tädi Milliest võib-olla lahti saanud, aga siis saabusid ülesvõtted Boris Castorilt. Elise sai muidugi kohe sellest teada. Asi seisis selles, et tädile kirjutas üks ungari päritoluga, sügavalt musikaalne ja kohutava saatusega noor mees, kelle hinge keegi ei tahtnud mõista. Tädi Millie vastas talle, tema vastas jälle tädi Milliele ja saatis ülesvõtteid: mustad lokiis juuksed, kahvatu nägu ja hiiglasuured pärani silmad. Nüüd ei tahtnud tädi enam Broseliust nähagi — ta tahtis ainult seda Boris Castorit. Tädi Millie nuttis ja kurtis emale, et härra Broselius on tema jaoks liiga robustne ja vana ja et saatuse on määranud teda elama peenetundelise mehe kõrval. Boris olevat tädile kirjutanud, et tema kirjadedest õhkuvat kaheksateistkümnendaastase neiu värsket hingejõudu ja et see olevat kõige tähtsam. Tädi Millie karjus, et temalt tahetakse riisuda igasugune õnnevälgatus ja et teda luuravad kadedad pilgud. Ta ütles, et näeb välja palju noorem kui minu ema, sest teda pole kurnanud nii ihuliselt kui hingeliselt abielukohustused.

Tädi ütles ka, et hiljuti, kui ta oli seisnud kino «Agrippina» ees — tõenduseks võib ta täpselt seda kohta kirjeldada — oli keegi mees temast mitu korda mööda käinud ja laulnud: «Neiu, sa magus neiu...» Seejuures oli ta heitnud tädile paljutähendavaid pilke. Ja laupäeva pärastlõunal saab ta kokku härra Boris Castoriga. Sellest ei saa teda ükski vaenulik sugulane ega loodusjõud tagasi hoida. Elise sai teada, et tädi pidi kohtuma Boris Castoriga hotellis «Prinzenhof» ja ta ütles: «Piltilus noormees ei taha ialgi tädi Milliet kosida.»

Ma tahtsin nii väga, et see härra Millie ära kosiks, ja Hänschen Lachs oli ka selle poolt sõpruse pärast ja ka sellepärast, et olime andnud jõugu vandetootuse, peale selle ka veel sellepärast, et tädi Millie kaebas meie peale esmaspäeval, kui me meie aia taga aasal inglasega jalgpalli mängisime, selle asemel et koolitööd teha.

Ja seepärast tegimegi Hänschen Lachsiga plaani. Hänschen ütles nimelt, et me peame tädi Milliele soetama mingi lisa-ahvatluse, sest ta on vana ja paks ega pole üldse ilus, isegi oma uute elektrilokkidega mitte. Ainult vürstinnana võiks ta Boris Castorile mingit võlu pakkuda. Lachsile tunnevad üht vürstinnat, kes pole ka ilus, aga alati, kui tal mees sureb, saab ta varsti uue. Härra Kleinerz ütles ka: «Vürstinnad tõmbavad mehi ikka veel.»

Laupäeva pärastlõunal läksime Hänschen Lachsiga «Prinzenhofi» juurde ja luurasime neid. Tädi Millie ja kahvatu pärani silmadega mees istusid akna juures. Tädi Millie oli nagu keedetud, ta juuksed olid metsikult turris ja kohevil. Mees sõi

praetud parti, ise rääkis selle juures ja vaatas nutuse näoga.

Hänschen Lachs läks meie plaani ellu viima. Kohe hotelli vastas Rudolfi väljakul asub telefoni kõnepunkt. Hänschen oli tükk aega harjutanud, et kõnelda tugeva, valju mehehäälega: «Ma palun telefoni juurde kutsuda vürstinna Millie von Kaltweiss — vürstinna Millie von Kaltweiss.» Tädi Millie perekonnanimi on Kaltweiss. Muidugi läheb ta telefoni juurde, kui teda kutsutakse. Minu isa läheb ka alati telefoni juurde, kui ta restoranis istub ja kui teda kutsutakse. Ja nii jääb Boris Castor uskuma, et tädi Millie on salaja vürstinna ja et ta seda Borisi ees varjas, et tema tõelist armastust proovida. Meie Elise oli lugenud romaani dollariprintsessist ja tema peale jahtijatest, kes tahtsid vaid tema raha. Printsess oli juba meeleheite lävel. Ta riietus viletsatesse nürudesse. Siis halastas tema peale keegi blond autojuht, kes arvas, et tegemist on lihtsa kerjuse tüdrukuga. Aga läbi tema viletsate nürude tundis ta ometi neiu paremat päritolu, sest ta ise oli tegelikult ka hertsog.

Kindlasti ütleb tädi, Millie pärast seda Boris Castorile, et ta pole vürstinna, aga Castor arvab ikkagi, et tädi on seda. Ja kõik inimesed lokaalis vaatavad tädi Milliet, kui teda välja kutsutakse, ja peavad teda kauniks, uhkeks ja metsikuks vürstinnaks.

Telefonis tahtis Hänschen Lachs kõnelda tädi Milliega moonutatud häälel nagu oraakel. Ta oli selleks pähe õppinud vastava koha raamatust «Ahv-inimese mürk». Seal hoiatatakse üht värisevat tüdrukut õõsel tumeda häälega: «Tähelepanu, tähelepanu! Ära värise, aus süda! Pääsmine lähe-

ne! Valgel hobusel saabub sinu õnn. Siiski hoia ennast meeli valdava tulipunase mooni magususe eest. Väldi ahvatlevat mürki, ükskõik mis kujul see ka esineks!»

Ma keerutasin kaua «Prinzenhofi» sissekäigu juures, hirmus kaua. Viimaks hüüdis kelner: «Tema hiilgus, vürstinna Millie von Kaltweiss,» ja hüüdis veel kord. See oli suurepärane. Ma hakkasin juba ise ka uskuma, et tädi Millie on vürstinna, kui ta nii toredasti telefonikapi poole astus. Kõik vaatasid teda ja ma olin väga õnnelik, et tädi Millie ja Boris Castor varsti abielluvad.

Mõtlesin parajasti, et Hänschen on just «meeli valdava tulipunase mooni magususe» juures, kui mind üllatas Boris Castor — kübar peas ja mantel seljas. «Väikepreili,» ütles ta joostes ja haaras mul käest. Mõtlesin, et ma ei lase ennast ilalgi lüüa tädi Millie meeste poolt, annan neile enestele vastu sääri. Aga ta ei tahtnudki lüüa. Ta andis mulle oma mantlitaskust kolm krossi, rääkis kiiruga ja tõmbas mind edasi: «Väikepreili, ütle sellele paksule daamile, kes seal akna all istub ja praegu just telefoniga kõneleb — ta joob kohvi ja seljas on tal lilleline kleit —, ütle talle, et härral hakkas halb: tal on malaariahoog, mille ta troopikast kaasa tõi. Ärgu see daam teda enam oodaku.» Ja ta oligi läinud.

Kõigepealt vahetasime Hänschen Lachsiga sigari-kaupluses kümme penni peenemaks. Siis leidsime seltersiputka tagant Rudolfi väljakult ühe väga räpase lapse, andsime talle viis penni ja näitasime, kus tädi Millie istub. Ta pidi tädile ütlema, et härrale tuli troopikahoog peale ja et tädi ei pruugi enam oodata.

Siis läksime jäätist sööma, sest olime saanud tagasi

raha, mille kulutasime telefonikõne peale. Nüüd ei saanud me sellest maailma elust enam üldse aru. Miks Boris Castor ära jooksis? Võib-olla tuleb ta tagasi? Võib-olla oli vürstinnast vähe ja me oleksime pidanud tädi Milliest kuninganna tegema?

Tulin õhtul koju ja seal oli suur skandaal. Ma poleks seda kuidagi oodanud. Tädi Milliel oli olnud ka haigusehoog, hullem kui tollel kahvatul mehel. Kõik seletasid, et selle taga peitun jälle mina. Ütlesin esiteks, et on lausa alatu minust niiviisi mõelda. Siis aga hakati mind küsimustega pommitama — ikka rohkem ja rohkem, kuni nad viimaks teadsid kõik. Tädi Millie kisendas, et ma olen purustanud tema eluõnne, ruineerinud oma isa närvid ja teinud oma ema elu talumatuks põrguks. Ja mida teevad täiskasvanud, kui nad suure viha ja pahameele tõttu enam ei tea, mida teha? Nad hakkavad vaest last nuhtlema. Siis tuli härra Kleinerz ja ütles, et tädi Milliel on küllalt põhjust minule tänulik olla, kuigi ka see ei aidanud. Tädi Millie kisendas, et see Boris Castor olevat õrnim ja õilsaim inimene, et ta olevat ära kohkunud, kuna mõtles, et tädi tahab alatult ja labaselt ennast tähtsaks teha. Troopikas olevat tema närvid kannatada saanud. Pettumus tädi suhtes, keda ta pidas nüüd valelikuks, olevat seda noormeest sedavõrd vapustanud, et kutsus esile malaariahoo. Ja nüüd hulkuvat see vaene inimene meeleheitel ringi. «Ta unustas isegi pardi eest maksta! Kes suudab mulle selle kahju hüvitada?» lõpetas tädi. «Osav muidujooja!» hüüdis härra Kleinerz ja tädi Millie kisendas, et härra Kleinerz on toorutseja, et surmani tõbine inimene, kes on juba ühe jalaga hauas, võib ometi mõnikord mai-

seid asju unustada ja et kõiges olevat süüdi ainult mina.

Siis tuli onu Halmdach ja mu isa ütles talle kohe: «Sa oled jälle pisut rüübanud!» Onu Halmdachile räägiti see lugu ka otsast lõpuni ära. Alguses ma värisin hirmust, et onu on võib-olla konjakiloo juba unustanud ja hakkab seda jälle nõudma. Aga jumalale tänu sai ta kohe klaasi mooselveini, millega isa parajasti oma närve rahustas.

Tädi Millie neelas pille ja nuttis, et ta ei suuda seda iialgi üle elada, et peab olema petis lihtsa ja tagasihoidliku inimese silmis, kellel on Ungaris tohutud kinnisvarad, olgugi et sellest oli ainult vihjamisi kõneldud. Ja mina polevat üldse laps, vaid kehastunud saatan.

Siis lõi onu Halmdach rusikaga vastu lauda, et mind lohutada. Ja lubas kinkida mulle loomaaiast noore pantri, mida ma nii hullupööra igatsesin. Aga kõigest, mis ta mulle lubab, ei saa ma pea-aegu kunagi midagi.

Aga koridoris andis ta mulle salaja nõu kui tõeline täiskasvanu ja kui ajalehe kaastööline, kes kõike teab. Ta ütles, et see vürstinna-lugu oli arvata-vasti viga. Selle asemel et lasta kutsuda telefoni juurde vürstinna Millie von Kaltweissi, peaksime järgmine kord kutsuma lihtsalt seltsimees Kaltweisi.

Seltsimees Kaltweiss. Selle ma pean meeles. Teeme seda Hänschen Lachsiga, kui tädi peaks veel kord mõne mehega kohtuma. Võib-olla saab sel teel kõike jälle heaks teha.

Kuidas ma olin kord imelaps

Kogu see rumal lugu algas sellest, et mu emal oli puhvetis tohutul hulgal suhkurdatud puuvilja. Mulle maitseb see väga, aga ma ei saa seda kunagi nii palju, kui tahan. Pärast seda pidin ma tervelt seitse päeva voodis lamama ja kannatama ning igavust tundma. Pealegi läksime Hänschen Lachsiga tülli, kui ta mind külastas ja kui me Delfi oraaklit mängisime. Kui ma käed või padja tugevasti vastu nägu surun, siis näen väikesi ja suuri kiirgavaid tähti, kirjuid sädelevaid päikesi, mis vilguvad teravas kiirguses, võin näha kõige ilusamaid värve, nagu neid ainult taevas võib olla. Rääkisin seda Hänschen Lachsile ja siis pidin ma kohe Delfi oraakel olema. Hänschen Lachs tuli meile koos Schweinwaldi lastega. Nad tõid kandikuga meie Elise triikrauast näpatud sütt. See sigadus asetati minu voodi ette ja söed pandi põlema, nii et ma olin paksu suitsuga looritatud nagu ehtne oraakel. Siis surusin ma padja silmade ette ja pidin lauldes kuulutama, mis ma nägin. Ja Hänschen Lachs seletas neid märke ja kõrgemalt poolt tulevaid käské, nimelt seda, et tema ja Schweinwaldi lapsed peavad juba samal päeval minema vanale turule ja etendama seal nukuteatrit. Mulle tegi koledasti viha, et nad tahtsid sel-

lega ilma minuta peale hakata. Olime plaanitsenud seda koos juba pikemat aega, et raha teenida, ja me õmblesime nukkusid ja meisterdasime lava ja harjutasime imetoremaid tükke. Inimesed oleksid imestanud, ja meie pidime Hänschen Lachsiga käima kordamööda taldrikuga publikult raha korjamas. Kunagi hiljem oleksime selle ettevõttega reisinud võib-olla läbi kogu maailma. Vihastusin muidugi, et nad tahavad nüüd ilma minuta teatriga alustada ja mina pean ainult oraakel olema. Ja siis ütles Hänschen Lachs veel Schweinwaldi laste kuuldes, et mina kui oraakel olevat ainult väheväärtuslik tööriist — tema kui nägemuste seletaja olevat palju tähtsam. See oli minu meelest juba liig ja seepärast kuulutasingi kohe laulva häälega: «Hänschen Lachs on alatu siga.» Lausa kolkida me teineteist kahjuks ei saanud, sest ma lebasin ju haigena voodis, Hänschen Lachs tormas vihaselt uksest välja, Schweinwaldi lapsed tema järel, aga haisvad hõõguvad söed jäeti sinnapaika ja mul hakkas halb. Kui ma jälle kooli pidin minema, andis ema mulle kirjaliku vabanduse klassijuhataja preili Schnei jaoks kaasa. Preili Schnei ei vaadanud kirja üldse pikemalt ja viskas selle rutuga kateedriakasse. Pidin selle üle tihtipeale järele mõtlema. Kuna mul polnud Hänschen Lachsiga tülitsemise pärast võimalik nukuteatri kaudu raha teenida ja et lihavõttepühad olid ukse ees, tahtsin teha teist äri ja müüa oma vanad õpikud ühele lapsele, kes õppis minust üks klass madalamal. Kodus ei tohtinud nad sellest teada ja ma ütlesin lihtsalt, et tahan heameelega veel kord vanu õpikuid lugeda ja õppida ja näha, kas ma pole ehk midagi unustanud. Kõik leidsid, et see on hea, kuid keegi ei

saanud sellest aru ega uskunud päriselt. Olin õpikute pärast juba hirmus kaua kaubelnud Mütti Kugeliga, kes on minust üks klass madalamal. See on kõige rumalam laps, keda üldse võib ette kujutada. Ta mõtleb alati, et teda ei viida lihavõtteks järgmisse klassi, ja kardab küsida emalt raha õpikute jaoks, mida tal järgmisel aastal tarvis läheb — ometi müün need talle tõesti usumata odavalt. Kõige ilusama välimusega need raamatud küll enam ei ole ja igaüks teab, et Mütti Kugelit ei viida kunagi järgmisse klassi. Kuid ma räägin talle kõigest jõust auke pähe, et ta saab siiski järgmisse klassi. Teen seda, et teda trööstida ja raamatuid ära müüa. Meie naabrile härra Kleinerzile rääkisin ma kõik ära ja tema ütles, et talle tundub lihtsamana müüa mõnele abtissile paar meesterahva pükse kui Mütti Kugeliga kaubale saada. Nüüd on mullegi mõnikord selge, et isa ärimeheamet pole kerge.

Oli hullupööra raske Mütti Kugelilt käsiraha saada — olin juba täiesti kurnatud nagu mu isagi mõnikord. Nüüd aga oli mul vähemalt natuke raha ja ma otsisin kohe oma mõlemad paremad sõbratarid üles. Meil kõigil kolmel oli sel hommikul hirmsaid pahandusi olnud, Gretchen lausa nuttis ja meie pidime teda trööstima. Tal oli prantsuse keele etteütleses kakskümmend seitse viga. See ei tähendanud talle midagi, aga ta pidi nüüd vihiku homseks ema allkirjaga tagasi viima. Tema aga oli olnud idioot ja polnud kohe öelnud, et tema ema on kahjuks Põhjamaa-reisil. Sellepärast Gretchen nuttiski.

Olime nimelt omavahel kõiges juba ammugi kokku leppinud. Pidime oma vanemaid hirmus tihti kooli kutsuma ja alati selgus, et õpetajad

meid ülekohtuselt põhjavad ja pärast oli meil kodus alati vastikuid pahandusi. Sellepärast laskime lihtsalt oma vanematel elada ülihuvitavat elu, niisugust, nagu elab meie all korteris elav peen proua von Krahwald. Ütlesime õpetajatele alati kurva ilmega, et meie vanemad reisivad alata mööda maailma ringi. Me laseme neil alati võimalikult kaugele ära sõita, kust nad ei saa nii kiiresti tagasi tulla. Teadsime maateadusest juba palju ja härra Kleinerz aitas mind ka alati. Elli Puckbaum, Gretchen ja mina jagasime omavahel kõik maad alati õiglaselt ära. Lasksin oma vanematel hirmus kaua Egiptuses olla ja Elli ütles, et tema isa võtab osa ohtlikust ekspeditsioonist läbi Lõuna-Ameerika mandri.

Gretcheni jaoks mõtlesime välja Põhjamaa-reisi, aga tema unustas selle kasutamata. Muidugi olid Gretcheni närvid täiesti läbi nagu meie emadelgi sageli. Elli ja minu närvid olid ka läbi, sellepärast tahtsime ka meie kord puhata nagu täiskasvanud. Et mul oli Mütti Kugelilt saadud raha, võisime meilegi viimaks istuda kord enne lõunat Monatto jäätisebaaris, selle asemel et kooli minna. Sellepärast otsisime vanemate kirjutatud vanad vabandused salaja preili Schnei laualaekast üles. Gretchen oli sellel kooliaastal ühe päeva haige olnud ja Elli kaks päeva. Ja kateedrilaeakas oli ka veel minu ema kirjutatud kiri, kus ta mind vabandas kahepäevase puudumise pärast külmetuse tõttu.

See ennelõuna, mille me Monatto jäätisebaaris veetsime, oli kohutavalt ärev, pilvine ja hall. Sõime palju, palju portsjoneid sidrunijäätist pähklitega. Samuti vaarika-vanilli jäätist, mis mulle kõige rõhkem maitseb. Kõik teised meie klassi

lapsed kirjutasid jubedat matemaatika klassitööd, mina poleks sellega iialgi hakkama saanud. Naersime valjusti ja kahjuröömsalt, sest et meil polnud tarvis sellest osa võtta. Viskasime oma koolikotid põrandale ja kasutasime neid jalapinkidena. Järgmisel päeval pidime vantsima Elliga kahekesi, sest et Gretcheni vabanduskirja tähtaeg oli läbi. Meil polnud enam raha, et jäätist osta. Seisime rippuval sillal, külmetasime ja muudkui sülitasime alla Reini. Meil oli kohutav hirm, et kõik võib välja tulla. Seepärast võtsime rumalast peast oma vabanduskirjad välja ja vaatasime tuhat korda, kas preili Schnei võib märgata, et me olime vanad kuupäevad kirja ülaservalt ära lõiganud. Rein voolas meie all — lai ja võimas. Hiljuti oli siit sillalt keegi mees alla vette hüpanud. Elli küsis, kas mina ka julgeksin hüpata. Ma ei teadnud, aga mul oli kange tahtmine siit alla kukkuda. Hiljem tahan kunagi proovida. Siis hakkas mul

hirm — kujutlesin ennast all vetevoogudes, need näisid külmade ja kurjadena, ilma päikese ja armuta. «Püha issand, mu kiri läks!» kisendasin äkki, sest minu vabanduskiri ujus Reinil. Olin lasknud sellel kukkuda — seda ma ei tahtnud, kuid siiski tahtsin ka. Mõtlesin, et maailmas juhtub midagi kohutavat, kui see kiri kaob. Mõtlesin, et minuga juhtub siis õudne õnnetus, ja ma tahtsin äkki, et kiri sillalt alla lendaks, kuid samal ajal ei tahtnud ka. Siis ma mõtlesin veel, et kõik muutub kohe huvitavamaks ja soojemaks — me ei külmeta enam ega tunne igavust sellel külmal sillal, vaid oleme kohe hirmsas ärevuses. Ma ei tea, miks ma seda tegin — ma ei tahtnudki seda tõeliselt teha ja seepärast olin nüüd ise väga ehmunud, aga ka rõõmus. Aga Ellile ei ütle ma küll kunagi, et tegin seda meelega. Tema mõtles, et see oli õnnetus. Ma häbenesin ennast ja olin enda meelest nii väga halb, ma ise ka ei tea, miks. Alguses mõtlesime, et ma olen kadunud. Aga preili Schnei kateedris oli ju veel üks vabanduskiri minu emalt — sellest korrast, kui ma liigse suhkurdatud puuvilja söömise tagajärjel seitse päeva puudusin. Ma polnud enam üldse ebaühtlas- kas ega rõõmus. Mul oli ainult veel tõsine hirm ja ma tahtsin, et midagi välja ei tuleks, Elli ja Gretchen toovad mulle homme pärast kooli selle kirja seitsme päeva kohta ja ma pean need seitse päeva ringi lonkima — midagi muud ei jäänud üle.

Mu elu polnud enam üldse ilus. Pidin igal hommikul täpselt kella järgi oma ranitsaga kodunt välja minema, et midagi kahtlast ei oleks. Alati pidin liikuma nendes linnaosades, mis olid koolist kaugel, et mind keegi ei näeks. Mu jalad olid

väsinud. Kogu aeg sadas vihma. Kõledal märjal puiesteel istusin üksikule pingile ja tahtsin heameelega nutta.

Kord, kui ma just möödusin Wallraf-Richartzi Muuseumist, tuli mulle vastu kaplan Höhn. Tänu jumalale on ta täiesti vaga ja vali mees sissepoole pööratud pilguga, kes tänavaelu üldse tähele ei pane. Seepärast jõudsin veel enne, kui ta mind märkas, muuseumi põgeneda.

Mul hakkas natuke kõhe. Ma polnud veel elu sees muuseumis käinud, aga ma teadsin täpselt, et seal võib ringi kõndida ja kõike vaadata nagu vanades lossides. Olin pealegi nüüd rõõmus, et mul polnud enam tarvis vihma käes ringi joosta. Tahtsin hakata iga päev muuseumis käima.

Esialgu ma kartsin trepist üles minna ja jooksin ainult alumisel korral ringi. Siin olid välja pandud mitmesugused mündid, terved rahahunnikud, püramiidi laotud kivid, nagu oleks Knipper Ruudi siin oma klotsidega mänginud, ja igavad klaasid ja kannud. Läksin edasi ja nägin midagi koletut: klaaskirstu, milles oli ehtne muumia. Olime Hänschen Lachsiga lugenud raamatut «Sfinksi igavene saladus», seal oli kõigest sellest juttu ja nüüd ma teadsin, et selles raamatus oli kirjutatud tõtt. Meie Elise ei tahtnud seda tookord uskuda. Olin hirmsasti erutatud: veel kordagi elus polnud ma midagi nii suurepäraseks näinud.

Viimaks tuli minu juurde valvur. Mu põlved nõksusid hirmust. Mõtlesin, et ta ajab mind kohe muumia juurest minema või kirjutab mu nime üles ja kaebab pärast koolis ära, sest lastele pole ju lubatud näha midagi huvitavat — isegi kinosse ei lasta lapsi sisse. Valvur oli aga sõbralik, sili-

tas mu pead ja rääkis mulle muumiast: kui vana ta on ja miks neid Egiptuses niimoodi sisse mähiti. Ma ütlesin, et see muumia on väga sarnane preili Biernackiga, minu klaveriõpetajaga. Valvur arvas ka, et see on võimalik. Alles hiljuti oli ta surmahirmuga arvanud, et muumia on kirstust välja roninud, seisab oma klaassarga ees ja uurib selle sisemust. Aga kui ta lähemale tuli, oli ta märganud, et muumia lebas ikka veel klaasi all. Teine muumia oli aga üks vana ameeriklanna, ehtne muumia poleks juba kaugeltki nii kortsus olnud. Siis näitas valvur mulle ka paari pilti, mis olid hirmus kallid ja mida imetlesid inimesed kõlgist maadest. Mina aga leidsin, et need pildid polnud midagi muumia kõrval, ja valvur ütles, et muumia on muidugi ka väga ilus.

Järgmisel päeval läksin kohe muumia juurde ja vaatasin ka mõlemaid hauast leitud luukeresid, mida valvur oli mulle samuti näidanud. Need hauda pandud luukered olid saanud kaasa raha, et teise ilma reisida. Ometi ei ole taevas üldse raha tarvis ja põrgus võetakse see igaühelt kindlasti ära. Palju õigem oleks, kui lastele alati raha kaasa antaks.

Viimaks läksin trepist üles teisele korrale, mida nimetatakse «vanaks osakonnaks». Pildid, pildid, pildid. Kõik verised pühakud — olin neid juba tuhandeid kordi kirikus näinud. Kirjud olid need pildid küll, aga mitte ilusad. Huvitav oli ainult see pilt, mille nimi oli «Deemonid piinavad püha Antoniust», aga seegi polnud kaugeltki nii huvitav kui muumia.

Kui ma jälle tahtsin alla muumia juurde minna, sattusin ühte väikesesse saali, kus nägin suurt hirmuäratavat pilti, mille nimi oli «Viimsepäeva

kohus». Selle pildi ühel serval olid päris ilusad alasti tüdrukud kollaste lokkis juustega, keda inglid kirikusse viisid, ja pildi teisel serval olid väga hirmsad kuradid ja draakonid, kes vedasid põrgusse väga rasvaseid rohelisi inimesi. Kuraditel oli kõhu peal veel teine nägu vastikute punaste keeltega. Mul hakkas kole hirm: püha Jumalaema, kui ma nüüd sureksin, nabiksid need kohutavad kuradid oma tuliste küüntega mu kohe kinni, ükski ingel ei aitaks mind — olin ju nii patune. Tahtsin kohe pihtida, kahetseda ja paluda. Pidin nutma, sest et soovisin nii kohutavalt palju head. «Oo, vaadake seda last! Näete, kuidas kunst teda haarab,» ütles äkki mu taga üks hääl valjusti ja karedalt vigases saksa keeles.

Ehmusin nii väga ja pöörasin hästi ruttu ümber — minu ees seisis vana daam. Ta sarnanes inglannaga, kes sõitis pühapäeval meiega koos Reini aurikuga Königswinterisse. Tema kõrval seisis väike mees valgete juustega nagu puudlikoeral. Tahtsin neist mööda joosta, aga see daam pidas mu kinni. Ta silitas mu lõuga, nii et oleksin heameelega ta kätt hammustanud. Daam küsis, kas ma tunnen suurt huvi maalikunsti vastu. «Jah.» Daam hoidis mind üha kõvemini kinni ja vaatas mulle otsa niisuguste silmadega, nagu usuõpetuse tunnis lastele silma vaadatakse. Mul oli kohe rõhutatud ja vastik tunne. Peaks ta mind ometi lahti laskma! Daam küsis, kui vana ma olen. «Üheteistkümmne aastane.» Siis ta ohkas ja puudlisarnane mees pani oma käe minu pea peale. Seda ma ei või kannatada. Daam küsis, kas ma maalin. «Jah.» Joonistamise tunnis peame ju kõik maalima. «Ahaa,» ütles daam ja väike mees noogutas. Ja nad ütlesid, et ma olin juba eile ka siin — valvur

oli neile seda rääkinud. «Jah.» Daam küsis, miks ma nii arglik olen ja värisen, on mul ehk muresid. «Laske mind ometi kord lahti,» hüüdsin mina. Pidasin neid inimesi kuraditeks, kes on end moonandanud, et mind nüüd karistada ja piinata. Siis ütles daam härrale, et ma olen kindlasti imelaps ja et minu kunstnikuhing kannatab karmide tingimuste ja toore ümbruskonna pärast. Siis ma märkasin, et see daam ei olnud kurat, vaid et ta mind imetles. Aga kui ta minult pärima hakkas, kus ma elan, ja kui ta tahtis minu eest hoolitsema hakata, siis rebisin end kogu jõuga lahti ja jooksin ära.

Pärastlõunal kutsus ema mind tuppa. Sain juba ta häälest kohe aru, et oli juhtunud midagi ebameeldivat. See aga polnud ebameeldiv, mis oli juhtunud, see oli midagi otse õudset: meie sohval istus toosama daam muuseumist. Oh sa armas, kallis jumal, miks ma ometi rääkisin sellele kenale valvurile, kus ma elan ja mis mu nimi on. Mul oli nii paha, et ajas iiveldama, mu jalad ei kuulnud enam sõna. Ema küsis: «See daam räägib, et ta on näinud sind eile ja täna muuseumis. Kuidas sa said sinna ennelõunal ja üksi?» Tahtsin öelda, et see polnud ju mina, aga mul polnud enam üldse jõudu. Ma ei öelnud midagi. Mult küsiti, kas mul on joonistusi, sest see daam tahtis minu joonistusi näha. Ja kui ema oli seda minult küsinud, jätkas ta, et kuni tänaseni olen ma oma kasvatamatuse tõttu ainult inetuid kepimehekesi heledale magamistoa tapeedile maalunud ja et joonistamise eest on mul alati ainult «4» olnud. Ma ei öelnud midagi. Minult küsiti, aga mina ei öelnud midagi. Siis ohkas daam: «Vaene laps.» Ta ütles, et on kuritegu talenti hukkuda lasta ja seda maha

suruda. Kui mu ema vihastus, hüüdis daam, et ta lahkub nüüd küll, aga tuleb kindlasti tagasi. Miks ma ometi ütlesin emale, et preili Schnei käskis mind muuseumi minna! Alati segavad täiskasvanud ennast laste asjadesse! Muidugi helistas ema õhtul preili Schneile, enne kui ma telefoni oleksin jõudnud ära lõhkuda. Ma oleksin ka seda teinud, sest mul oli nüüd kõik üksipuha. Ja mu ema rääkis — kuulen veel praegugi tema häält, mis tungis mulle otse kõhuni, niivõrd valus oli see mulle — et ta on väga vapustatud sellest, miks saadetakse nii väike laps ihuüksi muuseumi, et ta on sellepärast lausa pahane. «Kuidas, palun? Te pole ühtegi last muuseumi saatnud? Jah, aga...» Minult küsiti, päriti, mind usutleti. Kuidas küll täiskasvanutel pole häbi vaest last niiviisi piinata. Ja kogu aeg helistati igale poole — Elli isale ja Gretcheni emale — ja kogu aeg tuli ikka ja ikka rohkem välja. Terve öö läbi ei saanud ma magada. Pidin mõtlema muumia peale ja kohutavale viimsepäeva kohtule, pidin mõtlema, kas ma ehk äkki tõesti pole imelaps, nagu too inglanna arvas, ja võib-olla tõepoolest ei mõista mind ükski inimene. Mõtlesin ka, et kui ma nüüd hirmus kangesti sooviksin, võiksin ma võib-olla otsekohe surra ega pruugiks enam järgmisel päeval kõiki neid kohutavaid asju läbi elada. Aga ma pidin järgmisel päeval kõik läbi elama, ja Elli ja Gretchen samuti.

Istusime direktrissi toas ja nutsime hirmsasti. Kohal olid Gretcheni ema, minu ema ja paks härra Puckbaum. See kippus ühtepuhku naerma ja tegi siis kohutavalt ehmunud silmad, kui emad talle tagedalt otsa vaatasid.

Viimaks tulid direktriss ja preili Schnei. Nad hak-

kasid kohe lipitsevalt ja salakavalalt naeratades meie vanematega rääkima. Meist lastest ei teinud nad üldse väljagi, aga küllap nad meid pärast käsile võtavad.

Asi läks hirmsaks. «Võib-olla on teie lapsed liiga kauaks omapead jäänud? Teie, armuline proua, käisite ju pikal reisir?» küsis preili Schnei. «Kooli vaheajal käisin lastega Eifelis,» vastas minu ema. Ma mõtlesin, et kõik kuulevad, kuidas mu süda peksab. «Loodetavasti olete te oma ekspeditsiooni tulemustega rahul, härra Puckbaum?» küsis siis direktriss väga magusa häälega. «Nojah, seda võib ju ka ekspeditsiooniks nimetada,» ütles härra Puckbaum. Tema on veinifirma proovireisija ja räägib ainult Kölni murrakut. «Muidugi, võib ju ütelda, et see on ekspeditsioonikene.» Aga vastik direktriss ei jätnud oma pärimisi. «Kas teil oli ka juhust metsrahvastega lahinguid lüüa?» Härra Puckbaum lõi otsekohe õige tugevasti rusikaga vastu lauda: «Praega ütlesite küll väärt sõna, preilna. Metslased on nad küll, täitsa parajad metslased.» Asi muutus üha hirmsamaks ja õudsemaks, nii et Elli hakkas juba kõva häälega nutma. «Kas tõite kaasa rikkalikku materjali, härra Puckbaum?» «Ena mul,» ütles härra Puckbaum, «seda ma küll ei ütleks. Sain ainult paar kehva lepingut. Teate ju ise, armuline preilna, et Hunsrückis jookvad inimesed parema meelega õlut.»

Kõik tuli välja, kõik. Me nutsime hirmsasti ja meie emad nutsid ka. Härra Puckbaum ütles, et ta ei või seda viletsat pilti kauem pealt näha ja kas ta ei tohiks tuua daamidele ühe konjaki. Ja ta ütles veel, et nüüd, kus lapsed on õiguse päevavalgele toonud, võiks neile armu heita.

Meile öeldi, et me olemä kadunud hinged, keda

tuleks saata halbade kalduvustega laste varjupaika, ja et kulub aastaid selleks, et kõike jälle heaks teha. Õeldi veel, et mina olin kogu kurja juur ja et mulle mõeldakse välja sel puhul ka eriline karistus. Siis aga pidime kõik klassi minema. Meil ei olnud enam mingit tahtmist elada ja me oleksime võib-olla ka kurvastusest surnud, sest et keegi ei rääkinud meiega ja me kartsime koju minna. Aga kui tunnid lõppesid, tuli härra Puckbaum meile järele. Ta ütles: «Ja-jaa, lapsed, teie lood on õige kehvad. Elli, kui sa veel kord saadad mind Lõuna-Ameerikasse indiaanlastega võitlema, siis su käbarad küll enam hästi ei käi, siis ma äigangi sulle nagu indiaanlane. Ja kui te kohe oma lõugamist järele ei jäta, siis läheb teil ka täbarasti! Lähme kohvikusse, lapsed, joome tassikese kakaod. Te näete ju välja nagu laibad.» Me tohtisime igaüks süüa viis lõiku vahukooretorti, see oli meile ka tingimata tarvilik. Pikka-mööda läks meil paremaks. Härra Puckbaum ütles, et ta tahab meile anda kasvatuslikus mõttes mõningaid nõuandeid, ja tegi seda. Ta ütles, et kogu asi läks halvasti sellepärast, et ma muuseumi jooksin ja et see vana krõnks mind imelapseks pidas. Ainult ilus Reini laul on midagi väärt — kogu muu kunst on kohutavalt hädaohtlik ja me peame endid sellest eemale hoidma. Ta tunneb paljusid, kes on sattunud viletsusse sellepärast, et tahtsid kunstiga tegemist teha, ja et me ise saime ka täna tunda, mida see töötab. Seepärast pidigi see päev meile heaks õppetunniks olema.

Suur kirj

Õhtul tuli ema minu tuppa ja küsis: «Mis sa seal teed?» — «Kuidas nii?» ütlesin mina. «Mis ma peaksin tegema? Ma ei tee midagi.» Olin surmani ehmunud ja peitsin kohe jalad teki alla, samuti ka prantsuse leksikoni, millele ma olin peale sülitanud, et sellega varbaküüsi punaseks värvida. Leksikonil on punane köide, mis annab värvi. Ja ma tahaksin hullupööra olla niisama ilus ja elegantne nagu Rena Dunkel, eriti veel nüüd, millal ma nii kirglikult armastan. Rena Dunkel värvib ka tihti oma sõrme- ja varbaküüsi. Ma kannatan väga. Paljud on juba armastuse pärast surnud — oleks lausa ime, kui minul kõik hästi lõpeks.

Igal juhul tuleb olla alati täies vormis nagu vanad idamaa printsessid, keda tihti palavalt armastati. Rena Dunkelil on sellest romaane. Mina aga tahan homme pärastlõunal minna Theo Samanderi juurde ja öelda talle, et ma ei või iialgi oma elus abieluda ühegi teise mehega peale tema, sest et ma teda armastan. Mul on pöörane hirm, mu süda peksab ühtepuhku nagu hull. Päevast päeva olen tahtnud tema juurde minna — juba kolm nädalat — aga homme teen seda tingimata. Ma pean seda tegema, sest ma töötasin Renale ja Elli

Puckbaumile, minu parimale sõbratarile: homme teen ma oma elu suurima sammu. Päris täpselt ma neile ei öelnud, milles asi seisab. Aga nemad ootavad nüüd seda suurt sammu ja töotust tuleb pidada. Selleks et ma viimaks jälle araks ei lööks, kordasin seda vannet iseendale kõige rängemal kombel. Õhtul voodisse heites ütlesin täiesti kindlalt, et kui ma homme Theo Samanderi juurde ei lähe, siis langeb mul üks silm peast välja — ja mu ema ei hakka mind sellepärast põrmugi rohkem armastama ja isa saab teada, et ma tema margialbumi, millesse ta oma noorpõlves marke kogus, salaja maha müüsin. Tahtsin nii kangesti ka saada siidsukki, nagu neid kannavad Gretchen Katz ja Elli Puckbaum. Mulle ostab tädi Millie alati ainult pakse kummidega sukki.

Nüüd on see kohutav töotus antud ja seepärast lähen homme Theo Samanderi juurde. Kuigi ma teda palju parema meelega eemalt armastaksin.

Sain nüüd juba kolmteist aastat vanaks ja on tot-rus ja kuritegu kohelda mind ikka veel kui last. Abielluda võin ma alles kolme aasta pärast. See aeg on veel küll kaugel, aga ka see möödub. Ma ootan koos Theo Samanderiga. Alles eile kohtasime Elliga Hoheñstaufeni saunas Lydia Grohmanni. See on tütarlaps, kes meiega mõnikord räägib, kuigi on meist kaks klassi ees. Ja Lydia ütles, et me ei pruugi oma arengu pärast muretseda — meil on juba rindade hakatused olemas.

Arutasime Elliga, kuidas õieti abiellumine ja kirglik armastus seotud on ja et kas sellel pole midagi ühist lastesaamisega. Lastesaamise küsimus pole meil veel päris selge, aga me ei usu, et sellel oleks tõelise armastusega midagi tegemist. Me tahtsime kord salaja Puckbaumide saalis selle

kohta lugeda. Gretchen Katz ütles nimelt — ta oli seda oma tädipoja käest kuulnud —, et leksikonis olevat see kõik ära seletatud. Niisiis otsisime leksikonist üles sõna «lastesaamine». Aga muidugi oli Gretchen lasknud ennast tädipoja poolt nina-pidi vedada, sest sõna «lastesaamine» ei ole leksikonis üldse.

Armastusega pole sellel kindlasti midagi ühist. Ma olen ju tõesti väga palju raamatuid lugenud ja teatris käinud ja tean, et armastus tähendab teineteist kõvasti kallistada. Ja seda tahan ka mina teha. Mõnikord suudeldakse ka tuliselt, aga see mulle just eriti ei meeldi. Jõulude ajal pean alati kõiki külalisi suudlema ja nemad suudlevad mind. Siis saab mu nägu vastikult märjaks ja ma jooksen toast välja, et ennast ruttu puhtaks pühkida. Tuppajääjad mõtlevad aga, et olen väga liigutatud — ja seda ma olen ka. Aga ometi pühin näo kuivaks. Mulle meeldiks küll hoopis rohkem, kui võiksin Theo Samanderit kirglikult armastada ilma tuliste suudlusteta.

Tahaksin ka tema eest surra ja talle suuri ohvreid tuua, kõige rohkem tahaksin aga teda päästa. Kõige ilusam oleks, kui ma võiksin ta põlevast majast välja tuua — tema on siis päästetud, aga minu pead tabab veel viimane varisev tala, mille tõttu kaotan teadvuse. Siis põlvitavad kõik nuuksudes minu ümber. Mõnikord kujutan seda endale öösiti voodis ette.

Tahaksin tema juures ka nutta ning ikka jälle öelda, kui halb ma tihti olen. Unistan, et ta paneb siis oma käe minu pea peale, tõmbab mu enda ligi, surub enda vastu ja trööstib mind. See trööstimine on kindlasti kõige ilusam. Kui ma sellele mõtlen, tuleb kohe nutt kurku. «Kes nii nutab

nagu sina ja nii õnnetu on, see on õilis inimene,» ütleb ta siis ja on täiesti liigutatud ja mina olen tema embuses. Ta tahab mind rahustada, aga mina ei lase seda teha, sest ma ei oska oma kujutlustes kunagi täpselt ette kujutada, mis siis juhtub, kui olen rahunenud. Kõige ilusam on siis ju möödas.

Mõnikord tahan ma, et ta kannaks mind mägedesse lambakarjuste juurde, nagu Pedro tegi Marthega ooperis «Madalik». Aga mis juhtub õieti siis, kui Pedro Marthe mägedes maha paneb? Kas siis on kõik imeilus lõppenud? Ma usun, et armastuses on kõige ilusam ja õilsam just meeleheide enne seda. Aga minu ema armastab ka isa ega ole üldse meeleheitel, ainult minu pärast on ta seda küll mõnikord. Arvan, et temal pole seda õiget kirglikku armastust, mis esineb ooperites ja mida mina praegu tunnen. Oma kirgliku armastuse eest pean tänama Rena Dunkelit. Ta on lahutatud ja minu ema kauge sugulane ja viibib juba seitse nädalat meil külas. Tädi Millie ei salli teda ja ka minu ema ei salli teda, ükski naine ei salli teda. Ta näitas mulle ühte kirja, mille oli talle saatnud keegi imekena mees. See kirjutas, et Rena olevat ilus nagu jumala ingel. Ja seda ta on tõesti. Tal on hästi pehmest sinisest siidist öösärk ja juuksed nagu kuld ja tema ripsmed on nagu väikesed mustad lehvikud. Härra Kleinerz käib nüüd igal õhtul meil ja kunagi ei ütle isa lõunalauas mulle enam kõva sõna. Ema ütles tädi Milliele, et talle meeldiks rohkem, kui isa aeg-ajalt jälle raevutseks ja sõimaks nagu varem.

Rena naerab alati. Mõnikord on ta aga kogu enne-lõuna vannitoas ja istub tundide kaupa vannis. Ta

ütles, et tal esinevat mõnikord hommikuti depressioone, see tähendab kurvastusi, ja ta saavat neist kõige rutem lahti ennast vannitades. Mind lubatakse kõige rohkem ainult kahekümneks minutiks vanni jääda, aga kui ma suureks saan, teen samuti kui Rena. Rena loeb vannis raamatuid ja suitsetab sigarette ja ta sõi seal juba isegi apelsine. Tädi Millie ütleb, et see on liiderlik ja passib hästi kokku selle üldpildiga, mille ta sellest tüdrukust on enesele maalinud.

Õösiti istub Rena mõnikord minu voodi serval, nutab ja räägib armastusest. Ta ootab ühte meest, kes peab Kölni tulema. Mind valdas armastus siis, kui ta oli mind juba kaks korda ooperisse kaasa võtnud. Esimesel korral mängiti «Madalikku» ja teisel korral «Tannhäuserit» ja mõlemal korral laulis Theo Samander — Pedrot ja Tannhäuserit. Mul tuli lausa nutt peale ja ma ei saanud üldse rääkida — tahtsin saada väärikaks ja ebamaiseks, tahtsin hävitada kõike, mis minus on ebapuhast, ja isegi süüa ei tahtnud ma enam. Aga kahjuks ei pidanud ma sellele vastu.

Aga ma käisin Theo Samanderi juures, ma tegin seda. Ta elab Hohenzollerni ringil ja väga kõrgel. Igal korrusel istusin korraks trepile maha ja võitlesin iseendaga, et mitte ära joosta. Panin salaja selga Rena helehalli kostüümkleidi — seelik oli nii hirmus pikk ja lai, et ma pidin selle talje kohalt jaki all paksuks vorstiks kokku rullima. Nii ei paistnud see silma, aga mõnest kohast oli seelik ikkagi pikk. Igatahes paistsin ma sellega kindlasti täiskasvanu moodi. Oleksin Renalt heameelega ka hõberebase palunud, aga teda polnud kodus. Kolikambrist leidsin ema vana hõberebase ja kui ma selle ümber panin, oli mu välimus hoo-

pis teine. Tänaval heleda valguse käes märkasin küll, et sellel rebasel ei olnud peaaegu üldse enam karvu küljes — emal on ikkagi õigus, kui ta nii metsikult koisid taga ajab — ja et ta sarnanes rohkem lihtsale nahatükile. Seadsin ta siis hoolelt oma käevarrele nagu daamid seda tihti teevad.

Mul olid ka lilled käes — suur kimp sireleid, mis ma eelmisel õhtul elu hädaohtu pannes Stadtwaldist olin varastanud. Kahjuks murdsin ma suure ärevusega kõik kobarad liiga lühikeselt ära, pealegi pidin nad ööseks riidekappi peitma, et neid keegi ei näeks. Seepärast polnud lillekimp nii ilus, nagu ma oleksin tahtnud.

Jõudsin ülemisele korrusele ja helistasin uksekella. Üks väike naine avas ukse. Tema nägu oli pisut kortsus ja tal olid suured pruunid silmad. Ta ütles mulle, et härra Samander ei ole kodus. Ma pidin kergendusest peaaegu ohkama, aga siis sai jällegi armastus minu üle võimust ja ma pidin võitlema kuni lõpuni. Ja kui ma juba nii kaugele olin jõudnud, siis läksin ka korterisse sisse, istusin toolile ja ütlesin, et ma ootan teda. Väike naine vaatas mulle otsa ja küsis, kas on tegemist väga tähtsa asjaga, vastasel korral võivat ma ju seda ka temale öelda — tema oli nimelt proua Samander. Vastasin otsekohe, et tegemist on kõige tähtsama asjaga maailmas.

Siis läks proua Samander teise tuppa. Mul hakkas kõhus nii imelik ja mu vasak jalg kippus ära surema. Kortoris oli nii lämmatav, et mattis hinge. Kogu aeg tiksus kell, seinal rippus loorberipärg punakuldse lindiga ja Theo Samanderi pilt, kus ta juubeldades karikat tõstab. Ma polnud ialgi selle peale mõelnud, et tal võib naine olla, aga nüüd

oli mul kõik täiesti ükspuha. Ta võib ju ennast lahutada lasta — Rena on ka lahutatud. Mõtlesin täpselt järele, mis ma talle ütlen: mitte ialgi ei või ükski teine naine teda nii kirglikult armastada kui mina. Seda pidi ta ju ise ka märkama.

Siis tuli proua Samander jälle minu juurde ja küsis: «Võib-olla sa tahaksid juua koos minuga tassi teed — või peab sulle juba teie ütlema?»

Vastasin täiesti rahulikult ja täiskasvanute moodi: «Oleks juba aeg aru saada, et kolme aasta pärast olen ma küllalt küps abiellumiseks.» Mul hakkas hullupööra palav ja ma pidin oma jaki ära võtma — ärevusega tegingi seda. Otsekohe langes seelik alla. Ütlesin sedamaid, et mul on hirmus külm, ja tõmbasin jaki jälle selga.

Jõime teed, ärevusega läks see mulle hingekõrisesse. Terve tuba oli täis loorberipärgi. Igal pool, kuhu ma vaatasin, olid aina loorberipärjad ja ühele lindile oli kirjutatud: «Jumalikule lauljale.» Oh, ma teadsin ju alati, et ta on jumalik. Mul oli sellest naisest kahju, aga kui ma Theo Samanderiga abiellun, siis võtame kõik loorberipärjad endaga kaasa.

Pidin sööma leiba ja vaarikamoosi. Oleksin seda väga hea meelega söönud, aga mul oli piinlik seda teha, sest ma kartsin ennast määrida, kartsin selle naise ees ja Rena seeliku pärast. Siis tegi proua Samander mulle ise ühe moosivõileiva valmis. Mõtlesin, et me võime talle võib-olla jätta kaks või kolm loorberipärga.

Rääkisin talle oma koolist ja tema ütles mulle, et ta mees on parajasti Tristani sooloproovil. Proua Samander oli nii kena, et ma mõtlesin jätta temale rahulikult pooled loorberipärjad. Theo Samander saab ju nagunii jälle uusi.

Siis helises äkki telefon ja proua Samander ütles mulle, et tema mees ei saa kahjuks pärast proovi koju tulla, ta läheb sööma ja seejärel kohe etendusele. Siis ma pidin minema hakkama. Proua Samander ütles mulle sõbralikult, et ma pean varsti jälle tagasi tulema.

Trepist alla minnes mõtlesin, et ma ei taha üldse ühtegi loorberipärga sellelt proualt ära võtta. Peale selle ma mõtlesin, kui hirmus kahju on sellest, et mees, kellel juba on üks naine, ei tohi enam teiseaga abielluda. See oleks ju kõige lihtsam asi maailmas — miks õieti ei lubata seda teha?

Õigust öelda polnudki mul enam mingit tahtmist veel kord Theo Samanderi juurde minna. Olin oma töötust pidanud ja nüüd tahtsin armastada Theo Samanderit ainult eemalt ja öösiti temast unistada. Jumalale tänu, et Rena ei küsinud minu käest, mis suur tegu see oli, millega ma hakkama sain. Renal on ju alati nii hirmus palju muid mõtteid peas. Aga Elli ei jätnud mind rahule. Ta teadis juba enne minu kirglikust armastusest, imetles mind, tegi minu eest ära matemaatikaülesanded ja ennustas alati karikakra kroonlehti noppides, kas minu kallim mind armastab või mitte. Ma lihtsalt ei suutnud talle öelda, kuidas see asi tegelikult oli ja et midagi polnud juhtunud. Ütlesin talle ainult niipalju, et käisin Theo Samanderi juures ja et ma ei tohi sellest midagi rääkida. Elli sattus kohe ärevusse ja küsis: «Oh, kuidas ma sind kadestan! Kas te suudlesite?». Mõtlesin natuke ja ütlesin: «Ei, me kõndisime käsikäes päikesele vastu.» Olin nimelt sageli lugenud, et armastajad nii teevad. «Kas toas?» küsis Elli, ja ma vastasin: «Jah, toas, ukse juurest kuni akna alla.» — kuigi

armastajad teevad seda alati õitsval aasal või viljapõldude vahel. Ja siis ma ütlesin veel Ellile, et Theo Samander laskus minu ette põlvili ja laulis mulle.

Iga päev pidin Ellile midagi uut rääkima — minu kirglik armastus muutus üha kirglikumaks ja kõik oli nii ilus nagu tõeliselt. Kui ma Ellile kõike seda rääkisin, hakkasin ma ise ka mõnikord uskuma, et see kõik on tõsi.

Nüüd aga on lood jällegi väga halvad. Rena ei saa mind enam aidata — ta lahkus meilt ja abiellub mehega, kes on kõige tavalisem mees maailmas: nimelt õpetajaga, kes elab Ahri jõe kaldal väikeses külas. Rena ise ütles, et ta imestaks, kui see asi hästi lõpeks, aga ta ei saa midagi teha armastuse vastu. Kui ma teada saan, kus ta elab, põgenen tema juurde.

Täna pean nimelt minema direktrissi juurde. Mu pea on lausa lõhki minemas — ma ei suudagi enam nutta. Tõtt öelda on Elli kõiges süüdi. Ta töötas mulle, et ei reeda minu saladust ühelegi inimesele. Viimaks aga ei suutnud ta enam vastu pidada ja rääkis selle loo ära Gretchen Katzile, kuigi ta laskis Gretchenit enne seda vanduda, et too seda edasi ei räägiks. Siis aga ei suutnud Gretchen Katz enam vastu pidada ja rääkis kõigest Cordula Minnigile ja laskis Cordulat vanduda, et too midagi edasi ei räägiks. Siis aga rääkis Cordula Minnig kõigest Lissy Junklangile ja Lissy Junklang sai hakkama kõige suurema alatusega — ta rääkis kõik oma isale ära. Siis ei tohtinud Lissy enam kooli tulla, aga professor Junklang tuli ise kooli direktrissi juurde ja ütles, et ta ei luba oma rikkumatut last käia niivõrd räpases pesas, kus mingi varaküpsenud ja hukka-

lâinud taim armatseb mingisuguse tenoriga. Varakûpsenud ja hukkalâinud taim olen mina. Jooksin koolist ära, Elli minu järel, kuigi meil oli veel joonistustund. Nüüd istume siin pargipingil. Elli tahab kõike koos minuga taluda, et oma süüd heaks teha, ta tahab kinkida mulle isegi oma

kuldse roosikrantsi. Mina aga ei taha temalt midagi vastu võtta. Ta ei tea ju veel üldse, et ma talle valetasin. Ta mõtleb, et me võime Theo Samanderi juurde minna ja temaga koos põgeneda. Sa issand jumal küll!

Elli saab teada, et ma talle valetasin. Direktriss ja professor Junklang ei usu mind, et ma kõike valetasin. Mind lüüakse igal juhul koolist välja. Juba täna õhtul saavad minu vanemad kõigest teada. Ja kui ma veel selle peale mõtlen, et võib-olla räägitakse kõigest ka Theo Samanderile ja tema naisele, siis läheb mu pea nii palavaks, nagu oleksin ma haige.

Muidugi ei suuda ma seda kõike üle elada. Aga kui ma peaksin selle üle elama, siis ei hakka ma enam kunagi kirglikult armastama. Mitte iialgi, mitte iialgi enam kogu oma eluaja jooksul. Armastus on kõige kohutavam asi, mis maailmas üldse võib olla, ja armastuse piinu ei suuda ükski üksik tüdruk taluda — nüüd tean ma seda väga hästi.

Järelsõna asemel

HALBADE OMADUSTEGA NAISE AUTOPOORTEE

Mõnikord ei suuda ma ennast taluda — võtan ennast kui paratamatust, kes on juba kord inimeste hulka sattunud ja kellega tuleb tahes-tahtmata pidevalt koos olla. Ja mul on raske üldse mingit head külge eneses leida.

Minu halvad omadused on väga rohkearvulised ja ületamatud.

Ma ei ole õilis. Ma ei kirjuta raamatuid selleks, et inimesi parandada, vaid selleks, et raha teenida. Kas ma siis ka veel kirjutaksin, kui mul raha küllalt oleks, seda ma ei või ütelda, kuna mul pole veel kunagi küllalt raha olnud.

Olen laisk. Kui ma päev läbi midagi ei tee, siis pole mul sekunditki igav ja ma ei tunne iialgi vajadust töötada.

Tahtejõudu mul ei ole. Kuni tänase päevani pole ma teinud veel ühtegi katset suitsetamist maha jätta. Etteheite, et ma ei oska rahaga ümber käia, lükkan ma tagasi. Ei saa ju ümber käia millegi niisugusega, mida ei omata. Minu arenemata tahtejõu juurde kuulub ka see asjaolu, et ma lasen ennast rõõmsate tuttavate poolt igal ajal töö juures segada ja et ma suudan harva ennast kokku võtta selleks, et ebameeldivaid kirju kirjutada.

Korralikel inimestel on vankumatu «armastus rahva vastu». Minu juures kahvatub see armastus alati, kui ma trammiga sõidan. Tõenäoliselt kasutavad edukad poliitikamehed ainult autosid, et säilitada oma armastust rahva vastu tugevana ja värskena. Kõige kergem on armastada pikemat aega kedagi, kellega kokku ei puututa.

Olen ebajärjekindel. Näiteks põlgan ma teatud klatši- ja skandaalisõnumeid teatud ajakirjades — aga ma loen neid.

Ma räägin teisi inimesi taga. Ilma et ma ennast vabandada tahaksin, pean ometi sellega seoses kinnitama, et ma pole veel kunagi kohanud niisugust legendaarset olevust, kelle kohta võiks öelda, et ta ei räägi iialgi teisi taga.

Inimestest, keda ma ei või sallida, räägin ma halba ja ma pean seda teemat kergendavaks ja köitvaks.

Olen täiesti ebasportlik. Ma vihkan mägironimist, kanalite ületamist, poksivõistlusi, ega taipa jalgpallimängust isegi niivõrd, et võiksin jalgpalli totalisaatoril ilma eduta kaasa mängida.

Ja kuna ma sportlik ei ole, siis ei ole ma ka karastatud. Õilsad inimesed naudivad selget talveöö õhku ja puhast lumehingust, saksa vihma ja udu metsas ja linnas. Kui oleks minu teha, püsiks aasta läbi suvi ja igavesti sinine taevask ja päike paistaks nii päeval kui ööl. Mulle piisab, kui näen kinoekraanil rünkpilvi ja lumetormi, et külmetuda ja tunda ennast ebamugavalt.

Ma pole ka loodusesõber, nagu seda peaks olema väärtuslik inimene. Mina ei hooli ei lehma lüpsmisest ega herneste puhastamisest. Romaane maainimeste elust loen ma ka vastumeelselt ja elaksin kogu aeg parema meelega linnas kui maal.

Olen arg. Kõige muu hulgas tunnen paanilist hirmu lõhkeainete, aktikaustadega, ametnike (ainult need, kes kannavad vormi, on pisut vähem kohutavad), metsikute hobuste, revolvrivate (ka laadimata), ämblike, ööliblikate, kolkapatriootide, tubade väljaürijate ja nii maailmavaatega kui ilma maailmavaateta fanaatikute ees. Väga suurt hirmu tunnen ma sõja ja aatomipommide ees ja vestlen suure heameelega niisuguste inimestega, kes teavad kindlastest allikatest, et sõda ei saa mingil juhul tulla ja et aatomipommid ei lange ialgi.

Hoolimata sellest moraalsest kohustusest, mida meile paneb naiste ülekaal, tunnen ma — vähesed erandid välja arvatud — suuremat sümpaatiat meeste vastu kui naiste vastu. Põhjused selleks on mitmesugused. Ise ma ei tahaks mees olla. Mõte, et ma peaksin sel juhul abielluma naisega, teeb mulle hirmu.

Olen uudishimulik. Tõsi küll, ma ei taha teada, millal naabrinaine hakkab kooke küpsetama, aga mu huvi ärkab otsekohe ja mu sõnavara rikastub, kui naabrid teineteist kolgivad ja sõimavad.

Ma ei ole vaimukas. Suurepärased ja löögivõimised vastused tulevad mulle alles siis pähe, jah, kahjuks alles siis, kui partner pole enam kättesaadav.

Rumalusi olen teinud (ja teen) nii palju, et ma ei suuda neid isegi üles lugeda. Umbes tuhande rumaluse kohta tuleb üks niisugune rumalus, mida ma varem või hiljem pean kõige targemaks teoks oma elus. Aga ülejäänud üheksasaja üheksakümne üheksale rumalusele ei taha ma parem mõeldagi. Olen meelitustele väga vastuvõtlik. Inimesed, kes räägivad minu töö ja minu muude tegude kohta

meeldivaid sõnu, loovad minu ümber mugava atmosfääri. Ma kuulan neid suure heameelega. Mulle meeldib mitte uskuda, et nad valetavad. Aga isegi siis, kui mind valdab kahtlus, et nad valetavad, pean ma neid veelgi võluvamateks ja sümpaatsemateks. Pean seda meelituseks, kui keegi leiab mind olevat seda väärt, et mulle valetada. Kui ta mulle valetab, siis peab ta mind kartma või lootma minust mingit kasu, või tahab olla minu silmis parem, kui ta tegelikult on.

Kes näeb vaeva selleks, et mulle valetada, näeb minus teatud laadi vaimset või materiaalsel võimu. See tundub mulle nii meelitavana, et ma ei suuda valetajat moraalselt alaväärtuslikuks pidada. Ma ise olen juba tihti valetanud.

Tõenäoliselt olen ma ka pisut iseloomutu ja tuisupea, kuna mul pole ühtegi püsivamat «hobbyt» ja ma pole oma kalduvustes spetsialiseerunud. Mul on vähemalt paarkümmend lemmiklille, lemmikkirjanikku, lemmikheliloojat, lemmikmaalikunstnikku, lemmiklinna, lemmiklooma, lemmikrooga, lemmikjooki ja lemmikparfüümi. Mul on peale ülalmainitu veel palju halbu omadusi ja veel enam lemmikuid, aga need ma jätaaksin parem enda teada.

Mõnikord püüan ma ennast muuta. Aga kui ma siis märkan, et ma ennast oma parandamiskatsedega liialt koorman ja oma tuju rikun, siis loobun nendest. Kuna ma olen juba kord iseenda seltskonda sattunud, siis ma ei taha endaga pikemat aega sõjajalal olla, vaid püüan olla enda vastu kena ja tähelepanelik ning näha pisut vaeva selleks, et enesega niiviisi läbi saada, nagu see praegu sünnib.

Irmgard Keun

SISUKORD

Minu esimene testament	5
Metsik röövližuk	15
Jumala tööriist	29
Meil on uus laps	41
Me kirjutame keisrile	55
Mul on hirm	74
Peened inimesed ja hobusepabulad	87
Ma võlun välja tõe	109
Tädi Millie hakkab mehele minema	127
Kuidas ma olin kord imelaps	138
Suur kirg	153
Järelsõna asemel. Halbade omadustega naise autoportree	164

Ирмгард Койн

ДЕВОЧКА, С КОТОРОЙ ДЕТЯМ
НЕ РАЗРЕШИЛИ ВОДИТЬСЯ

На эстонском языке

Перевод с немецкого Л. Рийкоя

Оформление А. Вендер

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja E. Raid   Kunstiline toimetaja H. Vitsur
Tehniline toimetaja M. Aardma
Korrektorid M. Hansen ja L. Laur

Ladumisele antud 26. XII 1958. Trükkimisele antud 30. III 1959.
Paber 70×92, 1/32. Trükipoognaid 5,25. Formaadile 60×92
kohaldatud trükipoognaid 6,14. Arvutuspoognaid 6,41. Trüki-
arv 15 000. MB-02777. Tellimise nr. 1067.

Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.
Hind rubl. 2.45